

เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

หนังสือและบทความ

กอ สวัสดิ์พานิชย์, พัทธ์ชัย รัชพลเกษ และระบิล สัตสุวรรณ. วิธีสอนแบบใหม่ในชั้นประถมศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 2. พระนคร. ไทยวัฒนาพานิช, 2499.

การปกครอง, กรม. กระทรวงมหาดไทย และกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. เอกสารประกอบการอบรมครูสมาชิกกลุ่มโรงเรียนเกี่ยวกับการใช้หลักสูตร. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น กรมการปกครอง, 2522.

การฝึกหัดครู, กรม. หน่วยศึกษานิเทศก์. เอกสารการสัมมนาวิชาศิลปศึกษา. ม.ป.ท., 2516.

กาญจนา มณีแสง. หลักการวิจัยเบื้องต้นทางพฤติกรรมศาสตร์ และสังคมศาสตร์. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์โอเคียนสโตร์, 2522.

จดหมายเหตุนแห่งชาติ, กอง. เอกสารรัชกาลที่ 5 แห่ง ศ.1 เบ็ดเสร็จศึกษาธิการ.

เบ็ดเสร็จราชการ. 23 ก.ค. 121 - 13 ส.ค. 129 เล่ม 5 เอกสาร ศ. 1/85

____. เอกสารรัชกาลที่ 5 แห่ง ศ. 1 เบ็ดเสร็จศึกษาธิการ. รายงานการตรวจโรงเรียน ร.ศ. 110-117 เล่ม 2 เอกสาร ศ. 1/35.

____. เอกสารรัชกาลที่ 5 แห่ง ศ. 1 เบ็ดเสร็จศึกษาธิการ. รายงานกรมศึกษาธิการ จ.ศ. 1248. ก.พ. 105 - 106, เล่ม 1 เอกสาร ศ. 1/18.

____. เอกสารรัชกาลที่ 5 แห่ง ศ. 1 เบ็ดเสร็จศึกษาธิการ. รายงานกรมศึกษาธิการ ร.ศ. 117. 20 ก.ค. 118 ที่ 46/165.

____. เอกสารรัชกาลที่ 5 แห่ง ศ.1 เบ็ดเสร็จศึกษาธิการ. เรื่องราชการในกรมศึกษาธิการ ปี 1250 - 108 - 110. ม.ค. 107- 6 พ.ย. 111, เล่ม 1 เอกสาร ศ. 1/3.

ชวลิต ทานแก้ว และสุทวาทิ เหมทานนท์. วิธีสอนศิลปศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์โอเคียนสโตร์, 2525.

เชิดศักดิ์ ไชวาสินธุ์. การวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งแรก.

กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์โอเพียนสโตร์, 2522.

คำரா, กรม. กระทรวงศึกษาธิการ. ประมวลุศึกษาพิเศษ อันเป็นที่รวบรวมกฎข้อบังคับ
ระเบียบการของกระทรวงศึกษาธิการ ภาค 2 ระเบียบการสอบความรู้นักเรียน
แผนกประถมศึกษา. ม.ป.ท., 2465.

ทวี ท่อแก้ว. วิชาการศึกษาสำหรับครูประกาศนียบัตร. พระนคร : ไทยวัฒนาพานิช
(แผนกการพิมพ์), 2501.

ธรรมการ, กระทรวง. กองวิชาการ. ประมวลุศึกษาพิเศษ ภาค 2 ระเบียบการสอบความรู้
นักเรียนแผนกประถมศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 4, พระนคร : โรงพิมพ์ศรีหงส์, 2477.

____. ประมวลศึกษาพิเศษ ภาค 1 ตอนที่ 1 ประมวลการสอนชั้นประถมศึกษาของกระทรวง
ธรรมการ พ.ศ. 2480. พระนคร : โรงพิมพ์โรงเรียนช่างพิมพ์คสังเวช, 2480.

____. ประมวลศึกษาพิเศษ ภาค 2 ระเบียบการสอบความรู้นักเรียนตามหลักสูตรสามัญศึกษา
พ.ศ. 2480 ของกระทรวงธรรมการ. พิมพ์ครั้งที่ 1. พระนคร : โรงเรียน
ช่างพิมพ์คสังเวช, 2480.

____. ประมวลศึกษา ภาค 2 หลักสูตรชั้นประถมศึกษา พ.ศ. 2480. พระนคร : โรงเรียน
ช่างพิมพ์คสังเวช, 2480.

____. หลักสูตรชั้นมัธยมปีที่ 1-2-3 พิเศษ (สำหรับนักเรียนที่สำเร็จชั้นประถมปีที่ 4 ซึ่ง
จังหวัดคัดเลือกเข้ามาเรียนเพิ่มเติมเพื่อบรรจุเป็นครูประจำภาคต่อไป). พระนคร :
โรงเรียนช่างพิมพ์คสังเวช, 2483.

ธรรมศาสตร์, มหาวิทยาลัย. สถาบันไทยคดีศึกษา. บันทึกการสัมมนา "ศิลปกรรม หลัง
พ.ศ. 2475." พิมพ์ครั้งแรก. กรุงเทพฯ : บริษัทจงประยูรวงศ์จำกัด, 2528.

นิรมล คีรณสาร สวัสดิ์กิมบุตร. ศิลปศึกษากับครูประณม. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์
คีรณสาร, 2525.

บันลือ พงษ์ระวัน. หลักสูตรกับบูรณาการทางการสอน. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร :
ไทยวัฒนาพานิช, 2524.

บุญธรรม กิจปรีดาวิสุทธิ. การเขียนรายงานการวิจัยและวิทยานิพนธ์. พิมพ์ครั้งที่ 2.
กรุงเทพมหานคร : ภาควิชาศึกษาศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหิดล, 2522.

ประเทิน มหาจันทร์. เอกสารการนิเทศการศึกษา ศิลปะในโรงเรียนประถม. พระนคร :
แผนกการพิมพ์วิทยาลัยครูสวนสุนันทา, 2511.

_____ . การสอนศิลปะในชั้นประถม. (ม.ป.ท., ม.ป.ป.)

ประยูร อุลุชาฎะ. คำถาม-คำตอบ เรื่องศิลปะไทย. กรุงเทพฯ : เจริญวิทยการพิมพ์,
2524.

ประวิทย์ จำปาทอง. ศิลปะศึกษา. ม.ป.ท., 2509.

ณุกุ พรมมุล. "ครูศาสตร์บัณฑิตศิลปะศึกษาในวิทยาลัยครู." ในทัศนศิลป์ศึกษา, 28-32.
กรุงเทพฯ : เจริญวิทยการพิมพ์, 2522.

_____ . "เทคนิคและวิธีสอนศิลปะในระดับประถมศึกษา." ในฟิลดิง, 55-60.
กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนพาณิชย์ ออฟเซต พรินท์, 2527.

พินิจ ภาวกระวี. คู่มือวิธีสอนวิชาศิลปะในชั้นประถม. ชนบุรี . โรงเรียนช่างวุฒิศึกษา
(แผนกการพิมพ์), 2501.

มานิจ ทุมสาบ, ม.ล. วิชาครูเล่ม 2. พระนคร : ไทยวัฒนาพานิช, 2493.

_____ . ประวัติการศึกษาภาคบังคับในประเทศไทย. พระนคร : องค์การศึกษา
วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ, 2498.

ยุทธศึกษาทหารบก, กรม. สรุปค่าแถลงหลักสูตรกับคำชี้แจงวิธีสอนวิชาบางอย่าง. ม.ป.ท.,
2459.

เลิศ อานันท์นะ. "แนวคิดใหม่เกี่ยวกับศิลปะเด็ก." ใน การแสดงผลงานศิลปะเด็กแห่งประเทศไทย
ครั้งที่ 3 พุทธศักราช 2525. 86-91 ณุกุ พรมมุล, บรรณาธิการ. กรุงเทพฯ
มหานคร : กรุงเทพมหานครการพิมพ์, 2525.

เลิศ อานันท์นะ. ศิลปะในโรงเรียน. กรุงเทพฯ . สำนักพิมพ์กราฟิควารต์, 2523.

..... "หลักการสอนและการจัดกิจกรรมการสอนศิลปะศึกษา." เอกสารการสอน
ชุดวิชาการสอนกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย หน่วยที่ 1-7 มหาวิทยาลัยสุโขทัย
ธรรมาธิราช. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ . โรงพิมพ์บุญในเค็ดโปรดักชั่น, 2525.

ว่าด้วยความเป็นมาของชมรมศิลปกรรมแห่งประเทศไทย. ใน การแสดงผลปกรมแห่งประเทศไทย ครั้งที่ 5. ไม่ปรากฏเลขหน้า. ทรงกลด บัณฑิตวงศ์, บรรณาธิการ.
(ม.ป.ท., ม.ป.ป.)

วิชาการ, กรม. กระทรวงศึกษาธิการ. เครื่องมือวัดผลการเรียนรู้ ตามจุดประสงค์
ในสมุคประจำชั้น (ป.02/4) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร :
โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว, 2524.

..... ความเป็นมาของหลักสูตรสามัญศึกษา. ชนบุรี : โรงพิมพ์ส่งเสริมอาชีพ, 2504.

..... แผนการสอนกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. พิมพ์ครั้งที่ 1.
กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2526.

..... แผนการสอนกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. พิมพ์ครั้งที่ 1.
กรุงเทพฯ : ธรรมิการพิมพ์, 2524.

..... แผนการสอนกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. พิมพ์ครั้งที่ 1.
กรุงเทพฯ : ธรรมิการพิมพ์, 2524.

..... สำนักงานทดสอบทางการศึกษา. คู่มือการประเมินผลการเรียน ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 เล่มที่ 2. 2 เล่ม. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์
การศาสนา, 2521.

..... หลักสูตรประโยคประถมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2503. พิมพ์ครั้งที่ 17.
พระนคร : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2515.

วิชาการ, กรม. กระทรวงศึกษาธิการ. หลักสูตรประโยคประถมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2503. พระนคร : กรุงเทพมหานคร, 2503.

..... อนุสารประกอบหลักสูตรประถมศึกษา ชุดที่ 1 ประโยคประถมศึกษาตอนต้น อันฉบับที่ 6 การเขียนภาพ. พระนคร : โรงพิมพ์กิจจานุฑ์, 2504.

..... อนุสารประกอบหลักสูตรประถมศึกษา ชุดที่ 2 ประโยคประถมศึกษาตอนปลาย อันฉบับที่ 8 การเขียนภาพและระบายสี. พระนคร . โรงพิมพ์คุรุสภา, 2504.

..... ระเบียบการสอนความรู้รักเรียนแผนกประถมศึกษา พ.ศ.2475. พิมพ์ครั้งที่ 2. พระนคร : โรงเรียนช่างพิมพ์วัดสังเวช, 2475.

วิชาการ, กอง. กระทรวงธรรมการ. คู่มือของครูใช้กับสมุดวากเขียนเล่ม 1. พระนคร : โรงเรียนช่างพิมพ์วัดสังเวช, 2478.

วิทย์ พิคันเงิน. ศิลปกรรมและการช่างของไทยและโบราณสถานบางแห่งของไทย. พิมพ์ครั้งที่ 2. พระนคร : โอเคียนสโคร์, 2512.

วินัย ไสเมศ. เอกสารประกอบการเรียนวิชาศิลปะกับมนุษยและศิลปะศึกษาสำหรับครู. ภาควิชาศิลปะ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2518.

วิรัตน์ พิษณุไพบูลย์. "การจัดประสบการณ์ทางศิลปะให้เหมาะสมแก่ฐานะของเด็ก." ใน ประมวลคำบรรยายในการอบรมครูใหญ่สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดที่วราษอาณาจักร หน้าที่ 1. 270-277. ไพฑูรย์ สิ้นลาวัณย์, บรรณาธิการ กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สวนทองถิ่น, 2514.

..... "กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย : ศิลปะศึกษา." ใน หลักสูตรประถมศึกษา 2521 ทัศนศิลป์และแนวปฏิบัติ, หน้า 163 - 181. สมิตร์ คุณานุกร, บรรณาธิการ. กรุงเทพมหานคร : บริษัทสารมวลชน, 2520.

วิรัตน์ พิษณุไพบูลย์. "ศิลปศึกษา." ใน จุดยืนและทิศทางการศึกษาไทย. 142-189.
สมาคมการศึกษาแห่งประเทศไทย, บรรณาธิการ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์
วัฒนาพานิชจำกัด, 2518.

วิรุณ กิ่งเจริญ. รายงานการวิจัย เรื่อง วัฒนาการศิลปศึกษาและสุนทรียภาพของเด็กไทย
ในปัจจุบัน. ม.ป.ท., 2517.

วิรุณ กิ่งเจริญ และวราภรณ์ อินทรอำ. ศิลปะประถมศึกษา. ฉบบุรี : สารศึกษากาารพิมพ์,
2515.

วิรุณ กิ่งเจริญ. ศิลปศึกษา. กรุงเทพฯ . สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช, 2526.

วิโรจน์ ชาทอง และท่านอง จันทิมา. เทคนิคและวิธีสอนศิลปศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา.
กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2517.

ศึกษาธิการ, กรม. หลักสูตรมูลศึกษาสำหรับเรียนชั่วเวลา 2 หรือ 3 ปี อายุตั้งแต่ปีที่ 7
ถึงปีที่ 9. พิมพ์ครั้งที่ 1. พระนคร . โรงพิมพ์อักษรนิติ, ร.ศ. 128.

_____. หลักสูตรสามัญศึกษา ร.ศ. 130. พิมพ์ครั้งที่ 2. พระนคร : โรงพิมพ์อักษรนิติ,
2454.

ศึกษาธิการ, กระทรวง. ประมวลศึกษาภาค 2 หลักสูตร หลักสูตรสามัญศึกษา. ม.ป.ท.,
2464.

_____. ประมวลศึกษา อันเป็นที่รวบรวมกฎหมายบังคับระเบียบการของกระทรวงศึกษาธิการ
ภาค 2 หลักสูตร สามัญศึกษา พ.ศ. 2464. พระนคร : ม.ป.ท., 2464.

_____. แนวการไขหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ :
โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2525.

_____. ประวัติกระทรวงศึกษาธิการ 2435-2507. พระนคร : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2507.

ศึกษานิเทศก์, กระทรวง. ระเบียบกระทรวงศึกษานิเทศก์ว่าด้วยการวัดผลการศึกษาชั้นประถมศึกษาตอนต้น (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2511. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2511.

____. หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2521.

____. หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2498. พระนคร : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2498.

____. หลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2491. พิมพ์ครั้งที่ 1. พระนคร : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2491.

สมร พึ่งฉิ่ง. "ของเก่าเจ้าใหม่." ใน ศึกษาศิลปะ, หน้า 26-29. ฝ่ายวิชาการ โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, บรรณาธิการ. กรุงเทพมหานคร : กราฟฟิคส์ไซน์, 2525.

สมศักดิ์ ศัลยกำจร และคณะ. บทเรียนจากการจัดการศึกษาไทยในอดีต. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร : เจริญวิทย์การพิมพ์, 2528.

สามัญศึกษา, กรม. กระทรวงศึกษานิเทศก์. ศิลปะศึกษาประถม. พระนคร : โรงพิมพ์กิจกาณจน์, ม.ป.ป.

____. คู่มือครูเกี่ยวกับการสอนลักษณะนิสัย หนังสือนิเทศการศึกษา ลำดับที่ 10. กรุงเทพมหานคร : จงเจริญการพิมพ์, 2522.

สุโขทัยธรรมาธิราช, มหาวิทยาลัย. สาขาวิชาศึกษาศาสตร์. วรรณกรรมประถมศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร : อรุณการพิมพ์, 2525.

สำเริง ฉายปิงแก้ว. "ศิลปะเด็กกับค่านิยมทางสังคม." ใน การแสดงศิลปะเด็กแห่งประเทศไทย ครั้งที่ 4. 82-84. นคร พนมมุล, บรรณาธิการ. กรุงเทพมหานคร : พายัพออฟเซตพริ้นท์, 2526.

หลักสูตรประถมศึกษา สำหรับสอบไล่ประกาศนียบัตรประโยค 1 ร.ศ. 124 (พ.ศ. 2448)
(ม.ป.ท., ม.ป.ป.)

หลักสูตร พ.ศ. 2438. (ม.ป.ท., ม.ป.ป.)

หวน พิณพันธ์. ศิลปศึกษาสำหรับครู. พระนคร : โรงพิมพ์แม่บ้านการเรือน, 2508.

อนันต์ ศรีโสภะ. หลักการวิจัยเบื้องต้น. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช, 2521.

อารี สุทธิพันธุ์. "การเรียนศิลปะต่อเนื่องระดับประถม-มหาวิทยาลัย." ใน ศึกษาศิลปะ, หน้า 40-44. ฝ่ายวิชาการโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, บรรณาธิการ. กรุงเทพมหานคร : กราฟฟิคส์ไชน์, 2525.

_____. ปรัชญาศิลปะ. กรุงเทพฯ : เอ. การพิมพ์, ม.ป.ป.

_____. ศิลปะที่มองเห็น. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : โรงเรียนสตรีเนติศึกษา (แผนกการพิมพ์), 2516.

_____. ศิลปนิยม. พระนคร . วัฒนาพานิช, 2516.

บทความวารสาร

กุศล สุจรรยา. "พัฒนาการทางศิลปะของเด็ก." ศูนย์ศึกษา 6 (ตุลาคม 2502): 19-28.

_____. "พัฒนาการทางศิลปะของเด็ก." ศูนย์ศึกษา 6 (ธันวาคม 2502): 34-44.

_____. "ศิลปศึกษาตามหลักสูตรใหม่." ศูนย์ศึกษา 6 (เมษายน 2502): 5-11.

ก่อ สวัสดิ์พาณิชย์. "วิธีสอนศิลปศึกษา." ศูนย์ศึกษา 3 (พฤศจิกายน 2499): 10-16.

ทักษิณา สนวนานท์. "การสอนศิลปะในระดับอนุบาล." วิทยาสาร 27 (กันยายน 2519): 45-46.

ประเทิน มหาจันทร์. "ศึกษาเด็กจากภาพที่เขาวาด." ประชาศึกษา 15 (ธันวาคม 2506) : 262-268.

พินิจ ภวังคะรัต. "ศิลปศึกษาในโรงเรียน." วารสารสามัญศึกษา. 1 (กรกฎาคม 2507): 35-38.

รัตนะ อุทัยผล. "พัฒนาการของเด็กในทางศิลปะ." ศูนย์ศึกษา 12 (มกราคม 2508): 40-59.

เลิศ อานันท์นะ. "การสอนแบบสร้างสรรค์." วิทยาสาร 27 (มิถุนายน 2519): 16-17, 44-45.

_____. "วิเคราะห์หัตถ์หารูปแบบภาพเขียนเด็ก." วิทยาสาร 27 (มิถุนายน 2519): 16-19.

_____. "ศิลปะกับภาพพจน์ที่ควรแก้ไข." วิทยาสาร 27 (มีนาคม 2519): 10-12.

_____. "ศิลปะกับการเรียนรู้ของเด็ก." แม่และเด็ก 3 (พฤษภาคม 2523): 40-44.

วิชัย วงษ์ใหญ่. "การสอนศิลปะให้สอดคล้องกับหลักสูตรใหม่." ประชาศึกษา 29 (มีนาคม 2521): 22-25.

สุพล ศรีแก่นจันทร์. "ความคิดเห็นเกี่ยวกับศิลปะกับเด็กชนบท." มิตรครู 18 (มกราคม 2519): 20-23.

หวน พินิจพันธุ์. "การสอนศิลปะหัตถศึกษากับการพัฒนาประเทศ." ศูนย์ศึกษา 12 (มีนาคม 2508): 34-41.

_____. "ข้อคิดบางประการในการสอนศิลปะศึกษาชั้นประถม." ศูนย์ศึกษา, 11 (มีนาคม 2507): 49-53.

วิทยานิพนธ์

- จันทนา ตั้งสุวรรณพานิช. "การใช้แผนการสอนของกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร." วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2524.
- แจ่มจันทร์ ปรีชาวิชัย. "ปัญหาและความต้องการสื่อการสอนของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดราชบุรีในการใช้หลักสูตร พุทธศักราช 2521." วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชาโสตทัศนศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2522.
- การวรัตน์ อุทัยพยัคฆ์. "ความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยของครูชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดราชบุรี." ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2524.
- ธีรศักดิ์ ลิขิตวัฒน์เศรษฐ์. "การศึกษาสถานภาพเกี่ยวกับการผลิตและการใช้โสตทัศนูปกรณ์ของครูผู้สอนในโรงเรียนระดับประถมศึกษา ที่มีประถมศึกษาตอนปลาย สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดราชบุรี จังหวัดราชบุรี ปีการศึกษา 2516." ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร, 2516.
- บุญรอก บุญเหลือ. "การเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ระหว่างนักเรียนที่เรียนด้วยหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2503 กับนักเรียนที่เรียนด้วยหลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 ในโรงเรียนทดลอง." วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชาประถมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525.
- ปราณีต มาลัยวงษ์. "การเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนวิชาศิลปะศึกษาโดยวิธีกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์กับการสอนแบบปกติ." ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2523.

- พัชรารภณ์ จิตรโก. "การใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร." วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2526.
- ลัดดา สุวรรณกุล. "พัฒนาการของหลักสูตรประถมศึกษาและมัธยมศึกษาในประเทศไทย." วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2518.
- วิชัย ประสิทธิ์วุฒิเวช. "ความคิดเห็นของนักวิชาการและผู้ใช้หลักสูตรเกี่ยวกับการปรับแผนการสอนวิชาศิลปศึกษาตามหลักสูตรประถมศึกษา ในเขตการศึกษา 7." วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525.
- วิเชียร เทียมเมือง. "ปัญหาและความคิดเห็นของครูชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในการทดลองใช้หลักสูตรประถม 2521 ฉบับร่างครั้งที่ 1 พุทธศักราช 2518." วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2519.
- วิภาวดี ยงเจริญ. "ปัญหาการสอนกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ของโรงเรียนราษฎร์ในเขตการศึกษา 1." วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาประถมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525.
- วิไล โข้วเสรีวงศ์. "ปัญหาการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในเขตการศึกษา 6." วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาประถมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2522.
- อรุณี สถิตยภักดีกุล. "วิวัฒนาการของหลักสูตรและวิธีสอนภาษาไทยระดับประถมศึกษา." วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาประถมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2523.

อชชา แสงอัสนีย์. "การศึกษาชั้นพัฒนาการทางศิลปะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนต้น ที่ได้รับการสอนตามแนวเก่าและแนวใหม่." วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต แผนกวิชาประถมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2515.

อารี สายธริ. "ความเห็นของครูเกี่ยวกับหลักสูตรทั่วไปชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 พุทธศักราช 2503." ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร, 2507.

สัมภาษณ์

เกษม กาญจนภา. ครูศิลปศึกษา(สอนวาดภาพ)โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์. สัมภาษณ์, 10 กันยายน 2527.

ชนิษฐา แสงแก้ว. ครูศิลปศึกษาโรงเรียนวัดไผ่เงินโชตนาราม เขตยานนาวา กรุงเทพมหานคร. สัมภาษณ์, 12 กันยายน 2527.

ท่านอง จันทิมา. ศึกษาพิเศษเขต 7 สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. สัมภาษณ์, 22 ตุลาคม 2527.

ปวิช วรรณสาธิต. ครูศิลปศึกษาโรงเรียนวัดสุทธาราม เขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร. สัมภาษณ์, 11 กันยายน 2527.

ผดุง พรหมมูล. อาจารย์หัวหน้าคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ วิทยาลัยครูสวนกุหลาบ. สัมภาษณ์, 10 ตุลาคม 2527.

เลิศ อานันทนะ. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ภาควิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (ปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนสาธิตฝ่ายประถม) สัมภาษณ์, 10 ตุลาคม 2527.

วิรัตน์ พิษณุไพบูลย์. รองศาสตราจารย์ภาควิชาศิลปศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สัมภาษณ์, 27 กันยายน 2527.

สงวน รกนบุญ. รองศาสตราจารย์ภาควิชาศิลปศึกษา วิทยาลัยครูธนบุรี. สัมภาษณ์, 17 กันยายน, 2527.

สมชาย สิริเสาวลักษณ์. ครูศิลปศึกษาโรงเรียนวัดมิ่งคลวราราม เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร. สัมภาษณ์, 6 กันยายน 2527.

สุรินทร์ คุ้มรอด. ครูศิลปศึกษาโรงเรียนวัดปริวาส เขตยานนาวา กรุงเทพมหานคร. สัมภาษณ์, 12 กันยายน 2527.

อารี สุทธิพันธุ์. รองศาสตราจารย์ภาควิชาศิลปะและวัฒนธรรม. คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. สัมภาษณ์, 22 ตุลาคม 2527.

อำพล พิระทัศน์. ครูศิลปศึกษา(สอนศิลปปฏิบัติ) โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. สัมภาษณ์, 10 กันยายน 2527.

ภาษาอังกฤษ

Lewenfeld, Vikter. Creative and Mental Growth, 3 rd. ed. New York : The Macmillan Company, Inc., 1957.

Ragon, William B. Modern Elementary Curriculum 3 rd. ed. New York : Holt, Rinehart and Winston, Inc., 1966. อ้างถึงใน อธิชา แสงอัสนีย์. "การศึกษาขั้นพัฒนาการทางศิลปะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนต้นที่ได้รับการสอนศิลปตามแนวเก่าและแนวใหม่." วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชาประถมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2515.

ภาคผนวก

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ก.
 รายนามผู้ทรงคุณวุฒิที่ให้สัมภาษณ์

นักการศึกษา

1. รองศาสตราจารย์วิรัตน์ พิชญ์ไพฑูริย์
 อาจารย์ประจำภาควิชาศิลปศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2. รองศาสตราจารย์อารี สุทธิพันธุ์
 อาจารย์ประจำภาควิชาศิลปะและวัฒนธรรม คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
3. รองศาสตราจารย์สงวน รอกบุญ
 อาจารย์ประจำภาควิชาศิลปศึกษา วิทยาลัยครูธนบุรี
4. ผู้ช่วยศาสตราจารย์เลิศ อานันท์นะ
 อาจารย์ประจำภาควิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
 (ปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม)
5. อาจารย์ณรงค์ พรหมมูจ
 อาจารย์หัวหน้าคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ วิทยาลัยครูสวนกุหลาบ
6. อาจารย์ท่านอง จันทิมา
 ศึกษาพิเศษ เขต 7 สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ครูสอนศิลปศึกษา

1. อาจารย์เกษม กาญจนภา
โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (สอนวาดภาพ)มหาวิทยาลัย
เกษตรศาสตร์ กรุงเทพมหานคร
2. อาจารย์อำพล พิระพัฒน์
โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (สอนศิลปะปฏิบัติ)มหาวิทยาลัย
เกษตรศาสตร์ กรุงเทพมหานคร
3. อาจารย์ปวิช วรรณสาธิต
โรงเรียนวัดสุทธาราม เขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร
4. อาจารย์สุรินทร์ คุ้มรอด
โรงเรียนวัดปริวาส เขตยานนาวา กรุงเทพมหานคร
5. อาจารย์สมชาย สิริเสาวลักษณ์
โรงเรียนวัดมงคลวราราม เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร
6. อาจารย์ชนิษฐา แสงแก้ว
โรงเรียนวัดไผ่เงินโชตนาราม เขตยานนาวา กรุงเทพมหานคร

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ข.

แบบสัมภาษณ์

นักการศึกษาที่มีผลงานด้านวิชาการเกี่ยวกับหลักสูตรและการสอนศิลปศึกษา
ในระดับประถมศึกษา

ความนำ

หลักสูตรและการเรียนการสอนเป็นปัจจัยสำคัญยิ่งในการจัดการศึกษา หาก
ขาดสิ่งใดสิ่งหนึ่ง การจัดการศึกษาก็อาจประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ได้
ในฐานะที่ท่านเป็นนักการศึกษาที่มีผลงานด้านวิชาการเกี่ยวข้องกับหลักสูตรและการสอน
ศิลปศึกษา ความเห็นของท่านเกี่ยวกับหลักสูตรและการเรียนการสอนศิลปศึกษาในอดีต
ปัจจุบัน และอนาคตจะเป็นประโยชน์แก่การจัดการเรียนการสอนศิลปศึกษาต่อไป

1. ท่านคิดว่าหลักสูตรประถมศึกษาในอดีต มีหลักสำคัญในการจัดการเรียน
การสอนวิชาศิลปศึกษาอย่างไร

ช่วงก่อน พ.ศ. 2475 .....

.....

.....

ระหว่าง พ.ศ. 2476 - 2502 .....

.....

.....

ระหว่าง พ.ศ. 2503 - 2520 .....

.....

.....

2. ในทรรณะของท่าน การจัดการเรียนการสอนวิชาศิลปะศึกษาในอดีตตามหัวข้อต่อไปนี้เป็นอย่างไ

ก. วิธีสอนศิลปะศึกษาที่ใช้ในโรงเรียนประถมศึกษา .....

.....

ข. สื่อการเรียนการสอนวิชาศิลปะศึกษา .....

.....

ค. การวัดและการประเมินผลวิชาศิลปะศึกษา .....

.....

ง. ปัญหาและอุปสรรค.....

.....

3. ในทรรณะของท่าน หลักสูตรประถมศึกษาฉบับใดบ้างที่นำแนวคิดทางศิลปะศึกษาของประเทศทางตะวันตกเข้ามาใช้ในการจัดการเรียนการสอนวิชาศิลปะศึกษาในประเทศไทย.....

.....

4. ท่านเห็นว่าปัจจุบันนี้ครูในโรงเรียนประถมศึกษา ควรจัดการเรียนการสอนวิชาศิลปะศึกษาอย่างไรจึงจะเหมาะสม.....

.....

.....

5. ในทรรศนะของท่าน การวัดและการประเมินผลวิชาศิลปะศึกษาระดับ
 ประถมศึกษา ควรมีหลักเกณฑ์และวิธีการที่เหมาะสมอย่างไร.....
 .....
 .....

6. ในทรรศนะของท่าน ครูผู้สอนวิชาศิลปะศึกษาระดับประถมศึกษาควรมี
 คุณสมบัติอย่างไร.....
 .....
 .....

7. ในทรรศนะของท่าน การเรียนการสอนศิลปะศึกษาระดับประถมศึกษาใน
 ปัจจุบันประสบปัญหาและอุปสรรคอะไรบ้าง และท่านมีแนวทางในการแก้ไขปัญห
 ะอย่างไร.....
 .....
 .....

8. ขอความกรุณาท่านโปรดให้ข้อเสนอแนะอื่น ๆ เกี่ยวกับการจัดการเรียน
 การสอนวิชาศิลปะศึกษาระดับประถมศึกษาในปัจจุบัน และในอนาคต.....
 .....
 .....

ภาคผนวก ก.

แบบสัมภาษณ์

ครูศิลปศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา

ความนำ

หลักสูตรและการสอนเป็นปัจจัยสำคัญยิ่งในการจัดการศึกษา หากขาดสิ่งใดสิ่งหนึ่ง การจัดการศึกษาก็มีอาจประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ได้ ในฐานะที่ท่านเป็นครูศิลปศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา ความเห็นของท่านเกี่ยวกับหลักสูตรและการสอนศิลปศึกษาในอดีต ปัจจุบันและอนาคต จะเป็นประโยชน์แก่การจัดการเรียนการสอนศิลปศึกษาต่อไป

1. ในทรรศนะของท่าน การจัดการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษาในอดีต (พ.ศ.2503) ตามหัวข้อต่อไปนี้เป็นอย่างไ

ก. วิธีสอนศิลปศึกษาที่ใช้ในโรงเรียนประถมศึกษา.....

.....
.....
.....

ข. สื่อการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษา.....

.....
.....
.....

ค. การวัดและประเมินผลวิชาศิลปศึกษา.....

.....
.....
.....

ง. ปัญหาและอุปสรรค.....

.....
.....
.....

2. ท่านเห็นว่าปัจจุบันนี้ครูในโรงเรียนประถมศึกษา ควรจัดการเรียน
การสอนวิชาศิลปศึกษาอย่างไรจึงจะเหมาะสม.....

.....
.....
.....

3. ในทรรศนะของท่าน การวัดผลและการประเมินผลวิชาศิลปศึกษาระดับ
ประถมศึกษาควรมีหลักเกณฑ์และวิธีการที่เหมาะสมอย่างไร .....

.....;.....
.....
.....

4. ในทรรศนะของท่าน ครูผู้สอนวิชาศิลปศึกษาระดับประถมศึกษาควรมี
คุณสมบัติอย่างไร.....

.....
.....
.....;.....

5. ในทรรศนะของท่าน การเรียนการสอน ศิลปศึกษาระดับประถมศึกษาใน
ปัจจุบันประสบปัญหาและอุปสรรคอะไรบ้าง และท่านมีแนวทางในการแก้ไขปัญหายังไร

.....
.....
.....

6. ขอความกรุณาท่านโปรดให้ข้อเสนอแนะอื่น ๆ เกี่ยวกับการจัดการเรียน
การสอนวิชาศิลปศึกษาระดับประถมศึกษาในปัจจุบัน และในอนาคต.....
.....
.....
.....

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

10. ฝึกให้เป็นผู้สามารถรับผิดชอบในตนเอง
11. ฝึกให้เป็นผู้เคารพสิทธิของผู้อื่น และถือความเห็นส่วนรวมเป็นใหญ่
12. ฝึกให้พอใจชีวิตสังคมร่วมทำงานและเล่นกับผู้อื่นได้
13. ฝึกให้นิยมปฏิบัติตนตามมารยาทที่ดีของสังคมและวัฒนธรรมของชาติ
14. ฝึกให้รู้จักคุณค่าของบ้านและพิทักษ์อุดมคติของครอบครัว
15. ฝึกให้มีความสัมพันธ์ในการจัดบ้านเรือน และประภัสร์ศึกษาค้นคว้าประกอบบ้านและรักษาความสัมพันธ์ในครอบครัว
16. ฝึกให้มีความอดทนทำงาน และให้รู้สึกว่างานคือกิจกรรมที่ให้ความเบิกบาน
17. ฝึกให้พอใจในการทำงานและมีความรู้เรื่องอาชีพ และเลือกอาชีพให้เป็นประโยชน์แก่ตนและสังคม
18. ฝึกให้เป็นผู้รู้จักคุณค่าของการประหยัดทรัพย์ ประหยัดเวลา และพลังงานของตนทั้งกำลังกายและกำลังความคิดเพื่อใช้ในสิ่งที่เป็นประโยชน์
19. ฝึกให้รู้จักเสียสละ ช่วยเหลือเผื่อแผ่ผู้อื่น มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น และมีใจกรุณาต่อสัตว์ควย
20. ฝึกให้มีความรู้และมีไหวพริบในการป้องกันอัคคีภัยและภัยอื่น ๆ
21. ฝึกให้เข้าใจและทำตนให้มีลักษณะเหมาะสมในระบบเสรีประชาธิปไตย

เกณฑ์รับเด็กเข้าเรียน

หลักสูตรนี้ถือเกณฑ์ว่า เด็กที่แรกรับการเรียนมีอายุย่างเข้าปีที่แปดตามพระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. 2478

การปกครอง

เด็กจะได้รับการอบรมสั่งสอนอันมีกิจกรรมการศึกษาตามแผนปัจจุบัน

วิชาศิลปะและการฝีมือ
(หมวดสังคมศึกษา)

ความมุ่งหมาย

การศึกษาศิลปะและการฝีมือ มีความมุ่งหมายเพื่อส่งเสริมให้เด็กได้มีความกระหายที่จะแสดงความสามารถที่ซ่อนเร้นออกมาเป็นภาพและวัตถุ ทั้งนี้ อำนวยแห่งการสร้างสรรค์ที่มีอยู่ในตัวเด็กก็จะกลายเป็นนิสัยชอบประดิษฐ์ ชอบรักษาความสะอาด และความเป็นระเบียบ อันจะคลี่คลายออกเป็นแบบฉบับ และเป็นประโยชน์แก่สังคมต่อไป เฉพาะงานฝีมือเด็กจะได้มีความเฉลียวฉลาดในการใช้วัตถุหรือวัตถุที่มีอยู่มาประดิษฐ์เป็นสิ่งสำเร็จรูป อันจะก่อให้เกิดความภาคภูมิใจในผลงานของตนเอง เด็กจะได้รับการฝึกให้รู้จักสร้างความสวยงาม และความเป็นระเบียบในธรรมชาติให้แก่สิ่งแวดล้อมของตน ทั้งที่บ้าน ที่โรงเรียน และในชุมชน

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

รายการที่ต้องสอน	ข้อแนะนำวิธีสอน
<p>ก. งานศิลปะ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. หัดให้ทำลวดลายบนกระดาษตามความพอใจของเด็ก การใช้ดินสอและสี 2. ให้รู้จักรูปต่าง ๆ เช่น วงกลม สีเหลี่ยมจัตุรัส ลวดลายซ้ำ ๆ 3. หัดให้เด็กรู้จักเก็บภาพต่าง ๆ แสตมป์ ฯลฯ เพื่อทำเป็นสมุดภาพของเด็ก และหัดให้เด็กช่วยกันตกแต่งห้องเรียนเป็นครั้งคราว 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ใช้นิ้วมือป้าย หรือละเลงแล้วค่อย ๆ หักทำไปจนไร้ทุกอันเป็น 2. ในรายการที่ต้องสอนมีข้อความชัดเจนอยู่แล้ว แต่ที่ควรจะต้องจัดหาเอาไว้ก็มี กระดาษ สี และพู่กัน

รายการที่ต้องสอน	ข้อเสนอแนะวิธีสอน
<p>4. ให้รู้จักเขียนแผนผังง่าย ๆ แสดงที่ตั้งของสิ่งของภายในห้องเรียน</p> <p>5. ให้รู้จักแม่สีและสีผสม</p> <p>6. ให้รู้จักสีอ่อน สีแก่</p> <p>7. ให้รู้จักสังเกตและชื่นชมยินดีสีต่าง ๆ</p>	
<p>ข. การเขียนภาพ</p> <p>1. ให้สามารถแสดงความคิดเห็นของตนด้วยความรู้สึกเสรีในการเขียนภาพจากประสบการณ์ที่บ้านหรือที่โรงเรียน</p> <p>2. ให้สามารถเล่าเรื่องเป็นรูปเขียน โดยใช้ชอล์คสี, ดินสอสี, สีน้ำ บนพื้นหมาก สีละเลงด้วยนิ้ว กระดาษ และสีน้ำ</p> <p>3. สามารถจัดรูปกระดาษค่า แสดงความนึกคิดของตนเองออกได้</p> <p>4. สามารถคัดหรือฉีกกระดาษ หีบกระดาษ ประกระดาษเป็นรูปต่าง ๆ ได้</p> <p>5. สามารถวาดภาพเล่นแสดงท่าทางของคนและสัตว์ได้</p>	<p>1. ให้ครูรู้จักเก็บและสะสมของที่เด็กทำไว้แล้ว เพื่อได้มีโอกาสนำมาแสดงได้</p> <p>2. จัดหากระดาษสีและสีน้ำ ชอล์คสี ดินสอสี</p> <p>4. เช่น การพับเป็นหมวก เรือ นก ดอกไม้ ฯลฯ ควรมีภาพหรือแม่แบบไว้สำหรับฝึกหรือลอกกระดาษไว้ด้วย</p>

รายการที่ต้องสอน	ข้อเสนอแนะวิธีสอน
<p>ค. การศึกษาภาพ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. สามารถเข้าใจในความมุ่งหมายของภาพแล้วสรุปให้ข้อได้ และสามารถอ่านภาพเรื่องเข้าใจ 2. สามารถแปลภาพเป็นคำพูดในวงประสพการณ์ของตน 3. ให้รู้สึกสนใจในคุณค่าของสิ่งประติมากรรมของผู้อื่น 	<p>(ความชัดเจนอยู่ในรายการที่ต้องสอนแล้ว)</p>
<p>ง. งานฝีมือ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. หัดให้เด็กชินต่อการใช้เครื่องมือช่างไม้เพื่อประดิษฐ์สิ่งง่าย ๆ สำหรับเล่น หัดให้เด็กกะงานที่จะประดิษฐ์ก่อนที่จะลงมือทำ 2. หัดให้เด็กรู้สึกการประหยัด การใช้วัสดุเท่าที่จำเป็น 3. หัดให้มีความสนใจเบื้องต้นในการเย็บปักถักร้อยอย่างหยาบ ๆ 4. หัดให้รู้จักตัดกระดาษทำแบบเครื่องนุ่งห่มสำหรับตุ๊กตา 5. หัดให้สานอวกลายควาย กระดาษสีต่าง ๆ บนกระดาษแข็ง 6. หัดให้ปั้นรูปตามความนึกคิดและใช้เครื่องมือง่าย ๆ เป็น 	<ol style="list-style-type: none"> 1. เตรียมเครื่องใช้ง่าย ๆ สำหรับเด็ก เช่น ขน ตาปู คีม ปากคีม เลื่อย ไขควง กระจกทราย เศษไม้ เป็นต้น (เหมาะสำหรับเด็กชายเท่านั้น) 3. จักหาเข็ม ค้าย กระดาษ ผ้า เข็มปัก กรรไกร เป็นต้น เตรียมไว้ 5. กระดาษสีต่าง ๆ และกระดาษแข็ง เตรียมหาไว้ก่อน 6. การปั้นใช้ดินเหนียว หรือดินน้ำมัน ถ้าอาจหาได้

รายการที่ทองสอน	ข้อแนะนำวิธีสอน
<p>7. หัดให้คัดกระดาษอ่อนและกระดาษแข็ง เพื่อประกอบในการเล่นไต่ลูกท้อ</p> <p>8. หัดให้ทำสมุทภาพที่อาจเปลี่ยนหรือแทรกหน้ากระดาษได้</p> <p>9. หัดให้เขียนหนังสือตัวโต เพื่อประชันรูปร่างหน้าปากหรือนำบท</p> <p>10. หัดให้ทำบัตร ส.ค.ส. พร้อมคำเขียนภาพด้วยตนเอง หรือตีพิมพ์จากการแกะสลักด้วยตนเอง</p> <p>11. หัดทำตุ๊กตาของเล่นจากเมล็ดพืช ใบไม้ ดอกไม้ ฯลฯ</p> <p>12. หัดทำหัวตุ๊กตาจากกระดาษปะบนรูปหุ่น</p>	<p>10. การแกะสลักใช้หัวมันหรืออย่างอื่นที่หาง่าย ควรมีมีดเล็ก ๆ หรือเครื่องมืออย่างง่าย ๆ ที่จะใช้แกะได้</p>
<p>หมายเหตุ</p> <p>วิชาศิลปะและการฝีมือ ให้โรงเรียนสอนมากอย่างหรือน้อยอย่างก็ได้ ตามความเหมาะสมของท้องถิ่นและความสามารถของโรงเรียนที่จะจัดหาวัสดุอุปกรณ์</p>	<p>หมายเหตุ</p> <p>ให้เด็กสามารถทำได้หลาย ๆ อย่าง โดยความสมัครใจและโดยการล่อให้เด็กอยากทำ สอนรายการใดไปแล้วก็สอนต่อกับรายการอื่น และในปีต่อไปก็เพิ่มสิ่งที่ยังไม่ได้สอน ไม่จำเป็นต้องให้เด็กต้องทำทุกอย่าง และไม่จำเป็นต้องให้เด็กทำเหมือน ๆ กันในเวลาเดียวกัน. ครูจัดที่เก็บเครื่องมือให้เป็นระเบียบ และฝึกนิสัยให้เด็กเก็บของเป็นที่เมื่อใช้แล้ว หิ้งทองล้างเช็ดให้สะอาดด้วย</p>

หลักสูตรประโยคประถมศึกษาตอนต้น

พุทธศักราช 2503

กระทรวงศึกษาธิการ

ความมุ่งหมาย

หลักสูตรประโยคประถมศึกษาตอนต้นนี้ มีกำหนดเวลาเรียน 4 ปี มุ่งหมายที่จะส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก เพื่อให้สามารถดำรงตนเป็นพลเมืองดีของชาติในระบอบประชาธิปไตย กล่าวคือ ฝึกฝนอบรมให้มีคุณลักษณะดังต่อไปนี้

เกี่ยวกับความเจริญแห่งตน

1. ให้รักการศึกษาเล่าเรียน มีนิสัยชอบค้นคว้าหาความรู้ด้วยเป็นกิจ
2. ให้สามารถใช้ภาษาไทยได้ทั้งในการฟัง พูด อ่าน และเขียน
3. ให้มีความรู้ทางคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ สามารถใช้ความรู้ให้เป็นประโยชน์แก่ชีวิตประจำวันได้
4. ให้มีทักษะในการฟัง การสังเกต และรู้จักใช้ดุลพินิจเกี่ยวกับการงานโดยทั่วไป
5. ให้มีนิสัยในทางริเริ่มและสร้างสรรค์
6. ให้มีความรู้เบื้องต้นอันจำเป็นเกี่ยวกับสุขภาพและโรคภัยไข้เจ็บ ให้รักษาสุขภาพของตนจนเป็นนิสัย และให้มีส่วนช่วยส่งเสริมการสาธารณสุขของชุมชน
7. ให้สามารถช่วยตนเอง มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ และกล้าในทางที่ถูก
8. ให้รู้จักเล่นและนิยมการเล่นกีฬาและการเล่นพื้นเมือง
9. ให้รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์แก่ร่างกายและจิตใจ
10. ให้รู้จักคุณค่าของความงกงามและศิลปะ
11. ให้ยึดมั่นในศาสนาและมีศีลธรรมประจำใจ รู้จักรักษาเกียรติและ

คุณความดีของตน

12. ให้เข้าใจคุณค่าและรู้จักรักษาวินัย
13. ให้มีความเมตตาากรุณาต่อเพื่อนมนุษย์และสัตว์

เกี่ยวกับมนุษยสัมพันธ์

14. ให้ตระหนักในความสำคัญของมนุษยสัมพันธ์และรู้จักเคารพผู้อื่น
15. ให้มีสัมมาคารวะและมรรยาทอันดีงามตามประเพณีนิยม
16. ให้รู้จักเล่น ทำงาน และอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ควยดี และให้มีน้ำใจเป็น

นักกีฬา

17. ให้รู้จักทำงานเป็นหมู่คณะ สามารถทำหน้าที่เป็นหัวหน้า หรือเป็น
ผู้ปฏิบัติงานร่วมกับหัวหน้าควยดี
18. ให้เห็นความสำคัญของบ้าน และรู้จักบำเพ็ญประโยชน์ต่อครอบครัว
19. ให้เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมยิ่งกว่าประโยชน์ส่วนตัว และรู้จักเสียสละ
เพื่อประโยชน์ส่วนรวม

เกี่ยวกับความสามารถในการครองชีพ

20. ให้มีความเคยชินและความขยันหมั่นเพียรในการใช้มือปฏิบัติงาน ทั้งนี้
เพื่อเป็นรากฐานของการประกอบสัมมาอาชีพ
21. ให้มีความอดทนและเข้มแข็งในการทำงาน
22. ให้นิยมและยกย่องการประกอบอาชีพโดยสุจริต
23. ให้รู้จักเลือกซื้อและเลือกใช้สิ่งของที่จำเป็นให้เหมาะสม
24. ให้รู้จักประหยัดทรัพย์ ประหยัดเวลา และพลังงาน
25. ให้รู้จักช่วยส่งเสริมเศรษฐกิจของครอบครัว และรู้จักช่องทางที่จะประกอบ

อาชีพ

26. ให้ส่งเสริมการค้าของคนไทย และให้รู้จักการผลิตและการใช้ของไทย
เป็นการช่วยเศรษฐกิจของชาติ

เกี่ยวกับความรับผิดชอบตามหน้าที่พลเมือง

27. ให้อำนาจสิทธิและหน้าที่ของพลเมืองในระบบประชาธิปไตย
28. ให้อำนาจปฏิบัติตามระเบียบ กฎหมาย และวัฒนธรรมอันดี
29. ให้ความเข้าใจและเห็นอกเห็นใจ และไม่ดูถูกเหยียดหยามผู้อื่น
30. ให้อำนาจปฏิบัติตนไปในทางที่จะช่วยแก้ไขข้อบกพร่องของสังคม
31. ให้อำนาจรักษาความปลอดภัยของตนเองและสังคม
32. ให้อำนาจรับฟังความคิดเห็นที่สุจริตใจของผู้อื่น
33. ให้ความเข้าใจในผลงานของวิทยาศาสตร์ ทั้งในสถานที่เป็นคุณและในสถานที่อาจให้โทษแก่สังคม
34. ให้อำนาจใช้สิทธิรักษาสาธารณสมบัติและสิ่งสวยงามตามธรรมชาติ
35. ให้อำนาจใช้และสงวนทรัพยากรธรรมชาติ
36. ให้อำนาจถึงความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ และส่งเสริมความเข้าใจอันดีต่อกัน เพื่อสันติสุขของโลก

วัยเรียน

เด็กที่แรกเข้าเรียนตามหลักสูตรนี้โดยปกติมีอายุไม่ต่ำกว่า 6 ปีบริบูรณ์

เวลาเรียน

ให้มีเวลาเรียนสัปดาห์หนึ่งไม่น้อยกว่า 5 วัน และตลอดสัปดาห์ให้มีเวลาเรียน 25 ชั่วโมง ในปีหนึ่งให้มีเวลาเรียนไม่ต่ำกว่า 35 สัปดาห์

อัตราเวลาเรียน

หมวดวิชา	จำนวนชั่วโมงในรอบสัปดาห์
ภาษาไทย	7
สังคมศึกษา	6
วิทยาศาสตร์เบื้องต้น	3
คณิตศาสตร์	3
พลานามัย	3
ศิลปะศึกษา	3
รวม	25

หมายเหตุ

1. อัตราเวลาเรียนที่กำหนดไว้สัปดาห์ละ 25 ชั่วโมงนี้ ถือเป็นอัตราบังคับอย่างต่ำ
2. โรงเรียนใดจะสอนวิชาที่ทดศึกษาหรือภาษาอื่นเพิ่มเติมขึ้น ก็อาจทำได้ โดยให้เพิ่มอัตราเวลาเรียนขึ้นจากที่กำหนดไว้สัปดาห์ละ 5 ชั่วโมง ทั้งนี้จะต้องได้รับอนุญาตจากกระทรวงศึกษาธิการก่อน
3. อัตราเวลาเรียนที่กำหนดไว้ในข้อ 1 และ 2 อาจจะเปลี่ยนแปลงระหว่างหมวดวิชาได้ไม่เกิน 1 ชั่วโมง ทั้งนี้ให้ศึกษาธิการจังหวัดมีอำนาจผ่อนผันสำหรับโรงเรียนที่สังกัดในจังหวัดนั้น ๆ ส่วนโรงเรียนที่สังกัดส่วนกลางให้หัวหน้ากองเจ้าสังกัดเป็นผู้มีอำนาจผ่อนผัน
4. โรงเรียนต้องจัดให้มีการประชุมอบรม สวดมนต์ไหว้พระตามโอกาสอันควร และเหมาะสมแก่ท้องถิ่น นอกเวลาเรียนที่กำหนดไว้ อย่างน้อยสัปดาห์ละ ครั้งชั่วโมง
5. โรงเรียนต้องจัดให้มีกิจกรรมการลูกเสือ อนุภาชาค หรือกิจกรรมพิเศษอื่น ๆ นอกเวลาเรียนที่กำหนดไว้

6. ชักรวเวลาเรียนซึ่งจัดไว้เป็นหมวดนั้น จะแยกออกเป็นแขนงย่อย ๆ หรือเอาหลายหมวดรวมกันจัดเป็นหน่วยงานใหญ่ ๆ ก็ได้

หมวดศิลปศึกษา

ศิลปศึกษาได้แก่วิชาซึ่งส่งเสริมให้เด็กแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ ออกมาเป็นความงามตามทัศนะของตน การแสดงออกนี้เด็กอาจแสดงได้หลายทาง เช่น แสดงออกเป็นรูปภาพ รูปปั้น การแกะสลัก และการลำดับเสียงในดนตรี เป็นต้น

การสอนศิลปศึกษา มีความมุ่งหมายที่จะส่งเสริมให้เด็กมีความรู้ ความเข้าใจทักษะ ความสามารถและทัศนคติ พอเหมาะสมกับวัยดังต่อไปนี้

1. ให้เด็กได้แสดงความรู้สึกรู้จักนึกคิด ความสนใจ และความถนัดตามธรรมชาติออกโดยเสรี
2. ให้รู้จักใช้ศิลปะเพื่อส่งเสริมความเจริญทางด้านจิตใจและอารมณ์
3. ให้มีความคิดริเริ่ม และสร้างสรรค์ เพื่อส่งเสริมศิลปะ วัฒนธรรมในชีวิตประจำวันของบุคคลและชุมชน ให้มีความชื่นชมและรู้คุณค่าในศิลปะของชาติ
4. ให้รู้สึกชื่นชม และซาบซึ้งในความงามของธรรมชาติต่าง ๆ คือ สี เสียง าลา และให้เป็นผู้มีความเจริญทางจินตนาการ
5. ให้รู้จักใช้ศิลปะเพื่อความเพลิดเพลิน ร่าเริง และผ่อนคลายอารมณ์ในเวลาว่าง
6. ให้รู้หลักเบื้องต้นของศิลปะในการออกแบบ เลือกสี สละสลวย ตกแต่ง และกลวิธีอื่น ๆ อันเป็นมูลฐานของการแสดงออกทางศิลปะและการตัดสินใจ
7. ให้รู้จักฟังเพลง ร้องเพลง ฟ้อนรำ ฟังและเล่นดนตรีพอสมควร
8. ให้รู้จักสำรวจหรือประเมินค่าของที่สร้างขึ้นเอง หรือที่ผู้อื่นสร้างขึ้น และหาทางทำให้งานของตนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
9. ให้รู้จักใช้ความรู้ทางศิลปะเป็นเครื่องช่วยในการเรียนวิชาอื่น ๆ ตามหลักสูตร
10. ให้เรียนรู้และเข้าใจที่มาของศิลปะไทยและศิลปะที่เป็นของต่างประเทศ

เด็กเล็ก ๆ นั้นย่อมพอใจที่จะแสดงความคิดของตนออกโดยไม่มีการสกัดกั้น เมื่อโตขึ้นจึงค่อยศึกษาแบบแผนของศิลปะในภายหลัง ทั้งนี้ ครูจึงควรสอนศิลปะศึกษาให้สอดคล้องกับพัฒนาการของเด็กดังกล่าวมานี้ กล่าวคือ ในตอนต้นครูจักหาวัสดุต่าง ๆ เพื่อให้เด็กใช้สำหรับแสดงความคิดออกมาอย่างกว้างขวาง พร้อมทั้งแนะนำให้เด็กอธิบายงานทางศิลปะซึ่งตนแสดงออกมาด้วย เมื่อเด็กเติบโตพร้อมที่จะรับแบบแผนอันถูกต้องแล้ว ครูจึงสอนแบบแผนให้ในภายหลัง

การที่เด็กจะรู้สึกซาบซึ้งในรสของศิลปะได้นั้น ครูจะต้องสอนให้เด็กรู้จักประเมินผลงานที่ผลิตขึ้น โดยการร่วมกันพิจารณาถึงความงาม ความหมาย และความมุ่งหมายของผลงานนั้นอย่างตรงไปตรงมาด้วย

อนึ่ง เพื่อส่งเสริมให้เด็กมีกิจนิสัยอันดี ครูควรส่งเสริมและปลูกฝังให้เด็กมีนิสัยในการประหยัด การเก็บ รักษาความสะอาด ตลอดจนความเป็นระเบียบและสวยงาม

รายการสอน

1. วัสดุและคนตรี
2. การเขียนภาพและระบายสี

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ศิลปศึกษา

ประณมปีที่ 1	ประณมปีที่ 2
<p data-bbox="459 477 544 523">ศิลปะ</p> <p data-bbox="288 569 507 615">ขับร้องและดนตรี</p> <p data-bbox="288 661 815 1040">ให้ร้องเพลงง่าย ๆ จะเป็นเพลงพื้นเมือง เพลงไทยเดิม เพลงไทยสากลก็ได้ เนื้อเพลงควรให้เหมาะสมกับวัย เกี่ยวข้องกับประสบการณ์ประจำวันหรือมีความสัมพันธ์กับวิชาอื่น ๆ ให้มีการร้องหมู่ และส่งเสริมการร้องเดี่ยวบ้าง</p> <p data-bbox="288 1086 815 1774">ให้สามารถทำท่าทางเคลื่อนไหวได้ตามจังหวะเพลง หรือให้เล่นเกมสที่มีดนตรีประกอบ ให้รำแบบง่าย ๆ ที่มีจังหวะช้าหรือเร็วตามทำนองเพลง โดยให้คำนึงถึงเพศและประเพณีของท้องถิ่น ทั้งนี้มุ่งหมายให้สามารถเคลื่อนไหวช้าลงหรือเร็วขึ้นตามจังหวะดนตรี ให้มีความสามารถร้องเพลงและเคลื่อนที่ได้ในเวลาเดียวกัน เช่น การร้องเพลงแล้วทบมือ เดิน หรือกระโดดตามจังหวะของเพลง เป็นต้น</p> <p data-bbox="288 1820 778 1935">ให้รู้จักใช้เครื่องกำกับจังหวะง่าย ๆ หรือเครื่องดนตรีที่ทำขึ้นเอง</p> <p data-bbox="379 1981 746 2027">ให้รู้จักฟัง และมีมรรยาทใน</p>	<p data-bbox="1034 477 1118 523">ศิลปะ</p> <p data-bbox="847 569 1066 615">ขับร้องและดนตรี</p> <p data-bbox="847 661 1422 856">ให้ร้องเพลงที่มีเนื้อและทำนองยากขึ้น ควรส่งเสริมให้ออกเสียงให้ชัดเจนและถูกต้องตามทำนองและจังหวะ</p> <p data-bbox="847 902 1385 1200">เพลงที่สอนควรมีทั้งเพลงพื้นเมือง เพลงไทยเดิม และเพลงไทยสากล ควรคัดเลือกเพลงที่ส่งเสริมรสนิยมที่ดี เพลงที่เป็นคติ เพลงปลุกใจที่ไม่ยากเกินความสามารถของเด็ก</p> <p data-bbox="847 1246 1385 1476">การสอนขับร้องนั้น ควรส่งเสริมให้เด็กได้ร้องเพลงโดยวิธีต่าง ๆ เช่น ร้องหมู่ ร้องรับ หรือร้องเดี่ยว ในการร้องเพลงนั้น ถ้ามีดนตรีประกอบด้วยก็ยิ่งดี</p> <p data-bbox="847 1522 1422 2027">ควรให้มีการเล่นตามจังหวะและแสดงท่าทางประกอบบทเพลง ทั้งนี้ควรให้นักเรียนเข้าใจเนื้อร้องบ้างตามสมควร นอกจากนี้ ควรส่งเสริมให้มีการรำหรือเต้นทั้งแบบไทย และแบบต่างประเทศที่เหมาะสมตามความสามารถของเด็ก โดยให้คำนึงถึงเพศและประเพณีของท้องถิ่น ควรส่งเสริมให้เด็กได้ฝึกใช้เครื่องดนตรีง่าย ๆ</p>

ประณปีที่ 1	ประณปีที่ 2
<p>การทัง ส่งเสริมให้รู้จักชื่นชมในเพลง และดนตรี</p> <p>เมื่อมีงานของชั้นและโรงเรียน ควรให้เด็กได้มีส่วนร่วมในการเล่น ดนตรี ขับร้อง หรือแสดงละคร เท่าที่ เด็กสามารถจะทำได้</p> <p>การเขียนภาพและระบายสี</p> <p>ให้แสดงความคิด และความรู้สึกของตนโดยเสรี ในการเขียน ภาพจากประสบการณ์ที่บ้านหรือทาง โรงเรียน</p> <p>ให้ระบายสีโดยไม่ต้องร่างหรือ ใช้เครื่องมือช่วย เช่น ไซชอล์ค ดินสอสี สีอะครีลิก สีโปสเตอร์ สีฝุ่น อาจเขียนภาพแสดงท่าต่าง ๆ ของคนหรือสัตว์ โดยยังไม่ต้องคำนึง ให้เหมือนของจริง</p> <p>ให้รู้จักรูปต่าง ๆ เช่น รูปกลม รูปเหลี่ยมและลวดลายซ้ำ ๆ กัน เพื่อ ทอรูปหรือทำแบบต่าง ๆ</p>	<p>แม่เพียงเครื่องกำกับจังหวะก็ได้</p> <p>การเขียนภาพและระบายสี</p> <p>ให้รู้จักแม่สี และให้ทดลองผสมสี รู้จักสีอ่อนและสีแก่ รู้จักสังเกตและ ชื่นชมในสีต่าง ๆ</p> <p>ให้เขียนภาพเป็นเรื่องราวจาก นิทานหรือจากประสบการณ์ของตน หรือ เรื่องต่าง ๆ ที่สัมพันธ์กับวิชาอื่นในหลักสูตร และส่งเสริมทักษะในการเขียนภาพโดย เสรีให้กว้างขวางยิ่งขึ้น</p> <p>ให้รู้จักคุณภาพ เข้าใจความหมาย ของภาพ และสามารถอ่านภาพเป็น เรื่องราวได้ตามประสบการณ์ของตน</p>

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1	ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2
<p>ให้แปลความหมายของภาพเป็นคำพูด ใ้ช่วยการให้เล่าเรื่องจากภาพที่เห็นหรือภาพที่ตนเขียนขึ้น</p> <p>ศิลปปฏิบัติ</p> <p>ให้ตัด ดึง หัก หรือปะกระดาษสีต่าง ๆ ให้เป็นรูปตามความนึกคิดหรือที่เห็นว่าสวยงาม</p> <p>ส่งเสริมให้เด็กรู้จักเลือกรวบรวมภาพ หรือแสตมป์ เพื่อทำสมุดภาพ ช่วยกันตกแต่งห้องเรียน ป้ายข่าวสารด้วยภาพที่รวบรวมไว้ หรือชิ้นงานที่ทำเสร็จแล้ว เด็กอาจช่วยกันทำฉ้ฉ่อง ทำภาพผนังตามความเหมาะสมกับวัย</p> <p>ให้เด็กปั้นดินหรือวัสดุอื่น ๆ เป็นรูปต่าง ๆ ตามความนึกคิดของตน</p> <p>ให้พิมพ์แบบด้วยแม่พิมพ์ที่เป็นตัวอักษร ภาพสัตว์ หรือลวดลายง่าย ๆ แม่พิมพ์อาจทำด้วยสมุนไพรเทศ มะละกอ ไม้เนื้ออ่อน ถ้าไม่มีแม่พิมพ์อาจใช้วัสดุอื่น ๆ แทนแม่พิมพ์ก็ได้ เช่น จุกขวด ผ่านน้ำอัดลม ทินสอ</p>	<p>ศิลปปฏิบัติ</p> <p>ส่งเสริมให้เด็กสะสมและรวบรวมภาพ เป็นงานอดิเรก และแสดงออกทางสร้างสรรค์ เช่น การตกแต่งห้องเรียน โรงเรียน บ้าน เป็นต้น ในเรื่องการตกแต่ง ควรส่งเสริมให้เด็กรู้จักวางโครงการ และร่วมกันทำงาน</p> <p>ให้รู้จักปั้นดินหรือวัสดุอื่น ๆ เป็นรูปต่าง ๆ</p> <p>ส่งเสริมการประดิษฐ์เครื่องเล่นเครื่องใช้ ด้วยวัสดุพื้นเมือง เช่น โคมะพร้าว ใบเคย ใบลาน ไม้ไผ่ หวาย กก รวมทั้งการใช้เศษไม้จริงประกอบเป็นวัตถุง่าย ๆ และควรส่งเสริมการใช้เครื่องมือชนิดต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับวัสดุนั้น ๆ</p> <p>การประดิษฐ์เหล่านี้ควรส่งเสริมให้ทำเป็นเครื่องใช้ในบ้าน หรือในโรงเรียนตามความสามารถของเด็ก</p>

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1	ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2
<p>ให้รู้จักใช้กรรไกร ค้าย เข็ม แป้งเปียก ในการตัดกระดาษ เย็บผ้า หรือปะกระดาษ โดยลำดับ</p> <p>ให้เด็กประดิษฐ์ของเล่นหรือของใช้จากวัสดุพื้นเมือง หรือเศษของเหลือใช้ต่าง ๆ เช่น ทำเรือค้าย กามมะพร้าว ทำตุ๊กตาค้ายเศษผ้าหรือฟางข้าว</p> <p>ควรให้เด็กนำความรู้ทางศิลปะไปใช้ในการงานง่าย ๆ เช่น การรักษาและตกแต่งห้องเรียน การปลูกไม้ประดับ การเลี้ยงสัตว์ ฯลฯ</p> <p>ในการสอนศิลปะ นอกจากหัดเด็กให้ชินกับการใช้เครื่องมือต่าง ๆ ควรหัดให้เด็กกะงาน รู้จักประหยัด วัสดุ รู้จักทำตามความสามารถและความเหมาะสมของท้องถิ่น</p>	<p>ควรให้เด็กนำความรู้ทางศิลปะไปใช้ในการงานง่าย ๆ เช่น การรักษาและตกแต่งห้องเรียน การปลูกไม้ประดับ การเลี้ยงสัตว์ ฯลฯ</p> <p>การสอนศิลปะศึกษาในชั้นนี้ ควรนำกิจกรรมบางอย่างที่มีในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มาปฏิบัติ เพื่อเป็นการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กยิ่งขึ้น</p>

ประณมปีที่ 3	ประณมปีที่ 4
<p data-bbox="475 438 552 477">ศิลปะ</p> <p data-bbox="316 523 536 576">ขับร้องและดนตรี</p> <p data-bbox="316 615 818 1184">ให้ร้องเพลงโดยวิธีต่าง ๆ เช่น ร้องหมู่ ร้องรับ หรือร้องเดี่ยว และพยายามฝึกฝนในเรื่องเสียง ทำนอง และจังหวะให้มากขึ้น เพลงที่จะให้ร้องนั้น คือ เพลงพื้นเมือง เพลงไทยเดิม และเพลงไทยสากล ควรคัดเลือกเพลงที่ส่งเสริมรสนิยมที่ดี เพลงที่เป็นคติ เพลงปลุกใจที่ไม่ยากเกินความสามารถของเด็ก</p> <p data-bbox="316 1230 783 1471">ควรให้มีการเล่นตามจังหวะ และทำท่าทางประกอบบทเพลง ทั้งนี้ ควรให้เด็กเข้าใจเนื้อร้องบ้างตามสมควร</p> <p data-bbox="316 1517 818 1953">นอกจากนี้ ควรส่งเสริมให้มีการเต้นหรือรำ ทั้งแบบไทยและแบบต่างประเทศที่เหมาะสมตามความสามารถของเด็ก โดยให้คำนึงถึงเพศ และประเพณีของท้องถิ่น ควรส่งเสริมให้เด็กได้มีเครื่องดนตรีต่าง ๆ แม้เพียงเครื่องกำกับจังหวะก็ได้</p> <p data-bbox="316 1988 775 2091">ควรพยายามฝึกฝนให้เด็กรู้จักโน้ตสากลเท่าที่จะทำได้</p>	<p data-bbox="1066 438 1142 477">ศิลปะ</p> <p data-bbox="842 523 1062 576">ขับร้องและดนตรี</p> <p data-bbox="842 615 1398 1115">ให้เด็กได้ฝึกฝนทักษะให้ชำนาญยิ่งขึ้น ในการฟังเพลง ร้องเพลง รำ เต้น และให้รู้จักใช้เครื่องดนตรีอย่างง่าย ๆ และเปิดโอกาสให้เด็กใช้ทักษะที่ฝึกฝนไว้นั้น ในโอกาสต่าง ๆ กัน เพื่อส่งเสริมการแสดงออกให้มากยิ่งขึ้น เช่น ให้ออกแสดงในงานโรงเรียน และในงานที่สมควรตามเทศกาลท้องถิ่น</p> <p data-bbox="842 1161 1430 1414">ให้เด็กได้ศึกษาหลักเกณฑ์การร้องเพลง จังหวะ ดนตรี และแบบแผนในการเต้น การรำ ตามความเหมาะสมกับวัย โดยให้คำนึงถึงเพศและประเพณีของท้องถิ่น</p> <p data-bbox="842 1460 1382 1575">ควรพยายามฝึกให้เด็กรู้จักโน้ตสากลเท่าที่จะทำได้</p>

ประณปีที่ 3	ประณปีที่ 4
<p>การเขียนภาพและระบายสี</p> <p>ให้เขียนและระบายภาพด้วยสีฝุ่น เครยของ ดินสอสี ชอล์ค หรือสีอย่างอื่น</p> <p>ให้รู้เส้นฐาน และความแตกต่าง ของภาพที่มีระยะใกล้ ไกล โดยสังเกต หรือเขียน</p> <p>ให้เข้าใจและเห็นความงามของ ภาพที่ดี ในเรื่องรูป สี เส้น โครง- สร้างและแบบ เช่น ลักษณะความงาม ของธรรมชาติ</p> <p>ให้รู้หลักเกณฑ์ง่าย ๆ ในการ เขียนท่าทางเคลื่อนไหวของคนและสัตว์</p> <p>ควรส่งเสริมการเขียนภาพผนัง ภาพประกอบข่าว นิทาน เรื่องจาก ประศพการณ์ หรือภาพประกอบเรื่องที เรียน เพื่อให้สัมพันธ์กับวิชาอื่น ๆ</p> <p>ให้รู้จักการใช้วัตถุอื่นแทนที่กัน เช่น กามมะพร้าว เศษไม้ ฟองน้ำ เศษผ้า กระดาษขยำ</p>	<p>การเขียนภาพและระบายสี</p> <p>ให้เขียนภาพและระบายสีเพื่อ ส่งเสริมการสร้างสรรค และการ แสดงออกให้มากยิ่งขึ้น</p> <p>ให้ประดิษฐ์ตัวอักษรแบบต่าง ๆ เพื่อใช้ประโยชน์ในการจัดทำป้าย ข่าวสาร นิทรรศการ และอื่น ๆ</p> <p>ให้รู้จักเขียนภาพจากตัวแบบ หิ้งที่ เป็นของจริงและหุ่นจำลอง</p> <p>ควรส่งเสริมทักษะในการเขียนภาพ เพื่อใช้ประกอบกิจกรรมอื่น ๆ เช่น การตกแต่งห้องเรียน การจัดนิทรรศการ งานละคร</p> <p>เด็กที่สนใจในการเขียนภาพเป็น พิเศษ หรือชอบเขียนด้วยสีชนิดหนึ่ง ชนิดใดโดยเฉพาะ พึงได้รับการส่งเสริม</p>

ประณปีที่ 3	ประณปีที่ 4
<p data-bbox="451 422 587 468">ศิลปปฏิบัติ</p> <p data-bbox="311 514 824 629">ให้ทำงานด้วยความประณีต สวยงามยิ่งขึ้น</p> <p data-bbox="305 675 841 849">ให้ประชันรู้ด้วยกระดาษให้เป็นรูปคล้ายของจริง เช่น หน้าคน สัตว์ และต้นไม้</p> <p data-bbox="305 895 850 1074">ให้ทำภาพกระดาษทั้ง โดยตัดภาพจากที่อื่น หรือเขียนขึ้นเอง แล้วนำมาติดบนกระดาษแข็งเพื่อให้คงได้</p> <p data-bbox="298 1120 834 1685">ศิลปปฏิบัติในชั้นนี้อาจแยกสอนให้เหมาะสมกับเพศตามความต้องการและความถนัด เช่น การเย็บ ปัก ถัก ร้อย การจักและร้อยดอกไม้ งานใบทอง การประกอบอาหาร การจักสาน ถัก ห่อ และงานช่างไม้เบื้องต้น เพื่อประชันรู้เครื่องเล่นเครื่องใช้ที่มีประโยชน์มากขึ้น ทั้งนี้ให้เหมาะสมกับความสามารถและวัยของเด็ก</p> <p data-bbox="298 1731 818 1910">ให้รู้จักปั้นดินหรือวัสดุอื่น ๆ ให้มีรูปลักษณะสวยงามยิ่งขึ้น ถ้าสามารถทำได้ก็อาจทำเป็นเครื่องปั้นดินเผา</p> <p data-bbox="298 1956 795 2070">ให้รู้จักสลักไม้เนื้ออ่อน เป็นรูปต่าง ๆ ตามที่ต้องการ</p>	<p data-bbox="1036 422 1172 468">ศิลปปฏิบัติ</p> <p data-bbox="867 514 1344 766">ให้ทำงานกระดาษด้วยความประณีต สวยงามยิ่งขึ้น ให้ทำกล่องภาพสามมิติจากกล่องกระดาษ หรือสิ่งไม้ เป็นเรื่องเกี่ยวกับบทเรียน</p> <p data-bbox="867 812 1380 1120">ให้ประดับกระดาษเป็นภาพต่าง ๆ ตามแบบประดับมุก หรือกระจก โดยใช้นิยต์ควยขึ้นกระดาษเล็ก ๆ รูปต่าง ๆ เช่น สีเหลี่ยม สามเหลี่ยม หรือจะใช้เศษผ้า เศษวัสดุแทนก็ได้</p> <p data-bbox="867 1166 1377 1340">ให้รู้จักจัดกะบะทราย เป็นเรื่องราวจากบทเรียน หรือจากความรู้สึกนึกคิดของเด็ก</p> <p data-bbox="867 1386 1377 1891">ศิลปปฏิบัติในชั้นนี้ โรงเรียนควรส่งเสริมให้เด็กสามารถทำสิ่งของที่ใช่เป็นประโยชน์ได้ และมีความงอกงามในแง่ศิลปะประกอบอยู่ด้วย ทั้งนี้ให้เหมาะสมแก่สภาพท้องถิ่น จะเป็นการทำเครื่องปั้นดินเผา การแกะสลัก การจักสาน การถัก หรือห่อ การปักกรรไกรเบื้องต้น งานช่างไม้ ฯลฯ ก็ได้</p> <p data-bbox="867 1937 1386 2098">ควรให้เด็กนำความรู้ทางศิลปะไปใช้ในการงานง่าย ๆ เช่น การตกแต่ง การจักบ้านเรือน ฯลฯ</p>

ประณปีที่ 3	ประณปีที่ 4
<p>ส่งเสริมความคิดริเริ่มและ สร้างสรรค์ด้วยการประดิษฐ์สิ่งประดิษฐ์ เช่น ไขท่อนไม้ และกล่องกระดาษ ประกอบเป็นรูปสัตว์</p> <p>ควรให้เด็กนำความรู้ทางศิลปะไป ใช้ในการงานง่าย ๆ เช่น การ ตกแต่ง การสลักไม้ การทำสวน ดอกไม้ ฯลฯ</p>	

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก จ
 ประมวลการสอน
 ประมวลศึกษาพิเศษ ภาค 1 หัวข้อการสอนสำหรับประถมศึกษา พ.ศ. 2475
 กระทรวงธรรมการ
 วาดเขียน
 ประถมปีที่ 1

อัตราเวลาสอนสำหรับชายสี่ปีค่างละ 1 ชั่วโมง

สำหรับหญิงสี่ปีค่างละ 1 ชั่วโมง 15 นาที

1. ให้ที่เส้นตารางขนาด 2 เซนติกริ่งบนกระดาษค่าง เพื่อบรรจุแบบให้เด็กดูเป็นตัวอย่าง ถ้าจกให้เด็กมีสมุดแบบฝึกหัดวาดเขียนได้ทั่วทุกคนก็ไม่ตองเขียนแบบบนกระดาษค่าง
2. ให้เด็กนับช่องตารางบนกระดาษค่าง หรือในแบบสมุดวาดเขียน แล้วเขียนรูปลงบนกระดาษค่างนั้น ให้มีช่องตารางเหลืออยู่ภายในรูปเท่ากับแบบ การเขียนให้ใช้ไม้บรรทัดได้
3. การที่เส้นตองให้เรียบเสมอ และในที่บรรจุมุมทุกมุมตองที่เส้นให้บรรจบกันพอดี
4. ให้เขียนรูปเส้นเคี้ยวอย่างง่าย ๆ เช่น รูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส รูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า เป็นต้น
5. ให้เขียนรูปอย่างข้อ 4 แต่ให้มีเส้นเพิ่มขึ้นภายในรูป เช่น ให้มีเส้นระดับแบ่งครึ่งรูปข้าง เส้นตั้งแบ่งครึ่งรูปข้าง และเส้นทะแยงมุมแบ่งครึ่งรูปข้าง เป็นต้น
6. ให้เขียนรูปเส้นเคี้ยวเป็นตาราง เช่น รูป 4 ตารางเหลี่ยม 6 ตารางเหลี่ยม 9 ตารางเหลี่ยม 16 ตารางเหลี่ยม เป็นต้น
7. ให้เขียนรูปเส้นเคี้ยวอย่างง่าย ๆ แต่ให้มีเส้นซับซ้อนขึ้น เช่น รูปขงต่าง ๆ ตารางทางระบายลมเหนือประตู เหนือฝา ลายแผ่นอิฐ ที่ก่อเป็นกำแพง และลายกะเบ็องที่ปูพื้นแล้ว เป็นต้น

8. ให้เขียนรูปที่ค้องย่อเป็นเหลี่ยมเป็นมุม เช่น รูปบันได รูปจั่ว รูปฝา และรูปตัวพีชุนนะ เป็นต้น

9. จะสอนตามแบบวาดเขียน ประถมปีที่ 1 ของพระยาวรวิทย์พิศาล หรือแบบอื่น ๆ ที่ยากง่ายพอเทียบกันได้ ซึ่งอนุญาตให้ใช้ในโรงเรียนก็ได้

ประถมปีที่ 2

ยักรเวลาสอนสำหรับชายสี่ปีคาหละ 1 ชั่วโมง

สำหรับหญิงสี่ปีคาหละ 1 ชั่วโมง 15 นาที

1. จะให้เขียนบนกระดาษขนาดหนึ่งซึ่งมีตารางอย่างเดียวกับประถมปีที่ 1 ก็ได้ หรือจะให้เขียนบนกระดาษชนิดที่มีตารางด้วยดินสอดำก็ได้
2. ให้ลอกรูปอย่างง่าย ๆ จากตัวอย่างที่พิมพ์ หรือจากแบบที่ครูเขียนให้ดู ทั้งข้อต่อไป
3. ให้เขียนรูปเส้นเคี้ยว เช่น รูปสามเหลี่ยมหน้าจั่ว รูปสามเหลี่ยมมุมฉาก รูป 6 เหลี่ยม รูป 8 เหลี่ยม เป็นต้น
4. ให้เขียนรูปเส้นเคี้ยว แต่ให้มีเส้นซับซ้อนยิ่งขึ้น เช่น เขียนรูปอย่างข้อ 3 แล้วขีดเป็นเส้นเป็นรูปอย่างอื่น ๆ บรรจุลงในรูปเหล่านั้น
5. ให้เขียนรูปเส้นค้อย่างง่าย ๆ เช่น กรอบรูป กรอบประตู กรอบหน้าต่าง รูปจั่ว รูปฝา เป็นต้น
6. ให้เขียนรูปพื้น เช่น พื้นห้องเรียน พื้นเรือน เป็นต้น
7. ให้เขียนลายต่าง ๆ เช่น ลายพรมน้ำมัน ลายกะเบืองูพื้น เป็นต้น
8. จะสอนตามแบบวาดเขียนประถมปีที่ 2 ของพระยาวรวิทย์พิศาล หรือแบบอื่น ๆ ที่ยากง่ายพอเทียบกันได้ ซึ่งอนุญาตให้ใช้ในโรงเรียนก็ได้

ประณปีที่ 3

อัตราเวลาสอนสำหรับชายสี่ปีคหละ 1 ชั่วโมง

สำหรับหญิงสี่ปีคหละ 2 ชั่วโมง

1. ให้ลอกลวดลายอย่างง่าย ๆ จากตัวอย่างที่พิมพ์ หรือจากแบบที่ครูเขียนให้ดู ลงบนกระดาษที่ไม่มีบรรทัด ไม่ต้องระบายสีและแรเงา ให้เขียนแต่เส้นพอเป็นรูป สอนตามลำดับง่ายและยาก ดังต่อไปนี้

(1) ลายก้านเส้นเคี้ยว

(2) ลายใบไม้ริมไม่มีจัก

(3) ลายดอกไม้ที่ไม่มีกลีบซับซ้อน เช่น ดอกพุทธรักษา เป็นต้น

(4) ลายใบไม้ที่มีจัก เช่น ใบคำสิง ใบช่อย เป็นต้น

(5) เขียนกิ่งไม้หรือเถาไม้ ที่มีใบคอกและผลติดอยู่ เช่น เถาคำสิง กิ่งยี่โถ เป็นต้น

(6) เขียนรูปภาชนะที่เป็นเส้นตรงทำให้เห็นเป็นรูป เห็นส่วนกว้าง ส่วนยาว ส่วนสูง เช่น รูปสี่เหลี่ยมลูกบาศก์ รูปหีบไม้สัก รูปตุ๊ก รูปชามเหลี่ยม เป็นต้น

2. ให้เขียนรูปหุ่นจากของจริงที่ไม่ใหญ่เกินไป และเล็กเกินไป เขียนลงบนกระดาษที่ไม่มีบรรทัด ให้เขียนแต่เส้นพอเป็นรูปพื้นฐานเท่านั้น การเขียนต้องให้ดูส่วนตามรูปที่ให้เขียน ไม่ต้องระบายสี และห้ามไม่ให้ใช้ไม้บรรทัด ให้สอนตามลำดับง่ายและยาก ดังต่อไปนี้

(1) ให้เขียนรูปเส้นตรง เช่น กลักไม้ขีดไฟ สมุด ภาชนะต่าง

เป็นต้น

(2) ให้เขียนรูปเส้นตรงที่มีเส้นซับซ้อนกัน เช่น รูปกรอบรูป

เป็นต้น ให้เห็นเส้นริมนอกกริมใน และเส้นปากกบของไม้กรอบ

(3) ให้เขียนรูปเส้นโค้ง เส้นคค เช่น ใบมะม่วง เหยือกน้ำ ชาม

เป็นต้น

(4) ให้เขียนรูปที่มีเส้นเป็นจักและเว้า เช่น ใบคำสิง ใบช้อย เป็นต้น ให้เขียนแต่เส้นขอบนอกและก้านของใบ ในชั้นต้นให้เขียนแต่ใบเดี่ยว ต่อไปให้เขียนทั้งช่อ ให้มีใบตึกบ้าง 2 หรือ 3 ใบ

3. จะสอนตามตัวอย่างแบบฝึกหัดวาดเขียนของกระทรวงธรรมการ ภาคที่ 1 ภาคที่ 2 หรือแบบอื่น ๆ ที่ยากง่ายพอเทียบกันได้ ซึ่งอนุญาตให้ใช้ในโรงเรียนก็ได้

ประถมศึกษาปีที่ 4

อัตราเวลาสอน สัปดาห์ละ 1 ชั่วโมง

1. ให้เขียนใบไม้ใบเดี่ยวชนิดใบเกลี้ยงไม่เป็นแฉกเขียนแต่เส้นและ ลวดลายพอเป็นรูป

2. ให้เขียนใบไม้อย่างข้อ 1 หลาย ๆ ใบเรียงลงมาเป็นแถว หรือ เรียงจากซ้ายมาขวาก็ได้ เพื่อเป็นทางสำหรับจะโคยูกลายในข้อต่อ ๆ ไป

3. ให้เลือกใบไม้ชนิดเดียวกันหลาย ๆ ใบ แต่ให้มีรูปต่าง ๆ กัน มาให้เด็กเขียนเป็นใบ ๆ ไป

4. ให้เขียนใบไม้อย่างในข้อ 1 และ ข้อ 3 ให้เรียงลงมาเป็นแถว หรือเรียงจากซ้ายมาขวาก็ได้ เพื่อเป็นทางสำหรับจะโคยูกลายในข้อต่อ ๆ ไป

5. ให้เขียนใบกล้วยใบเดี่ยว ให้เขียนแต่เส้นและลวดลายพอเป็นรูป

6. ให้เขียนใบมะละกอใบเดี่ยว ให้เขียนแต่เส้นและลวดลายพอเป็นรูป

7. ให้เขียนใบไม้ใบเดี่ยว แต่ต้องเขียนเส้นและลวดลายให้ละเอียด

ถี่ถ้วน

8. ให้เขียนใบไม้อย่างข้อ 6 หรือ 7 แต่ต้องแรเงาพื้นด้วยดินสอค่า และให้เขียนเรียงลงมาหลาย ๆ ใบ หรือจะเขียนเรียงจากซ้ายมาขวาก็ได้ เพื่อ เป็นทางสำหรับจะโคยูกลายในข้อต่อ ๆ ไป

9. ให้เขียนรูปใบไม้บรรจงลงให้เหมาะแก่รูปสี่เหลี่ยมจตุรัส รูปสามเหลี่ยม หน้าจั่ว รูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า รูปวงกลม และรูปขนมเป็ยกปูนคานเท่า

10. ให้เขียนรูปใบไม้สองใบซึ่งกำลังผลิจากกิ่งเดียวกัน
11. เอากระดาษยาว 6 นิ้วม้วนเข้าอย่างใบไม้ที่ม้วน แล้วให้เด็ก

เขียน

12. ให้เขียนใบไม้ชนิดที่ม้วนหรือปึกหรือพับ
13. ให้ฝึกหัดเขียนกิ่งไม้อย่างที่ไม่ใช่ใบติดอยู่
14. ให้ผูกสายใบไม้ 2 ชนิด ให้เป็นลายติดต่อกัน สำหรับใช้เป็น

ลายขอบ

15. ให้ฝึกหัดเขียนต้นไม้เล็ก ๆ ให้มีใบและผลพอสมควร
16. ให้ฝึกหัดผูกสายอย่างง่าย ๆ ให้ใช้ใบไม้ชนิดต่าง ๆ ที่ได้เรียนมาแล้วในข้ออื่น ๆ
17. ให้ฝึกหัดเขียนกิ่งไม้ให้ยากขึ้น
18. ให้เขียนบนกระดาษที่ไม่มีบรรทัด และเขียนด้วยดินสอค่า
19. จะสอนตามตัวอย่างแบบฝึกหัดวาดเขียนของกระทรวงธรรมการภาคที่ 3 หรือแบบอื่น ๆ ที่ยากง่ายพอเทียบกันได้ ซึ่งอนุญาตให้ใช้ในโรงเรียนก็ได้

ประถมปีที่ 5

อัตราเวลาสอน สัปดาห์ละ 1 ชั่วโมง

1. ให้เขียนรูปหุ่นที่มีของสิ่งเดียว จากแบบที่พิมพ์ หรือจากแบบที่ครูเขียนให้ดู เขียนด้วยเส้นดินสอค่าลงบนกระดาษที่ไม่มีบรรทัดให้ใคร่ส่วนและแรเงาให้ถูกต้องตามแบบ ให้สอนตามลำดับง่ายและยาก ดังต่อไปนี้
  - (1) เขียนรูปหุ่นเส้นตรงอย่างง่าย ๆ เช่น รูปลูกบาศก์ รูปกลักไม้ขีดไฟ รูปปิ่นน้ำมันปิโตรเลียม เป็นต้น
  - (2) เขียนรูปหุ่นเส้นตรงที่มีเส้นซับซ้อนกันหลายเส้น เช่น ม้า รองนั่งชาติสี่เหลี่ยมที่ไม่มีลวดลาย ชั้นเสาศีเหลี่ยมเกลี้ยง ๆ เก้าอี้ชาติสี่เหลี่ยม พะนักตรง ๆ เป็นต้น

(3) เขียนรูปหุ่นที่มีเส้นโค้งบ้างเล็กน้อย เช่น รูปกะบอก รูป
ตั้งสังกะสีตักน้ำ รูปถ้วยแก้ว เป็นต้น เขียนให้เห็นปากและก้น

(4) เขียนรูปหุ่นเส้นโค้งที่มีเส้นซับซ้อนกัน ให้เห็นส่วนหนาของ
วัตถุนั้น ๆ ด้วย เช่น รูปวงแหวนเหลี่ยม รูปตั้งไม้ตักน้ำ รูปอ่างปากแฉก
เป็นต้น ต้องเขียนให้เห็นส่วนหนาของปาก

(5) ให้เขียนรูปหุ่นเส้นโค้งที่ยากกว่าข้อ 4 เช่น รูปขวดโหล
รูปโองเคลือบ เป็นต้น

(6) เขียนรูปหุ่นที่มีเส้นโค้งทุก ๆ ด้าน เช่น รูปหม้อดิน คนโท
แจกัน เป็นต้น

2. ให้อาจารย์เขียนจากของจริงที่ไม่สวยงามนัก ด้วยดินสอค่าลงบนกระดาษ
ที่ไม่มีบรรทัด และระบายสีด้วยดินสอค่า ให้สอนตามลำดับง่ายและยาก ดังต่อไปนี้

(1) ให้เขียนใบไม้หรือริมเกลี้ยงมีใบคอกหลาย ๆ ใบ หรือใบไม้
ชนิดที่มันหรือปิกหรือทับ

(2) ให้เขียนใบไม้หรือที่มีใบคอกตั้งแต่ 2 ใบขึ้นไป และมีคอกคอก
บ้าง แต่ต้องเลือกไม้ชนิดที่คอกมีกลีบน้อยไม่ซับซ้อนมากนัก และอย่าให้สีของคอก
ยากเกินไป เช่น คอกขานเย็น คอกขานบุรี คอกชะบาชนิดที่คอกไม่ซ้อน เป็นต้น

(3) ให้เขียนเถาไม้ที่มีใบคอกและผลติดตามข้อ ๆ เช่น
เถาฝรั่ง เถาค่าสิง เถาขี้เหล็ก เป็นต้น

3. ให้เขียนรูปหุ่นจากของจริงที่ง่าย ๆ มีเส้นโค้งบ้างเล็กน้อยลงบน
กระดาษที่ไม่มีบรรทัด ต้องเขียนให้สัดส่วนและแรเงาถูกต้องเหมือนของจริง ให้
เขียนตามลำดับง่ายและยากดังที่กำหนดไว้ในหมวด เขียนรูปหุ่นจากแบบพิมพ์
ตั้งแต่ข้อ (1) ถึงข้อ (6)

4. จะสอนตามตัวอย่างแบบฝึกหัดวาดเขียนของกระทรวงธรรมการ
ภาคที่ 4 ภาคที่ 5 หรือแบบอื่น ๆ ที่ยากง่ายพอเทียบกันได้ ซึ่งอนุญาตให้ใช้ใน
โรงเรียนก็ได้

คู่มือของครู (พ.ศ. 2478)

ไชยยง

สมุดควาคเขียน เอม 1

กระทรวงธรรมการ

ความมุ่งหมาย

ความมุ่งหมายของการเรียนวิชาควาคเขียนนั้น ก็เพื่อ

1. ให้เด็กรู้จักสังเกต พิจารณา รู้จักตีชม รัก และสนใจในความสวยงามแห่งธรรมชาติซึ่งห้อมล้อมเด็กอยู่โดยรอบ การสนใจในความสวยงามแห่งธรรมชาตินี้แหละเป็นต้นเหตุที่จะทำให้เด็กรักความสะอาด ความสวยงาม ความเป็นระเบียบเรียบร้อย

อีกประการหนึ่ง วิชาควาคเขียนช่วยให้เด็กเป็นคนช่างคิด ช่างประดิษฐ์ ช่างไตร่ตรอง เป็นคนละเอียด รอบคอบ สามารถพิจารณาหาเหตุผลในสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจะเพาะหน้า นอกจากนี้ ยังเป็นเครื่องช่วยการเรียนวิชาอื่น ๆ ให้เรียนได้ง่ายและจำได้แม่นยำขึ้นอีกด้วย

2. ให้เด็กรู้จักปฏิบัติตน และทำการงานได้ถูกต้องตามความสวยงามที่ตนนึกชอบ เพื่อชักนำให้เด็กรู้สึกถึงและสนุกในการสังเกตศิลปะและการงานที่ตนทำ

3. ให้เด็กรู้จักสังเกตเปรียบเทียบ รู้จักความสวยงาม และยอมรับฝึกหัดให้เด็กสามารถประดิษฐ์คิดสร้างสิ่งที่สวยงามตามแบบศิลปะ

4. แนะนำ ส่งสอน อบรม ให้เด็กรู้จักหลักและใช้ประโยชน์แห่งความสวยงามในทางศิลปะ เพื่อให้ความเป็นอยู่ของตนดีงามและชื่นบาน

หลักการสอน

1. ให้เด็กรู้จักความสวยงามแห่งธรรมชาติและศิลปะที่ประดิษฐ์ขึ้น

(ก) การรู้จักความสวยงามแห่งธรรมชาติ ได้แก่ การรู้จักสรรพสิ่งอันปรากฏอยู่ตามสภาพแห่งธรรมชาติ

(ข) การรู้จักความสวยงามแห่งศิลปะนั้น ใ้แก่ การรู้จักความงามแห่งภาพที่วาดไว้ รูปแกะสลัก รูปปั้น และสิ่งของสวยงามต่าง ๆ ตามแบบศิลปะ

2. ให้เด็กกระทำทั้งวาดเขียน และตัดกระดาษติดต่อกันเป็นภาพ

(ก) การวาดเขียน ระบายด้วยสีเดียว และหลายสีผสมกัน

(ข) การติดกระดาษ ฯลฯ การตัด และติดต่อกันเป็นภาพด้วยกระดาษสีเดียวและสลับสี

3. ให้เด็กรู้จักสังเกตและพิจารณาทั้งวิธีและหลัก

(ก) สังเกตวิธี ใ้แก่ การสังเกตวิธีวาดเขียน วิธีตัดกระดาษ

(ข) สังเกตหลัก ใ้แก่ การสังเกตหลักลักษณะการวางรูปและวางแบบ การระบายสี แสงสว่าง เงา ฯลฯ ทางศิลปะ

4. ให้เลือกพื้นแบบเรียนให้เหมาะแก่ความต้องการของเด็กตามท้องถิ่น และให้เหมาะแก่ความรู้ความสามารถตามวัยของเด็กด้วย

5. ให้ศึกษาโอกาสสอนวิชาศิลปะให้เกี่ยวพันกันไปกับบทเรียนอื่น ๆ

เช่น สอนการงาน สอนธรรมชาติ และสมาคม ฯลฯ ตัวอย่างเช่น

(ก) สอนเรื่อง "การกิน" ต้องสอนการจัดระเบียบและประดับโต๊ะ ตลอดจนการจัดสีและลวดลายโต๊ะเก้าอี้เครื่องใช้ให้เหมาะสม เป็นต้น

(ข) สอนเรื่อง "เครื่องนุ่งห่ม" ต้องสอนรูปทรงลักษณะลวดลายต่าง ๆ ซึ่งเกี่ยวกับเครื่องนุ่งเครื่องห่ม หมวก รองเท้า และเสื้อผ้าต่าง ๆ เป็นต้น

(ค) สอนเรื่อง "ที่อยู่" ต้องสอนรูปทรงการก่อสร้าง การจัดและประดับห้องต่าง ๆ การเตรียมเลือกสรรเครื่องใช้ไม้สอยเครื่องประดับต่าง ๆ เป็นต้น

(ง) สอนเรื่อง "เครื่องโลหะ" "เครื่องกะเบื้อง" "เครื่องไม้ไผ่" "เครื่องดินเผา" ต้องสอนทรวดทรง ลวดลายต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับสิ่งของต่าง ๆ เช่น หีบ กะเป๋่า ตะกร้า ถ้วยชาม แจกัน อ่าง โห เป็นต้น

(จ) สอนเรื่อง "การพิมพ์" ต้องสอนลวดลายและรูปทรงให้เหมาะ

กับหน้าปกหนังสือ หนังสือพิมพ์รายวัน รายสัปดาห์ รายเดือน ปฏิทิน ไปสเทอร์ ไปสการ์ค และสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการพิมพ์อื่น ๆ

ทุก ๆ ข้อที่ได้อธิบายมาแล้วนั้น ล้วนแทรกวิชาศิลปะเข้าสอนได้ทุกชั้น การสอนเช่นนี้ได้อธิบายว่าคนคว่านหาหลักของศิลปะมาใช้ให้เป็นประโยชน์ เพื่อเพิ่มพูนความรู้ ความชำนาญในทางความสวยงาม อบรมเด็กให้มีนิสัยรักศิลปกรรมกับให้มีนิสัยในการสังเกตเปรียบเทียบความสวยงามและไม่สวยงาม การที่สอนให้เด็กมีความสามารถเลือกเฟ้นสรรพสิ่งของมาประดิษฐ์ตกแต่งสิ่งที่แวดล้อมตนได้ เช่นนี้ จึงนับว่าได้รับผลแห่งการสอนวิชาศิลปะอย่างสมบูรณ์

6. การกระทำศิลปะ ในขณะที่ทำการวาดเขียนก็ดี ทำการตัดกระดาษ ตัดออกเป็นภาพก็ดี ควรใช้กระดาษ ไม้ไม้ ไม้หญ้า กลีบดอกไม้ เมล็ดพืชพันธุ์ ชนบก เกล็ดปลา เปลือกหอย ปีกผีเสื้อและแมลง กลุ่มไหม กรวดทราย หิน กะเบื้องแตก ฯลฯ เอามาประดิษฐ์ตกแต่งให้สวยงามนำคู่ตามหลักแห่งศิลปะ งานเช่นนี้จะเหมาะแก่โรงเรียนชั้นประถมตามชนบทที่สุด

7. สิ่งประกอบและเครื่องช่วยในการวาดเขียน ต้องใช้ของที่สลักและวาดเขียนโดยฝีมือช่างที่มีชื่อเสียงเป็นตัวอย่าง เช่น สิ่งที่ยึดมัดกระดาษ หน้าปกหนังสือต่าง ๆ รูปไปสการ์ค ไปสเทอร์ ปฏิทิน เครื่องลายคราม ภาพแทรกหนังสือ (เช่น ภาพตลก และภาพล้อ) ฯลฯ ซึ่งเป็นสิ่งสำหรัให้ ความสังเกตในความสวยงาม และนำชมได้เป็นอย่างดีเหล่านี้ โรงเรียนควรจะ ค้นคว้าเลือกหามาไว้ใช้ให้บริบูรณ์

8. ถ้าสามารถจะทำได้ ควรจัดห้องวิชาศิลปะขึ้นต่างหาก และสะสม เครื่องใช้สำหรับประกอบการสอนไว้ให้บริบูรณ์ตามความรู้ความสามารถ และความ ต้องการของเด็กตามท้องถิ่นนั้น ๆ ด้วย และถ้ายังจัดสิ่งของแวดล้อมโรงเรียน ให้สวยงาม ถูกหลักศิลปะก็ยิ่งดีที่สุด แต่การสอนวิชาศิลปะ เช่น สอนให้รู้จัก ความสวยงามตามสภาพแห่งธรรมชาติก็ดี ให้สังเกตความสวยงามของภาพและ วัตถุในที่ประกวดศิลปะก็ดี หรือสังเกตความสวยงามแห่งวิวธรรมชาติอย่างง่าย ๆ ก็ดี (สำหรับชั้น ป.3-4) เป็นต้น เช่นนี้ไม่จำกัดว่าจะต้องสอนในห้องวิชา ศิลปะเสมอไป

9. การให้สังเกตความสวยงามเป็นหลักสำคัญที่สุดสำหรับการสอนวิชาศิลปะ จักต้องให้สังเกตตามความคิด ความรู้ และความทองการของเด็ก แล้วแนะนำและชักชวนให้เด็กสังเกตความสวยงามเสมอ ๆ ทุกครั้งที่เริ่มสอน ควรจะต้องอธิบายประกอบการสอน โดยใช้ถ้อยคำที่ไพเราะและเหมาะสม ซึ่งจะช่วยให้เด็กรู้สึกถึงและสนุก เพื่อจะใ้เด็กเกิดความคิดเห็นในสิ่งที่ให้ทำนั้น ๆ เช่นนี้จะเป็นการชักจูงให้เกิดนิสัยชอบพองความสวยงาม ในขณะที่เด็กกำลังตั้งใจทำการฝึกหัดนั้นไปในตัวด้วย เมื่อใดอธิบายช่วยความคิดความเห็นในการฝึกหัดเขียนภาพนั้น ๆ หรือทำสิ่งนั้น ๆ อย่างสังเขปแล้ว ก็ไม่จำเป็นจะต้องชักใช้ถึงความรู้ วิธีเขียนหรือการใช้สี ฯลฯ ซึ่งเกี่ยวกับภาพหรือสิ่งที่จะฝึกหัดนั้น ๆ ให้ละเอียดเกินไปจนเป็นที่เบื่อหน่ายของเด็ก แต่สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4 ควรจะเริ่มการสอนตั้งแต่ให้รู้จักความสวยงามเป็นต้นไป จนถึงให้ใช้ความสังเกต (สังเกตวิธีเขียน-การใช้สี) จนชำนาญ ส่วนเหตุการณ์อื่นเกี่ยวกับความเป็นอยู่ และความนิยมของช่างศิลปะในประเทศเราและต่างประเทศ อันผิดแยกกันหรือคล้ายคลึงในข้อไหน ก็ควรอธิบายประกอบไปตามเหตุการณ์ที่ผ่านมาให้เหมาะสมแก่โอกาส

10. การดำเนินการสอนดังกล่าวนี้จักเป็นเครื่องอบรมฝึกฝนให้เด็กเกิดนิสัยรักความสวยงาม การประชันรู้ และการแก้ไขข้อบกพร่องให้ดียิ่งขึ้น ด้วยเหตุนี้ในเวลาสอนจึงควรสนใจในการประชันรู้คิดรูปร่างตามความคิดเห็นของเด็กด้วย ถ้ามีโอกาสอันควรก็ควรค้นคว้าหาภาพ หรือวัตถุสิ่งของซึ่งทำสำเร็จแล้วตามความมุ่งหมายของเด็กมาให้เด็กดู และให้สังเกตเป็นตัวอย่างด้วย

11. ส่วนการสอนวิชาการฝีมือต่าง ๆ นั้น ควรจักนำมาสอนเมื่อเด็กเกิดความรู้สึกต้องการฝึกหัดวิชาการฝีมืออื่น ๆ จึงจะทำให้เด็กเกิดความอยากรู้อยากเรียนยิ่ง ๆ ขึ้นตามลำพังตนเอง

12. การสอนให้เด็กเรียนการฝีมือต่าง ๆ จะต้องสอนให้เด็กเรียนรู้ในระบิตหนึ่ง ๆ ให้ชำนาญเสียก่อน แล้วจึงใช้วิธีสอนเปลี่ยนแปลงเขิบขึ้นไปที่ละน้อยให้เหมาะตามความรู้และวัยของเด็ก

การฝึกหัดให้ทำสิ่งใดจะต้องให้เด็กทำให้สำเร็จผลสักชิ้นหนึ่งก่อน แล้ว

เด็กก็จะเกิดความกระตือรือร้น และความสุขเพลิดเพลินในการเรียนสิ่งอื่น ๆ
ต่อไป ด้วยอุปมาเช่นนี้ ถึงสิ่งที่ทำนั้นจะยากลำบาก หรือจะต้องใช้ความพยายาม
ทำเป็นเวลานาน จึงจะสำเร็จผลได้ ก็คือ เด็กจะไม่รู้สึกเบื่อหน่ายในการทำ
นั้นเลย สำหรับโรงเรียนชั้นประถมไม่ควรนำสิ่งที่ยาก หรือต้องเสีย
เวลานานมาใช้สอนเด็ก และในระหว่างเด็กลงมือทำสิ่งใดอยู่ ครูต้องเอาใจใส่
แนะนำ ช่วยเหลือตามควร เพื่อช่วยให้เด็กทำบรรลุผลได้ง่ายขึ้น

13. ความมุ่งหมายของการสังเกตนั้น ก็เพื่อจะช่วยให้เด็กสามารถรู้จัก
ความสวยงาม และรู้จักการไต่สวน เปรียบเทียบให้ดียิ่งขึ้น และเพื่อจะกันความ
ยุ่งยากที่จะสอนให้สังเกตความสวยงามในเวลาสอนนั้น ชั้นต้นควรผ่อนผันไปตาม
ความสามารถ ความรู้ และความต้องการของเด็กเป็นข้อใหญ่ แต่ต้องแนะนำให้
รู้จักการสวยงามเป็นเบื้องต้นของการสอนเสมอไป ทั้งควรจะค้นหาสิ่งประภพที่
สวยงาม มาให้เด็กดูเป็นตัวอย่างให้มาก ๆ ด้วย และอย่าใช้คำอธิบายที่ไม่ปรากฏ
หลักเกณฑ์

14. การทำภาพต่าง ๆ ควรทำสิ่งที่มีชีวิต ๆ เป็นหลัก ถ้าหากไม่
เกี่ยวข้องกับชีวิต ชาติแคลนในเรื่องเงินหรือเหตุอื่น ๆ ซึ่งจะทำให้การ
ดำเนินไม่สะดวกแล้ว ไม่ควรทำภาพสี่เหลี่ยมเป็นอันขาด การที่จะให้นักเรียนตีพิมพ์
หรือให้การสังเกต ฯลฯ ในเบื้องต้นต้องใช้ภาพที่ระบายสีให้ครบบริบูรณ์จะขาด
เสียมิได้

15. ในโรงเรียนควรมีการประกวดศิลปะกันเสมอ ๆ เช่น ประกวด
ภาพวัตถุของเล่น ฯลฯ ซึ่งเด็กได้ทำขึ้นหรือค้นหามาสะสมไว้ ทั้งนี้เพื่อเป็น
การส่งเสริมให้เด็กเกิดความนิยม และความสุขในทางเรียนศิลปะ

16. สถิติแสดงคุณภาพและจำนวนการประภพสิ่งศิลปะของเด็ก ควรจะ
ทำให้ชัดเจนและถูกต้อง รู้ได้ง่าย เพื่อแสดงให้เด็กเห็นว่าวิชาการฝีมือของตน
นั้นดีขึ้นหรือเสื่อมลง

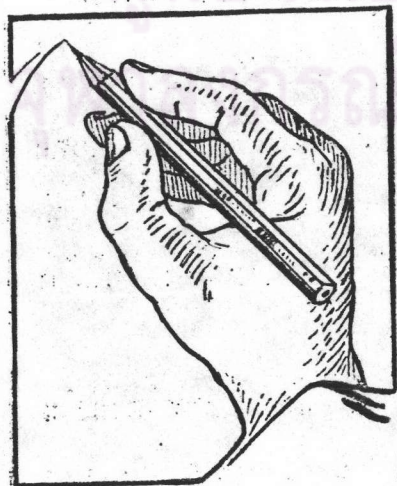
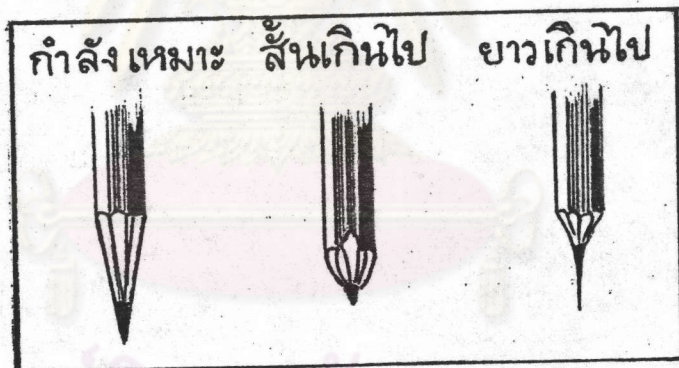
ภาพหรือสิ่งอื่นที่ปรากฏตามสมควรทั่วไป และเครื่องใช้ต่างๆ ฯลฯ
บรรดาที่มีลวดลายปรากฏอยู่ ควรแนะนำให้เด็กสังเกตและออกความเห็นตีพิมพ์ว่า
สวยงาม ละเอียดยุบาย และดี เลวอย่างไร เพราะเหตุไร? เพื่อไม่ให้เด็ก

เกิดนิสัยหยาบสะเพร่า และเกิดรักความสวยงาม และรู้จักคิดหาวิธีแก้ไขสิ่งที่ไม่เหมาะสม ให้เหมาะสมขึ้น ข้อนี้เป็นหลักการสอนวิชาศิลปะขั้นสำคัญยิ่ง

17. การประกวดสิ่งของที่เป็นศิลปะในท้องถิ่นก็ดี วิจารณ์ วิจารณ์ วิจารณ์ หรือสถานที่อันสวยงามตามแบบศิลปะก็ดี ฯลฯ เหล่านี้ ควรพาเด็กไปดูและให้สังเกตชื่นชมเสมอ เพื่อฝึกหัดให้เด็กเกิดความรู้สึกความชำนาญในการศิลปะยิ่งขึ้น

หลักการสอนเด็กที่เริ่มต้นเรียนวิชาวาดเขียน

1. วิธีเริ่มต้นเขียน ต้องเริ่มสอนจากภาพที่ได้เคยรู้ เคยเห็นมาแล้ว ไปหาภาพที่ยังไม่เคยรู้ เคยเห็น สอนจากภาพที่ง่ายขึ้นไปหาภาพที่ยาก สอนภาพที่ใกล้ก่อนภาพที่ไกล เพื่อให้เกิดความเพลิดเพลินไม่ให้เบื่อหน่ายห้อยลอย
2. วิธีใช้ดินสอ ดินสอที่สั้นอย่าเหลาให้เนื้อในเรียวยาวเกินไป หรือหูลิ้นจนเกินควร ดินสอที่เหลาพอเหมาะนั้น ดังปรากฏในภาพ

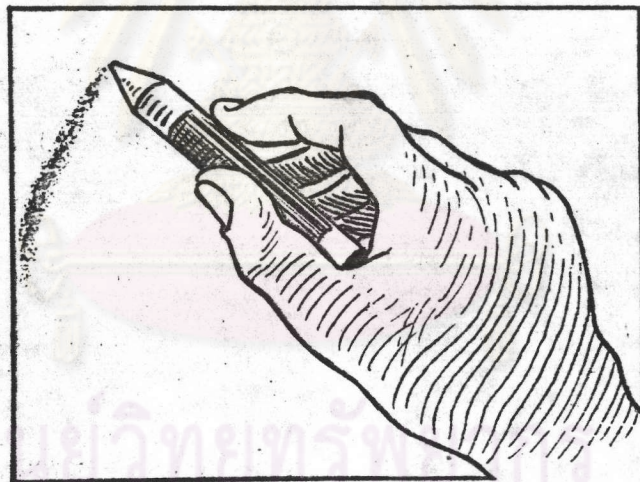

อย่าจับดินสอให้ต่ำเพราะจะทำให้มองเห็นปลายดินสอไม่ถนัด และอย่าจับดินสอให้สูงเกินไป เพราะจะเป็นเหตุให้มือเมื่อยเส้นดินสอให้ไปตามความประสงค์ได้ยาก ทั้งดินสอจะหักได้ง่ายด้วย วิธีจับดินสอที่ปรากฏในภาพ

3. วิธีร่างแบบ เมื่อได้ตรวจดูว่ารูปร่างลักษณะของวัตถุนั้นเป็นอย่างไรแล้ว จึงให้ร่างด้วยดินสอด่แค่เบา ๆ พอแลเห็นร่าง ๆ อย่างคดินสอดให้หนักเกินไป กระจกคามที่เขียนจะเป็นรอยลึก และเมื่อระบายดินสอดสีลงไปตรงรอยเส้นนั้น สีจะลงไปแทรกในรอยลึกไม่ได้ และสีจะไม่จับกระจกคาม เพราะกระจกคามเป็นมันเลี่ยนเกินไป เพราะถูกคดินสอดกดหนัก

4. วิธีใช้ยางลบ ควรใช้ยางลบที่อ่อนเป็นดีที่สุด เพราะจะไม่ทำให้หน้ากระจกคามชำ และเป็นชุย จึงพยายามอย่าให้คองลบไค้เลยยิ่งคิ

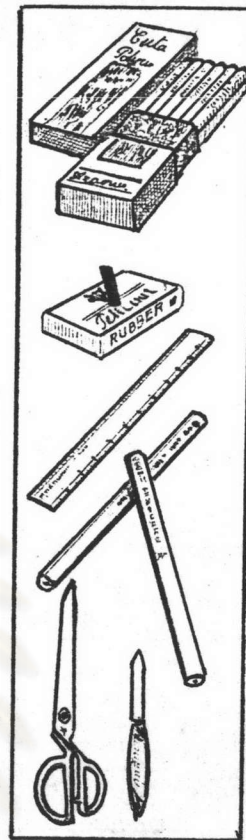
5. วิธีใช้คินสอดสี เมื่อเวลาจะใช้คินสอดสี คองจับให้นอน ๆ หรือจับเอนเข้าข้างใน ยีคปลายออก (ดูภาพ) อย่างคให้หนักนัก คินสอดสีจะหัก และเมื่อคองการจะณะสมทลายสี เวลาลงสีคราวแรกคองลงให้เบา ๆ หน้อย จึงจะมีเนื้อที่เหลื่อให้สีที่สองลงไปแทรกไค้ ถ่าลงสีครั้งที่หนึ่งหนักมือไป กระจกคามเป็นคราว

เมื่อลงสีครั้งที่สองจะไม่สามารถณะสมหรือแทรกลงไปไค้ การลงสีแค่เบา ๆ นั้น จะทำให้สีอ่อนและนวลสคไส เมื่อคองการจะให้สีที่สองอ่อน ๆ อยู่แล้วนั้นกลับเข้มแก่ขึ้น ก็ใช้สีเดียวกันนั้นระบายทัมลงไปให้หนักกว่าเคิมขึ้น

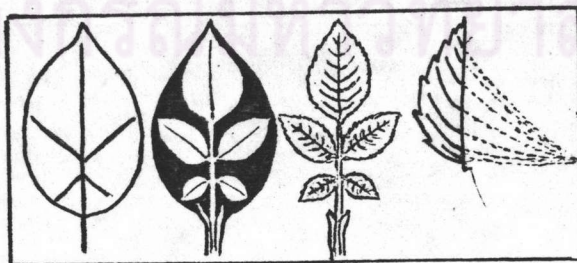
เครื่องใช้

เครื่องใช้ในการวาดเขียนที่นักเรียนทุกคนควรมีของตนเอง คือ มีดพับเล็ก ๆ กรรไกร ดินสอค่าชะนิคกลาง (HB) ดินสอค่าชะนิคอ่อน (B B B B) ยางลบ ดินสอสีต่าง ๆ 1 หีบ ส่วนแบบรูปวงกลมทำด้วยกระดาษแข็ง ให้โรงเรียนหาไว้ให้พอเพียงสำหรับให้นักเรียนทำรูปวงกลมในเวลาเรียน นอกจากนี้ ครูควรมีกาว หรือแป้งเปียก และชอล์คสีไว้ด้วย

การตีชม

1. วิธีตรวจภาพธรรมชาติ ของธรรมชาติทุกอย่างจะต้องเป็นไปตามกฎและลักษณะของมันเสมอ เช่น ใบกุหลาบจะต้องมีริมเป็นจัก ๆ ก้านหนึ่งจะต้องมี 5 หรือ 7 ใบ ลักษณะฐานที่ติงของใบจะต้องเป็นไปตามรูปทรงของมัน ตลอดจนกระดูกก้านของใบจะต้องเป็นไปตามกฎของมัน ดังภาพข้างล่างนี้ ใบไม้

ชนิดหนึ่ง ๆ ก็เป็นไปตามรูปทรงและลักษณะของมัน เช่น มะขามเทศ ก้านละ 4 ใบ ถั่ว ก้านละ 3 ใบ ส่วนข้อต่อของก้านกับต้น จะต้องออกมาจากต้น ไม่ใช่

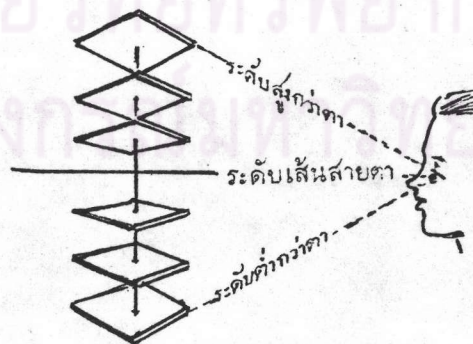
กันไปคิดไว้เฉย ๆ เนื้อของลำต้นจะต้องอมกันดังเป็นเนื้อเดียวกัน ดังภาพ

ค้ำข้างนี้ สัตว์ต่าง ๆ ก็เช่นเดียวกัน เช่น กระจ่างขาว ทางสั้น ขาหน้า สั้นกว่าขาหลัง เป็นต้น เมื่อครูจะ ตรวจภาพเหล่านี้ จะต้องความมั่นใจไป ตามธรรมชาติเช่นนั้นจริงหรือไม่ ไม่ใช่เขียนสวยแล้วก็ป็นอันใช้ได้ เพราะฉะนั้น จึงเป็นหน้าที่ของครูที่จะต้องค้นคว้าให้รู้ความเป็นไปจริงตาม ธรรมชาติเสียก่อนที่จะลงมือตรวจภาพ และให้ความเห็นที่คมแก่เด็ก

2. กฎความลวงตา ความลวงตาเป็นสิ่งสำคัญยิ่งในวิชาวาดเขียน แต่จะยังไม่กล่าวไว้ในที่นี้ เพราะยากเกินความรู้ของเด็กนักเรียนในชั้นนี้มาก จะกล่าวแต่เรื่องสิ่งที่อยู่เหนือเส้นสายตา และต่ำกว่าระดับเส้นสายตาเป็นเลา ๆ ก่อน พอเป็นเค้าสำหรับติชมภาพของนักเรียนเท่านั้น คือ ไม่ว่าเราจะเขียนภาพ อะไร เราจะต้องนั่งตั้งตัวตรงเสมอ และมองไปตรง ๆ ตามธรรมชาติก่อน เพื่อ หาระดับเส้นสายตา เช่น แผ่นกระดานสี่เหลี่ยม 3 แผ่นที่อยู่ต่ำกว่าระดับเส้นสายตา

ศูนย์วิทยุทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

นั้น เรามองเห็นค้ำบนของแผ่น กระดานยิ่งต่ำลงมามากก็ยิ่งเห็นพื้นหน้าใหญ่มากขึ้น ตามส่วน ส่วนแผ่นกระดานที่อยู่สูงกว่าระดับ เส้นสายตานั้น เรามองเห็นค้ำล่าง

ของแผ่น กะดาน และยิ่งสูงขึ้นไปมาก ก็ยิ่งเห็นพื้นหน้าใหญ่มากขึ้นตามส่วนเช่น
เดียวกัน กังภาพ

ในสมุควาคเขียนเล่ม 1 นั้น แสดงว่าทิวทัศน์ไม่สองฟากถนนไปรวมกันที่จุดกลางถนน
ตรงเส้นสายตานั้น เพราะทิวทัศน์ไม่นั้นอยู่เหนือกว่าตา จึงต้องไปพบกันที่จุด
สูญหาย เช่นเดียวกับรูปแผ่น กะดานที่ได้อธิบายไว้แล้วในการตรวจ และให้
ความเห็นติชมภาพของนักเรียนนั้น ครูจะต้องสังเกตเรื่องนี้ให้มาก มิฉะนั้นภาพ
ของจริงจะกลายเป็นภาพล่อไปเสีย

3. ความสะอาด เด็กในชั้นนี้จะให้เขียนภาพใดเหมือนและสวยงาม
ทันใจเป็นการยาก เพราะเพิ่งเริ่มฝึกหัด มือยังไม่เที่ยง เพราะฉะนั้นเราหวัง
อะไรให้มากนักไม่ได้ ข้อที่ควรกวาดขันตั้งแต่ขั้นนี้ไปก็คือเรื่องความสะอาด และ
ต้องกวาดขันให้จงหนักด้วย มิฉะนั้นจะเป็นนิสัยติดตัวไปจนโต ตามธรรมดาเด็ก
เขียนอะไรครั้งเดียว ย่อมไม่ได้ดีและเหมาะสมใจคนต้องลบม่อ ๆ ฉะนั้นวิธีแก้ก็มี
อยู่ทางเดียว คือ ให้อ่างแช่เบา ๆ ทอเป็นเส้นราง ๆ เท่านั้น ถ้าใช้ดินสอดแข็ง ๆ
หนอยก็ยิ่งดี เวลาลบก็ให้ลบค่อย ๆ กระดาษจะไต่ไม่เป็นขุย ผู้ใดเขียนได้สะอาด
มากครูต้องยกย่องชมเชย และอวดผู้อื่น เพื่อให้เขาอย่างกัน ข้อสำคัญที่สุด ก็คือ
เขียนไต่ไม่สวยก็ช่างเถิด แต่ขอให้สะอาดไว้ก็แล้วกัน

ต่อไปนี้เป็นวิธีสอนประกอบกับสมุควาคเขียน เล่ม 1 เป็นภาพ ๆ ไปตาม
ลำดับ ขอให้ครูอย่าลืมว่าภาพในสมุควาคเขียนนั้น ไม่จำเป็นจะต้องให้นักเรียน

เขียนทุกภาพ ภาพใดครูเห็นว่าควรจะเว้นเสีย หรือข้ามไปก่อน เอาไว้เขียนทีหลัง
ทีหลังก็ได้แล้วแต่จะเห็นสมควร

ภาพที่ 1 ชงชาติ

ความมุ่งหมาย

ความมุ่งหมายในการให้เขียนชงชาติมีดังนี้

1. หักฉากเส้นตรงโดยไม่ต้องใช้เครื่องมือประกอบ (ฟรีแฮนด์)
2. หักความสังเกตจากของจริงและภาพตัวอย่าง
3. ชักจูงใจให้โน้มไปในการรักหมู่ รักคณะ ตลอดจนรักชาติ

เครื่องใช้

- ก. สำหรับครู ควรมีชงชาติอย่างใหญ่มีคำพร้อม ติดไว้หน้าชั้น
- ข. สำหรับนักเรียน คินสอ ยางลบ มีด

วิธีสอน

1. เล่าหรือถามให้นักเรียนอธิบายเรื่องชงชาติ มี 5 รั้ว ทอดไป
ตามนอน ส่วนนอนยาวกว่าส่วนตั้ง ฯลฯ
2. เมื่อนักเรียนเข้าใจที่แล้ว จึงให้ลงมือเขียนภาพ การวาดภาพให้
นักเรียนวาดตามร่าง ซึ่งปรากฏอยู่ทางคานขวา ให้ดูตัวอย่างภาพทางคานซ้าย
วิธีวาดให้ลากจากซ้ายไปขวา หรือจากบนลงล่างเสมอ
3. ควบคุมความสะอาดให้จงมาก

การทรม

ครูจะต้องคอยเดินตรวจตราในเวลาเด็กวาดภาพ และให้คำแนะนำเมื่อเด็กติดขัด แต่ไม่ช่วยทำให้ เมื่อเสร็จแล้ว ของนักเรียนคนใดวาดได้สวยงาม เพื่อนให้ครูเอาไปอวดหน้าชั้น ของผู้ใดบกพร่องให้ชี้ข้อบกพร่องให้เข้าใจ ถ้าพอจะแก้ไขได้ ก็ให้แก้ไขใหม่

หมายเหตุ

อาจจะมีนักเรียนบางคนทำไม่แล้วเสร็จในเวลากำหนด ถ้าเช่นนั้นก็ยอมให้เขาไปทำต่อที่บ้านได้ และวันรุ่งขึ้นต้องเรียกตรวจ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประมวลศึกษาพิเศษ ภาค 1 ตอนที่ 1 ประมวลการสอนชั้นประถมศึกษา

พ.ศ. 2480

กระทรวงธรรมการ

ประมวลการสอนวาดเขียน

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

อัตราเวลาสอนสัปดาห์ละ 1.00 ชั่วโมง

1. ให้เขียนรูปเส้นเคี้ยวอย่างง่าย ๆ เช่น รูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส รูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าในสมุดตาราง หรือในกระดาษขนาดตามที่ตีตารางไว้แล้ว
2. การเขียนให้มีช่องตารางเหลืออยู่ภายในรูปเท่ากับแบบ และยอมให้ไข่มุกรหัดได้
3. การที่เส้นต้องให้เรียบเสมอ และในที่บรรจบมุมทุกมุม ต้องที่เส้นให้บรรจบกันพอดี
4. ต้องเขียนรูปเส้นเคี้ยว เช่น รูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส รูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าในสมุดตาราง แต่ให้มีเส้นเพิ่มขึ้นภายในรูป เช่น ให้มีเส้นระดับแบ่งครึ่งรูป เส้นกึ่งแบ่งครึ่งรูป หรือเส้นทะแยงมุมแบ่งครึ่งรูป เป็นต้น
5. ให้เขียนรูปเส้นเคี้ยวเป็นตาราง เช่น รูป 4 ตารางเหลี่ยม 6 ตารางเหลี่ยม 9 ตารางเหลี่ยม 16 ตารางเหลี่ยม เป็นต้น
6. ให้เขียนรูปเส้นเคี้ยวอย่างง่าย ๆ แต่ให้มีเส้นซับซ้อนขึ้น เช่น รูปทรงต่าง ๆ ตารางทางระบายลมเหนือประตู เหนือฝา ลายแผ่นอิฐที่ก่อเป็นกำแพง หรือลาย กะเบื้องที่ปูพื้น เป็นต้น
7. ให้เขียนรูปที่ทอเยื่อเป็นเหลี่ยม เป็นมุม เช่น รูปบันได รูปจั่ว รูปฝา หรือรูปตัวพยัญชนะ เป็นต้น

หมายเหตุ

ในที่ใดทำได้ ควรหัดให้ระบายสีแท่งและหัดสลัปลวดในรูปสี่เหลี่ยมหรือลวดลายต่าง ๆ ที่ได้เขียนมาแล้ว หรือหัดให้เขียนรูปเหล่านั้นด้วยเส้นดินสอสีก็ได้

วิชาวาดเขียน ควรให้นักเรียนหัดใช้สีแห้งหรือสีเครียงองตั้งแต่มือ เพื่อให้นักเรียนได้ฝึกเส้นเขียน ๆ แดง ๆ จะทำให้นักเรียนมีความรู้สึกเพลิดเพลิน การเรียนต้องให้มีน้ำใจบ้าง การเรียนจึงจะสนุกสนาน ผู้เรียนจึงจะมีใจเรียน ปลูกฝังนักเรียนให้รู้จักรักความสวยงามเสียแต่ต้นมือ การเขียนควยคินสอสี ก็ คล้ายเขียนควยคินสอค่ามันเอง แต่หากเปลี่ยนจากสีค่าให้เป็นสีต่าง ๆ กันเท่านั้น เพื่อยังความร่าเริงให้แก่เด็กเรียน ถ้าโรงเรียนใดที่นักเรียนจน ไม่สามารถจะซื้อ สีได้ ก็ควรรงก แต่ในที่ใดพอจะส่งเสริมได้ ก็ควรส่งเสริม ไม่มองเสียทีเดียว เช่นนี้จะเป็นการเร้าให้นักเรียนชอบการเรียนวาดเขียนยิ่งขึ้น

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

อัตราเวลาสอนสัปดาห์ละ 1.00 ชั่วโมง

1. ให้เขียนรูปเส้นเคี้ยว เช่น รูปสามเหลี่ยมหน้าจั่ว รูปสามเหลี่ยม มุมฉาก รูป 6 เหลี่ยม รูป 8 เหลี่ยม เป็นต้น
2. ให้เขียนรูปเส้นเคี้ยว เช่น ข้างบน แต่ให้มีเส้นซับซ้อนยิ่งขึ้น เช่น เขียนเป็นเส้น เป็นรูปอย่างอื่น ๆ บรรจุลงในรูปเหล่านั้น
3. ให้เขียนรูปเส้นคู่ หรือเส้นขนานอย่างง่าย ๆ เช่น กรอบรูป กรอบประตู กรอบหน้าต่าง รูปฝา เป็นต้น
4. ให้เขียนรูปพื้น เช่น พื้นห้องเรียน พื้นเรือน เป็นต้น
5. ให้เขียนลายต่าง ๆ เช่น ลายพรมน้ำมัน ลายกะเบือองปูพื้น เป็นต้น

หมายเหตุ

การสอนในชั้นนี้ให้นักเรียนเขียนบนกระดาษหรือกะดานระนวนที่ที่ ตารางไว้แล้ว โดยวิธีลอกรูปจากตัวอย่างที่พิมพ์ หรือจากแบบครูเขียนให้ดูบน กะดานค่า

ในที่ใดถ้าทำได้ ควรหัดให้ระบายสีแห้ง หักสลบสีลงบนรูปเหลี่ยม

หรือลวดลายต่าง ๆ ที่ใคร่เขียนมาแล้ว หรือหัดให้เขียนรูปเหล่านั้นด้วยเส้นกินสอดสีบ้างก็ได้

วิชาวาดเขียน ควรให้นักเรียนหัดใช้สีแท่งหรือสีเครียงองตั้งแต่ต้นเมื่อเพื่อนักเรียนได้ขีดเส้นเขียว ๆ แดง ๆ จะทำให้นักเรียนมีความรู้สึกเพลิดเพลิน การเรียนต้องให้มน้ำใจบ้าง การเรียนจึงจะสนุกสนาน ผู้เรียนจึงจะมีแก่ใจเรียน ปลูกฝังนักเรียนให้รู้จักรักความสวยงามเสียแต่ต้นเมื่อ การเขียนด้วยกินสอดสี ก็คล้ายเขียนด้วยกินสอดค่านั่นเอง แต่หากเปลี่ยนจากสีค้ำเป็นสีต่าง ๆ กันเท่านั้น เพื่อยังความร่าเริงให้แก่เด็กนักเรียน ถ้าโรงเรียนใดที่นักเรียนจนไม่สามารถจะซื้อสีได้ ก็ควรงด แต่ในที่ใดพอจะส่งเสริมได้ ก็ควรส่งเสริม ไม่มองเสียทีเดียว เช่นนี้จะเป็นการเร้าให้นักเรียนชอบการเรียนวาดเขียนยิ่งขึ้น

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

อัตราเวลาสอนสัปดาห์ละ 1.00 ชั่วโมง

1. ให้เขียนลายก้านเส้นเดียวตามแบบ
2. ให้เขียนลายใบไม้ริมไม่มีจักตามแบบ
3. ให้เขียนลายดอกไม้ที่ไม่มีกลีบซับซ้อน เช่น ดอกพุทธรักษา เป็นต้น

ตามแบบ

4. ให้เขียนลายใบไม้ที่มีจัก เช่น ใบคำลิ่ง ใบช่อย เป็นต้น ตามแบบ
5. ให้เขียนกิ่งไม้หรือเถาไม้ ที่มีใบคอกและผลติดอยู่ เช่น เถาคำลิ่ง

กิ่งยี่โถ เป็นต้น ตามแบบ

6. ให้เขียนรูปภาชนะที่เป็นเส้นตรงให้เห็นเป็นรูป เห็นส่วนกว้าง ส่วนยาว ส่วนสูง เช่น รูปสี่เหลี่ยมลูกบาศก์ รูปทิวไม้สัก รูปตุ้ รูปชวคเหลี่ยม เป็นต้น ตามแบบ

7. ให้เขียนรูปหุ่น รูปเส้นตรง เช่น กลักไม้ขีดไฟ สมุด กะดานคำ เป็นต้น จากของจริง

8. ให้เขียนรูปหุ่นรูปเส้นตรงที่มีเส้นซับซ้อนกัน เช่น กรอบรูป เป็นต้น ให้เห็นริมนอกริมใน และเส้นปากกยของไม้กรอบจากของจริง

9. ให้เขียนรูปหุ่นรูปเส้นโค้ง เส้นคด เช่น ถ้วยแก้ว หรือชามหมึก เป็นต้น จากของจริง

10. ให้เขียนรูปใบไม้ใบเดียวที่มีเส้นเป็นจัก และเว้าจากของจริง เช่น ใบคำสิง ใบช่อย เป็นต้น ให้เขียนแต่เส้นขอบนอกและก้านของใบ ในขั้นต้นให้เขียนแต่ใบเดียว ต่อไปให้เขียนหิ้งช่อ มีใบคืบข้าง 2 หรือ 3 ใบ

หมายเหตุ

การสอนให้เขียนที่กำหนดไว้ในข้อ 1-6 นั้น ให้เขียนโดยลอกจากตัวอย่างที่พิมพ์ หรือแบบที่ครูเขียนให้ดูบนกะดานคำ ให้เขียนลงบนกระดาษที่ไม่มีเส้นบรรทัด ไม่ต้องแรเงา ให้เขียนแต่เส้นพอเป็นรูป

การสอนให้เขียนรูปหุ่นจากของจริง และเขียนลายเส้นจากของจริงที่กำหนดไว้ในข้อ 7-10 นั้น ให้เขียนลงบนกระดาษไม่มีบรรทัดเช่นเดียวกัน ให้เขียนแต่เส้นพอเป็นรูปบนพื้นราบเท่านั้น การเขียนต้องให้ดูส่วนตามรูปที่ให้เขียน ไม่ต้องระบายสีในชั้นแรก แต่ต่อไปจะหัดให้ระบายสีแห่งคืบข้างก็ได้อีก และห้ามไม่ให้ใช้ไม้บรรทัด

จะสอนตามตัวอย่างแบบฝึกหัดวาดเขียนของกระทรวงธรรมการ ภาคที่ 1 ภาคที่ 2 หรือแบบอื่น ๆ ที่ยากง่ายพอเทียบกันได้ ซึ่งอนุญาตให้ใช้ในโรงเรียนก็ได้

วิชาวาดเขียน ควรให้นักเรียนหัดขีดเส้นหนึ่ง หรือสี่เหลี่ยมบ้าง เพื่อให้นักเรียนได้ขีดเส้นเฉียง ๆ แดง ๆ จะทำให้นักเรียนมีความรู้สึกเพลิดเพลิน การเรียนต้องให้มีน้ำใจบ้าง การเรียนจึงจะสนุกสนาน ผู้เรียนจึงจะมีแก้ไขเรียนปลุกฝังนักเรียนให้รู้จักรักความสวยงามเสียแต่ต้นมือ การเขียนด้วยดินสอสี ก็คล้ายเขียนด้วยดินสอคำนั่นเอง แต่หากเปลี่ยนจากสีคำให้เป็นสีต่าง ๆ กันเท่านั้น เพื่อยังความร่าเริงให้แก่ นักเรียน ถ้าโรงเรียนใดที่นักเรียนจน ไม่สามารถจะ

ข้อสี่ได้ ก็ควรทศ แต่ในทศที่ทศจะส่งเสริมได้ ก็ควรส่งเสริม ไม่ทศเสียที่เดียว
เช่นนี้จะเป็นการเร้าใจให้นักเรียนชอบการเรียนวาดเขียนยิ่งขึ้น

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

อัตราเวลาสอนสัปดาห์ละ 1.00 ชั่วโมง

1. ให้เขียนใบไม้ใบเดียวชนิดใบเกลี้ยงไม่เป็นแฉก ให้เขียนแต่เส้น
และลวดลายพอเป็นรูป
2. ให้เขียนใบกล้วยใบเดียว ให้เขียนแต่เส้นและลวดลายพอเป็นรูป
3. ให้เขียนใบมะละกอใบเดียว ให้เขียนแต่เส้นและลวดลายพอ
เป็นรูป
4. ให้เขียนใบไม้ใบเดียวแต่ต้องเขียนเส้นและลวดลายให้ละเอียด
ถี่ถ้วน
5. ให้เขียนใบไม้สองใบซึ่งผลิจากกิ่งเดียวกัน
6. ให้เขียนใบไม้ชนิดที่ม้วนหรือปิด
7. ให้ฝึกหัดเขียนกิ่งไม้ที่ไม่มีใบติดอยู่
8. ให้ฝึกหัดเขียนกิ่งไม้ที่มีใบติดอยู่ควย
9. ให้เขียนรูปหุ่นเส้นตรงอย่างง่าย ๆ เช่น รูปลูกบาศก์ รูปกลี
ไม้ซีกไฟ รูปปิ่นน้ำมันปิโตรเลียม เป็นต้น
10. ให้เขียนรูปหุ่นที่มีเส้นโค้งบ้างเล็กน้อย เช่น รูปกระบอก รูปถัง
สังกะสีคักน้ำ รูปถ้วยแก้ว เป็นต้น เขียนให้เห็นปากและถนน
11. ให้เขียนรูปหุ่นเส้นตรงที่มีเส้นสลับซับซ้อนหลายเส้น เช่น ม้านั่งรอง
ขาสีเหลี่ยมที่ไม่มีลวดลาย ชั้นเสาสีเหลี่ยมเกลี้ยง ๆ เก้าอี้ขาสีเหลี่ยมท่อนักทรง
 เป็นต้น
12. ให้เขียนรูปหุ่นเส้นโค้งที่ยากขึ้น เช่น รูปขวดโหล รูปโถงเคลือบ
 เป็นต้น

13. ให้เขียนรูปหุ่นที่มีเส้นโค้งทุก ๆ ด้าน เช่น รูปหม้อดิน คนโท แจกัน เป็นต้น

หมายเหตุ

การสอนวาดเขียนในขั้นนี้ให้นักเรียนหัดเขียนจากของจริงลงบนกระดาษที่ไม่มีบรรทัด การเขียนต้องให้ถูกต้องตามรูปที่ให้เขียน และห้ามใช้ไม้บรรทัด

จะสอนตามตัวอย่างแบบฝึกหัดวาดเขียนของกระทรวงธรรมการ ภาคที่ 3 ภาคที่ 4 และภาคที่ 5 หรือแบบอื่น ๆ ที่ยากง่ายพอเทียบกันได้ ซึ่งอนุญาตให้ใช้ในโรงเรียนก็ได้

วิชาวาดเขียน ควรให้นักเรียนหัดใช้สีแห้งหรือสีเครียองบ้าง เพื่อให้ นักเรียนได้ขีดเส้นเขียว ๆ แดง ๆ จะทำให้นักเรียนมีความรู้สึกเพลิดเพลิน การเรียนต้องให้มีน้ำใจบ้าง การเรียนจึงจะสนุกสนาน ผู้เรียนจึงจะมีแก้ไขเรียน ปลุกฝังนักเรียนให้รู้จักรักความสวยงามเสียแต่ต้น การเขียนควยดินสอสี ก็คือ ดินสอค่านั่นเอง แต่หากเปลี่ยนจากสีค่าให้เป็นสีต่าง ๆ กันเท่านั้น เพื่อยังความ ร่าเริงให้แก่ นักเรียน ถ้าโรงเรียนใดที่นักเรียนจน ไม่สามารถจะซื้อสีได้ ก็ควร งด แต่ในที่ใดพอจะส่งเสริมได้ก็ควรส่งเสริม ไม่งกเสียทีเดียว เช่นนี้จะเป็นการ เร้าใจให้นักเรียนชอบการเรียนวาดเขียนยิ่งขึ้น

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประมวลการสอนชั้นประถมศึกษา พ.ศ. 2493

กระทรวงศึกษาธิการ

วากเขียน

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-4

ความมุ่งหมาย

1. เพื่อฝึกหัดความสังเกต และรู้จักแสดงความสังเกตของตนด้วยรูป
2. ให้อารมณ์ความสวยงามจากการใช้สี
3. ฝึกให้เกิดนิสัยรักความสวยงามและความละเอียดประณีต
4. เพื่อให้เกิดความเพลิดเพลิน

รายการที่การสอน

วากรูปจากตัวแบบ จากกรลอกแบบ และจากความคิดนึกให้พอเหมาะแก่วัยของเด็ก

แนวการสอน

1. การสอนวากเขียนมิได้มุ่งหมายจะปั้นนักเรียนทุกคนเป็นจิตรกร หรือนักวากเขียน แต่ความสำคัญอันแท้จริงอยู่ที่มุ่งกล่อมเกลาให้นักเรียนมีจิตใจรักรักสวยงาม ให้เกิดความเพลิดเพลิน และมีนิสัยช่างสังเกต
2. การรวบรวมภาพงาม ๆ ภาพโฆษณา ภาพแทรกแปลก ๆ ไว้เป็นตัวอย่างให้นักเรียนดู หรือการพานักเรียนไปเที่ยวชมสถานที่ และภูมิประเทศที่สวยงาม ย่อมจะช่วยให้เด็กเกิดความรู้สึกสนใจ และรักวิชาวากเขียนยิ่งขึ้น
3. การสอนวากเขียนแก่เด็กเล็ก ๆ ควรสอนให้เขียนภาพที่มีชีวิต ให้เขียนง่าย ๆ มีแต่เส้นสำคัญ ภาพที่เขียนต้องให้ความหมาย เมื่อนักเรียนเขียนเสร็จแล้วเกิดความเข้าใจว่าเป็นอะไร ควรเป็นสิ่งที่นักเรียนได้พบเห็นอยู่เสมอ ๆ

และมีความสนใจตาม เพศ วัย และสิ่งแวดล้อม เช่น นักเรียนที่อยู่ในเมืองอาจสนใจอย่างหนึ่ง และนักเรียนในชนบทอาจสนใจอีกอย่างหนึ่ง

4. ควรศึกษายภาพและวิธีเขียนเสมอ ๆ เพื่อมิให้นักเรียนเบื่อหน่าย เช่น ให้นักเรียนสังเกตดอกไม้ นก แมลงแปลก ๆ แล้วจึงเขียน หรือให้ใช้สี ประกอบภาพให้งามตาขึ้น เป็นต้น

5. การฝึกวิชาศิลปะย่อมต้องใช้เวลาในการปฏิบัติ และความชำนาญมาก จึงจะเกิดและมองเห็นผล ครูไม่ควรใจเร็วควันท่าหนักภาพที่เด็กเขียนจนเด็กเสียกำลังใจแต่เมืองแรก ซึ่งจะทำให้เด็กเบื่อหน่ายวิชานี้ตลอดไป การติควรตีเพื่อก่อ หรือส่งเสริมกำลังใจเด็กให้มิแก่ใจรักวิชาวาดเขียน

6. การฝึกให้วาดเส้นตรง เส้นโค้ง เส้นหัก ฯลฯ แม้เป็นหลักสำคัญเบื้องต้นของวิชาวาดเขียน แต่ก็เป็นการจัดฝึกชว่นเด็กให้เบื่อหน่าย ครูจึงควรสอนและฝึกให้วาดภาพสำเร็จรูปไปที่เดียว

7. เพื่อเป็นการส่งเสริมกำลังใจเด็กให้กระตือรือร้นในวิชาวาดเขียน พึงจัดให้มีการประกวด หรือแสดงฝีมือวาดเขียนของนักเรียนในชั้นให้มากกว่าครั้ง หรือระหว่างชั้น เท่าที่โอกาสจะอำนวย

8. ภาพที่เขียนไว้ข้างท้ายนี้เป็นตัวอย่างแสดงแนววาดเขียนสำหรับเด็ก ครูอาจจะเลือกภาพเหล่านี้ไปสอนตามที่เห็นควร หรือคิดขึ้นใหม่ให้ยากง่ายหักเทียมกัน ก็ย่อมทำได้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วาดเขียน

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

อัตราเวลาเรียนสัปดาห์ละ 1 ชั่วโมง

1. ฝึกหัดให้เขียนภาพเส้นรูปคนและสัตว์ที่เคลื่อนไหว เช่น นกบิน
ม้าเดิน แมวกระโดด
2. ฝึกหัดให้เขียนภาพเส้นตรงที่ยากขึ้น เช่น ศาลา บ้าน ตึกแถว
3. ฝึกหัดเขียนภาพเส้นรูปสัตว์ต่าง ๆ และธรรมชาติอย่างง่าย ๆ
หรือมีเส้นโค้งประกอบบ้าง เช่น หมา แมว ม้า วัว ควาย ฝนตก เมฆ พ้าแลม
4. ฝึกหัดให้เขียนเครื่องใช้สอยต่าง ๆ ที่ใกล้ชีวิตอันเป็นภาพประกอบ
ด้วยเส้นตรง เช่น โต๊ะ เก้าอี้ ม้านั่ง ตู้
5. ฝึกหัดให้เขียนภาพสิ่งของต่าง ๆ ประกอบด้วยเส้นตรงรวมกัน
หลายสิ่งขึ้น
6. ฝึกหัดให้ใช้สีประกอบภาพที่เขียน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วาดเขียน

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

อัตราเวลาเรียนสัปดาห์ละ 1 ชั่วโมง

1. ให้เขียนภาพเส้นรูปคนและสัตว์ที่เคลื่อนไหว เช่น นกบิน ม้าเดิน
แมวกะโดด ภาพสิ่งของต่าง ๆ ประกอบด้วยเส้นตรง รวมกันหลาย ๆ สิ่ง
2. ฝึกหัดให้เขียนสิ่งของเครื่องใช้ที่เป็นเส้นโค้ง เช่น รถจักรยาน
ชามอ่าง ถ้วยแก้ว ถ้วยชา ช้อน ส้อม
3. ฝึกหัดให้เขียนภาพธรรมชาติต่าง ๆ ประกอบด้วยเส้นโค้งบ้าง เช่น
นก ต้นไม้ เมฆ พ้าแฉม กวางจันทร์ กวางอาทิตย์ ต้นไม้กลมพัด รุ่งกินน้ำ
4. ฝึกหัดให้เขียนภาพธรรมชาติที่ประกอบกันหลายสิ่งขึ้น เช่น ผนตก
พายุพัด ต้นไม้สูง หรือกวางอาทิตย์ขึ้น สัตว์ต่าง ๆ ออกหากิน หรือภูเขา
เกาะ ทะเล
5. ฝึกหัดให้เขียนดอกไม้ ช่อดอกไม้ ผลไม้ พวงผลไม้ หรือต้นไม้
ที่มีดอก ผล ใบ กิ่งก้าน ฯลฯ
6. ฝึกหัดให้ใช้สีประกอบภาพที่เขียน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วาดเขียน

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

อัตราเวลาเรียนสัปดาห์ละ 1 ชั่วโมง

- 1.ฝึกหัดให้เขียนภาพคน สัตว์ ผลไม้ สิ่งของเครื่องใช้ต่าง ๆ และภาพธรรมชาติที่ใกล้ซึ่พบเห็นอยู่เสมอ
- 2.ฝึกหัดให้เขียนภาพง่าย ๆ ประกอบเรื่อง เช่น ภาพประกอบนิทาน สุภาพนิม้าง นิทานที่ครูเล่าให้ฟัง หรือภาพประกอบเรื่องอื่น ๆ ในวิชาที่เรียนไ้บาง เช่น ท่ากายบริหารต่าง ๆ ท่าแสดงอาณัติสัญญาณ กิริยาการต่าง ๆ ของคนและสัตว์
- 3.ฝึกหัดให้เขียนลวดลายหยาบ ๆ ง่าย ๆ ลงในกรอบ ทำเป็นหน้าปกสมุดหรือกระดาษห่อหนังสือ ฯลฯ
- 4.ฝึกหัดให้เขียนภาพจากความจำ หรือตามแต่ที่จะชอบเขียนหรือภาพใด ๆ ที่ประทับใจนักเรียนอันไ้มาจากการที่ครูพาไปเที่ยวชมสถานที่ต่าง ๆ ฯลฯ
- 5.ฝึกหัดให้รู้จักใช้สีประกอบภาพธรรมชาติที่เขียนให้ไ้ใกล้ความจริง
- 6.ฝึกหัดให้เขียนภาพต่าง ๆ ให้คล้ายของจริงยิ่งขึ้น

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วาดเขียน

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

อัตราเวลาเรียน สัปดาห์ละ 1 ชั่วโมง

- 1.ฝึกหัดให้เขียนภาพเกี่ยวกับวิถีชีวิต ชุมชนชาติ คน สัตว์ ผลไม้ และสิ่งของเครื่องใช้ต่าง ๆ ที่ใกล้ชีวิต พบเห็นอยู่เสมอ
2. ครูเล่าเรื่องให้ฟัง แล้วให้นักเรียนเขียนภาพง่าย ๆ ประกอบเรื่อง
3. ให้นักเรียนเขียนนิทานของตนเองขึ้น แล้ววาดภาพง่าย ๆ ประกอบเรื่อง
4. ฝึกหัดให้เขียนภาพจากความจำ หรือตามแต่ที่จะชอบเขียน หรือภาพใด ๆ ที่ประทับใจนักเรียนอันได้มาจากการที่ครูพาไปเที่ยวชมสถานที่ต่าง ๆ
5. ฝึกหัดให้ใช้สีประกอบภาพธรรมชาติที่เขียนให้ใกล้ความจริง
6. ฝึกหัดให้เขียนภาพต่าง ๆ ให้คล้ายของจริงยิ่งขึ้น

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

อนุสารประกอบหลักสูตรประถมศึกษา ชุดที่ 1 นโยบายประถมศึกษาตอนต้น การเขียนภาพ
 กระทรวงศึกษาธิการ
 ศิลปศึกษาวาควยเรื่องการเขียนภาพ

การสอนศิลปะศึกษาตามแผนใหม่ มุ่งส่งเสริมและช่วยสนองความเจริญ
 งอกงามของเด็กทั้งทางกาย ทางสติปัญญา ทางอารมณ์ และทางสังคม พร้อมกันไป
 และควรเรียนจากการกระทำและประสบการณ์ให้มากที่สุด มุ่งส่งเสริมความ
 ต้องการของเด็กตามธรรมชาติ เช่น ทราบว่านิสัยของเด็กยอมต้องการจะดู ต้องการ
 จับดูคลำทำอะไรตามเสรี การทำสิ่งใด ๆ ในวิชาศิลปะย่อมช่วยความเจริญ
 งอกงามทางกาย เพราะต้องใช้กล้ามเนื้อจึงนับได้ว่าศิลปะช่วยความเจริญงอกงาม
 ทางกายโดยแท้ ในด้านสติปัญญา ศิลปะเป็นส่วนช่วยสร้างเสริมให้เกิดปัญญา
 สามารถสร้างสรรค์ และแก้ปัญหาต่าง ๆ ของตัวเองได้ ในด้านอารมณ์ ศิลปะ
 เป็นส่วนช่วยให้มีความซาบซึ้งและความสนใจ เห็นคุณค่าของผลงานที่สมฤทธิ์นั้นใน
 ด้านสังคม ศิลปะเป็นส่วนช่วยสร้างเสริมความนิยมชมชื่นและความเข้าใจอันดีต่อกัน

ศิลปะสามารถเรียนได้ทุกคน

เพราะศิลปะไม่จำเป็นต้องเลือกสอนแต่เฉพาะที่มี "หัวในทางศิลปะ"
 เท่านั้น ศิลปะเป็นสมบัติประจำตัวทุกคน สอนได้ตลอดจนคนพิการบางอย่าง เช่น
 หูหนวก และอื่น ๆ นอกจากมือควนทั้งสองข้าง การสอนศิลปะเป็นการมุ่งหมาย
 ให้ทุกคนได้เจริญงอกงามตามกำลังความสามารถของตน

ครูทุกคนสอนวิชาศิลปะ

ครูบางคนอาจจะท้อแท้ และบ่นว่าตนสอนวิชาศิลปะไม่ได้เพราะไม่ได้
 ฝึกฝนมา แต่ความจริงแล้วความสามารถและหน้าที่อันสำคัญของครู ในวิชาศิลปะ
 ก็คือ คอยแนะนำช่วยเหลือเด็ก เพียงเท่านั้นก็นับว่าเป็นการดีมากแล้ว เพราะ
 ครูมีประสบการณ์มากกว่า ครูควรพยายามหาสิ่งสนับสนุนจิตใจเด็กให้สนใจใน
 การกระทำโดยไม่จำเป็นต้องมีการบังคับ หรือเคี่ยวเข็ญอย่างใด ควรปล่อยให้
 เด็กมีเสรีในคันความคิด และการกระทำได้เต็มที่ ที่สำคัญที่สุดควรมีการชมเชย
 เพื่อเป็นกำลังใจบ้างตามสมควร หึงยกเว้นการกำหนดนิเทศียน อนึ่งครูประจำชั้น

ประณตศึกษานั้น ถ้าได้สอนศิลปศึกษาโดยตนเองก็อาจจะได้ผลดีกว่าให้ครูพิเศษเฉพาะวิชาเป็นผู้สอน แต่ถาสอนรวมกันไคก็จะเกิดผลดีแก่เด็กยิ่งขึ้น (โดยครูประจำชั้นเป็นผู้ดูแล และครูพิเศษทำหน้าที่แนะ) ทั้งนี้เพราะครูประจำชั้นย่อมเข้าใจนิสัยใจคอของเด็กแต่ละคนในชั้นไคดีกว่าครูพิเศษที่ไม่ไคอยู่ใกล้ชิดกับเด็กเสมอไป

ความมุ่งหมายของศิลปศึกษาในเรื่องการเขียนภาพ

1. เพื่อให้มีความสังเกตในบุคคลและสิ่งแวดลอม เกิดความรู้สึกนึกคิด และแสดงความคิดออกมาไคโดยเสรี
2. เพื่อให้รู้จักค่าและเกิดความรู้สึกชื่นชม ชาบซึ่งในความงามตามธรรมชาติ เกิดความเข้าใจในเรื่องรูป เสียง ความรู้สึก ความเคลื่อนไหว และจินตนาการ
3. เพื่อให้รู้จักสนใจในการออกแบบ ให้สี อันเป็นพื้นฐานช่วยให้เด็กไคหัดไคคินใจ
4. เพื่อให้รู้จักประดิษฐ์ สร้างสรรค์ของเล่น ของใช้ รู้จักใช้มือ
5. เพื่อให้รู้จักใช้ศิลปะในเวลาว่างเป็นเครื่องผ่อนคลายอารมณ์ เป็นประโยชน์แก่ตนเองและส่วนรวม
6. เพื่อให้รู้จักใช้ความรู้ในคานศิลปะเป็นเครื่องช่วยวิชาอื่นในหลักสูตร
7. เพื่อให้เด็กนิสัยประหยัด รักษาความสะอาด และรักษาความเป็นระเบียบเรียบร้อย

แนวการสอน

ความมุ่งหมายในการสอนเขียนภาพแก่เด็ก ๆ นั้น เรามีไคมุ่งหมายที่จะให้เด็กเป็นจิตรกร ความสำคัญอยู่ที่ต้องการให้เด็กไคระบายความนึกคิดออกมาเป็นรูปร่างไค อาจผิด ๆ ถูก ๆ ไม่จำเป็นไคต้องแก้ไข

การสอนศิลปะนี้สอนไคทุกคนไม่เลือกว่าโง่หรือฉลาด สมบูรณ์ หรือ

หุพพลภาพ

ภาพของเด็กในวัยนี้ควรเป็นภาพที่ง่าย มีความหมายในชีวิตและสังคม ลักษณะภาพมีแค่เส้นรอบนอก หรือเส้นสำคัญ ๆ เท่านั้น เมื่อเขียนเป็นภาพแล้วจะเกิดความเข้าใจว่าอะไรเป็นภาพที่เกิดจากจินตนาการ หรือเป็นภาพที่ได้จากประสบการณ์

ให้รู้จักเรื่องสีที่ใกล้กับความจริง เช่น ต้นไม้เขียว พระจันทร์เหลือง พระอาทิตย์แดง ห่องฟ้าสีฟ้า ฯลฯ อย่าปล่อยให้เขียนโดยไม่มี ความหมาย แต่ ถ้าเด็กจะเขียนผิดจากความจริงไปอย่างไรก็ไม่ควรติ แต่ควรชมเพื่อสนับสนุน กำลังใจ ให้มีใจรักวิชาศิลปะ

การวัดผลโดยวิธีให้คะแนนหรือเขียนคำติชม เช่น ดี พอใช้ ยังไม่พอใช้ อะไรเหล่านี้ ยังไม่เหมาะสม ไม่เป็นการยุติธรรมแก่เด็ก เด็กแต่ละคนย่อมมีความสามารถ ความสนใจ วุฒิภาวะ และประสบการณ์แตกต่างกัน เขาได้ทำงานของเขาอย่างเต็มที่โดยได้รับการแนะนำแล้ว เขาไม่ควรที่จะได้คะแนนต่ำ หรือ คำติใด ๆ ทั้งนี้เพื่อสนองความสามารถของเขา เขาควรได้รับคำชมเชยมาก ๆ เป็นกำลังใจ การเฝ้าแต่คิ้อยู่เสมอ ไม่ทำให้การเรียนศิลปะของเด็กดีขึ้นเลย มีแต่จะก่อให้เกิดความท้อแท้ เบื่อหน่าย และอาจเกิดการแบ่งแย่งแข่งดีกันขึ้นได้ การชมเชยขณะที่เด็กทำงาน และการแสดงผลงานของเด็กแต่ละคนเป็นวิธีที่ดีที่สุด

การสอนมีไต่ถามอวัยวะบางส่วน เช่น นัยน์ตา และ มือ เท่านั้น แต่เป็นการสอนเพื่อให้เกิดความเจริญงอกงามของเด็กทั้งสี่ด้าน คือ หางกาย สติ ปัญญา อารมณ์ และสังคม

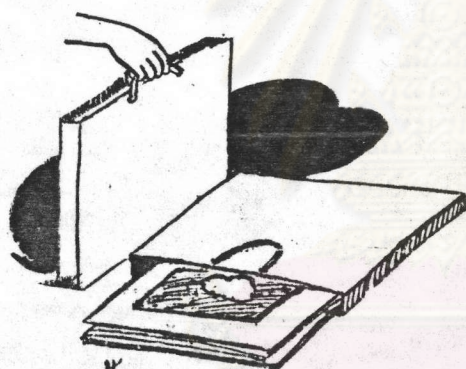
ครูจัดทำเครื่องอุปกรณ์บางอย่างที่ง่าย ๆ ควรให้เด็กได้มีโอกาสช่วยเหลือบ้าง พร้อมทั้งให้การแนะนำไปด้วย ทั้งนี้เป็นการส่งเสริมให้เด็กมีใจรัก การประติมากรรม

ศิลปะเป็นวิชาสำคัญวิชาหนึ่งในหลักสูตร เวลาสอนมีเพียงพอ การสอน ควรประกอบด้วยกิจกรรมมากมาย ครูต้องตระหนักใน ความสำคัญของความรู้และความเข้าใจในพัฒนาการของเด็ก

การส่งเสริม

การส่งเสริมวิชาศิลปะเป็นการจำเป็นอย่างยิ่ง อาจกระทำโดยจัดให้มีการประกวดผลงานของเด็ก มีชื่อ อายุ และชั้นของเด็กกำกับไว้ด้วย เลือกภาพหรืองานชิ้นดี ๆ ไม่ว่าจะเป็นภาพในบทเรียนหรือภาพนอกบทเรียน แต่ต้องเป็นงานที่แสดงออกมาด้วยความคิดคำนึง หรือจากประสบการณ์ของเขาโดยการเอาภาพนั้นไปเปรียบเทียบกับที่ฝึกภาพ หรือใส่กรอบแขวนที่ฝาสูงพอที่เด็กจะเห็นได้

อุปกรณ์การสอนการเรียน

แฟ้ม

1. แฟ้มครู สำหรับรวบรวมสะสมภาพต่าง ๆ ทั้งที่เป็นภาพสี และขาวดำ เช่น ภาพทิวทัศน์ สถานที่ ภาพสัตว์เลี้ยง สัตว์ป่า ดอกไม้ ภาพเครื่องใช้เกี่ยวข้องกับชีวิต และเกี่ยวกับเรื่องราวที่นักเรียนกำลังเรียน ภาพยานพาหนะทางบก ทางน้ำ ภาพโฆษณา

ประโยชน์ สำหรับครูนำมาให้นักเรียนดูภาพที่สวยงาม และเพื่อ

เป็นตัวอย่างแก่เด็ก ให้รู้จักใช้ความนึกคิดอ่านภาพได้เข้าใจ หรือให้เด็กได้แสดงความคิดเห็นของเด็กเองมากกว่าที่จะให้ลอกแบบเหมือนของจริง

2. ภาพในห้องเรียน จัดหารูปภาพต่าง ๆ อย่างข้อหนึ่งที่มีขนาดใหญ่พอที่จะติดบนที่ติดภาพ ให้เด็กดูได้ทั่วถึงกัน ประกอบด้วยคำอธิบายใ้ภาพ สั้น ๆ และชัดเจน

ประโยชน์ ช่วยให้เด็กเกิดความคิดอันถูกต้องในเรื่องสถานที่ความเป็นอยู่ ฯลฯ ปลุกความสนใจเด็ก ให้ได้ข้อเท็จจริงใหม่ ๆ สร้างศัพท์ที่ถูกต้อง และให้โอกาสแก่เด็กที่จะคิดให้คำอธิบายภาพเป็นเครื่องพิสูจน์ความเข้าใจของเขา

3. สมุกภาพและแผ่นภาพสำหรับระบายสี เป็นภาพเส้นหยาว ๆ ง่าย ๆ มีแต่เส้นสำคัญ ๆ ไม่มีสี เช่น ภาพสัตว์ ภาพคน บ้านเรือน ทิวทัศน์ ยานพาหนะ ฯ

ประโยชน์ สำหรับให้เด็กฝึกคิดถึงสีของภาพโดยตนเองจาก ประสบการณ์ และระบายสีลงในภาพตรงตามความหมายของภาพนั้น ๆ เช่น สัตว์ชนิดนี้สีอะไร เป็นต้น

4. กระจกขาวเขียน กระจกขาว กระจกห่อของแผ่นใหญ่ (สี น้ำตาลหรือสีขาว) กระจกหนึ่งสีอิมพ์เก่า ๆ

ประโยชน์ กระจกขาวเขียนขาวไขเขียนสีน้ำ สีฝุ่น คินสอสี และชอล์กสี กระจกห่อของแผ่นใหญ่เพื่อให้เด็กได้แสดงออกได้เต็มที่ในการเขียน ภาพด้วยมือ กระจกหนึ่งสีอิมพ์เหมาะกับการเขียนด้วยสีน้ำ และสีฝุ่น

5. พู่กัน ขนาดเล็ก ใหญ่สำหรับสีน้ำ ขนาดเล็ก ใหญ่ แบนสำหรับ สีฝุ่น

ประโยชน์ ไขเขียนใน กระจกสมุก กระจกใหญ่หรือไขสีฝุ่น บนกระจกแข็งสีต่าง ๆ เพื่อเป็นการ บำรุงส่งเสริมเนื้อกล้านที่แขน

พู่กันสีน้ำ

พู่กันสีน้ำมัน

6. กระจกแก้ว ทั้งชนิดขุ่น และใส หนาและบาง

ประโยชน์ สำหรับลอกแบบ (ก๊อปปี) จากภาพตัวอย่าง และสำหรับ ไขปรุควยเชื่อมหมึกไปตามเส้นภาพ แล้วโรยควยผงดำ (ห่อเป็นลูกประคบ) บน ปรุ กระจกข้างใดจะเป็นรูปภาพตามจุด ๆ ให้เด็กได้เขียนตาม

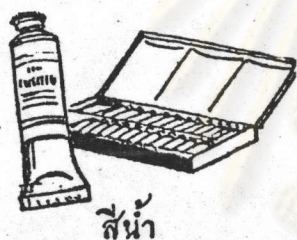
7. กระจกานดำ นักเขียน และที่ปิดภาพ นอกจากกระจกานดำของครูแล้ว ต้องมีกระจกานดำนักเรียน เพื่อฝึกหัดเขียนภาพควยชอล์กติดไว้ที่กระจกานดำครู สูง ต่ำพอเหมาะกับวัยเด็ก ขนาดกว้างประมาณ $1\frac{1}{2}$ หรือ 2 ฟุต ที่ปิดภาพ ติดข้าง

กระดานคำครู และรอมห้องเรียน สูงเหนือกระดานคำนักเรียน เว้นตอนช่องประตู และหน้าต่าง

8. ตู้หรือชั้นวางเครื่องอุปกรณ์ ติดตั้งในที่ปิดภาพบางตอน เช่น ตามมุมห้อง หรือตอนใดตอนหนึ่งแล้วแต่ความเหมาะสม สูงพอเหมาะกับขนาดและวัยของเด็ก

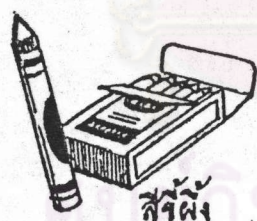
ประโยชน์ ไว้ตั้งหรือเก็บเครื่องอุปกรณ์ในการเรียน และผลงานของเด็ก

9. สี สีเป็นอุปกรณ์สำคัญยิ่งในการสอนศิลปะเขียนภาพสีต่าง ๆ แยกเป็นประเภท ดังนี้

สีน้ำ

1. สีน้ำ บรรจุในหลอดตะกั่ว และเป็นแท่งแบน ๆ ใส่กล่อง มีหลายสี ประโยชน์ ใช้ระบายภาพบนกระดาษขาว เช็ดล้างได้

สีไม้

2. ดินสอสี ชนิดซีดีนึ่ง แท่งยาวหุ้มกระดาษ บรรจุกล่อง มีหลายสี ประโยชน์ ใช้ระบายภาพบนกระดาษขาวหรือกระดาษสีเข้มอื่น ๆ ลบไม่ออก

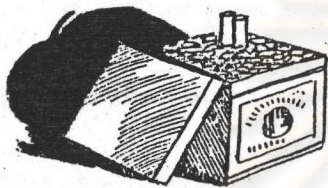

ดินสอสี

3. ดินสอสี (Crayons) เนื้ออ่อน แท่งยาวหุ้มไม้ บรรจุกล่อง มีหลายสี ประโยชน์ ใช้ระบายภาพบนกระดาษขาว

4. กินสอสี (ละลายน้ำได้) แห่งยาวหุ้ม
ไม้ บรรจุก่อน มีหลายสี

ประโยชน์ ใช้ระบายภาพบนกระดาษ
ขาว เมื่อระบายแล้วใช้พู่กันจุ่มน้ำ
ป้ายทับบนสี สีนั้นจะละลายเป็นสีน้ำติด
บนแผ่นภาพนั้น

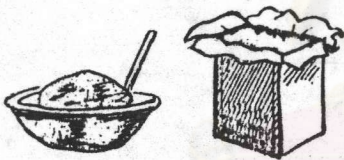
ซอลส์คัล

5. ซอลส์คัล ชนิดแห้ง บรรจุก่อน มี
หลายสี และเป็นแห้งเหมือนซอลส์คัลขาว
ของครู

ประโยชน์ ใช้ระบายได้ทั้งบนกระดาษ
ขาว และกระดาษสี และกระดาษดำ

6. สีฝุ่น เป็นผงสีต่าง ๆ

ประโยชน์ ผสมค้ำยน้ำกับกาวผสมควม
ใช้เขียนจากภาพใหญ่ ๆ หรือตกแต่ง
เครื่องใช้ และระบายบนกระดาษสี
ต่าง ๆ ได้

ผงสีฝุ่น

7. สีพิเศษ เขียนภาพด้วยนิ้วมือ มือ ฯลฯ
ใช้สีฝุ่นสีใดสีหนึ่งผสมกับแป้งเปียก กวน
แป้งให้ละเอียด ใส่สีคนให้เข้ากันอย่าให้เหนียว
มากนัก

ส่วนผสม 1) แป้งซักผ้า

สีฝุ่น

สบู่ชนิดเกล็ดหรือผง

แป้งเต็ก (Talcum)

น้ำสะอาด

2) แป้งซักผ้า

สีฝุ่น

น้ำสะอาด

ประโยชน์ ใช้ในการเขียนภาพด้วยนิ้วมือ
ตลอดจนข้างมือ อุ้งมือ ซ้อมมือ และซ้อคอก
เหมาะสำหรับเด็กเล็กที่ยังไม่ชัดเจนในการ
ใช้เครื่องมือเขียนภาพอย่างอื่นใดก็ตาม

สีย้อมผ้า

8. สีย้อมผ้า เป็นผงสีต่าง ๆ บรรจุซองหรือ
ชาก

ประโยชน์ นอกจากใช้ย้อมผ้าแล้ว ใช้
ระบายสีภาพบนกระดาษขาว ใช้ในการทำ
สีโปสเตอร์หรือพ่น

สีโปสเตอร์

9. สีชวค (สี Show Card หรือสี
Poster) คล้ายสีฝุ่นเนื้อละเอียดผสมเป็น
ครีม มีหลายสี บรรจุชวค

ประโยชน์ ใช้ระบายภาพในเนื้อที่เล็กใหญ่
ได้ เช่น ภาพโฆษณาที่เขียนลงบนกระดาษ
แข็ง กระดาษที่มีสีต่าง ๆ และใช้ผสมแป้ง
ทำสีเขียนด้วยนิ้วใดด้วย

สีน้ำมัน

10. สีน้ำมัน มีสองชนิด คือ ผสมน้ำมันไวท์เซรีจ
บรรจุกระป๋อง มีหลายสี ชนิดบรรจุหลอด
ตะกั่ว เป็นครีมข้น เวลาใช้ต้องผสมกับ
น้ำมัน ผสมสี (น้ำมันลินสีด) และน้ำมันสน
เล็กน้อย

ประโยชน์ ชนิดกระป๋องใช้ทำบ้านเรือน เครื่องเรือนต่าง ๆ หรือ ใช้เขียนป้ายโฆษณาใหญ่ ๆ บนกระดาน สังกะสี และผนัง ชนิดลอกใช้ระบาย ภาพขนาดเล็ก เป็นภาพทิวทัศน์ ภาพดอกไม้ ภาพหุ่น ภาพคน ภาพสัตว์ ฯลฯ บนผ้าดิบ กระดาษแข็ง หรือกระดานหน้าเรียบ

สีที่เหมาะสมใช้ในการสอนการเรียนของเด็กในวัยนี้ใช้ได้ทุกประเภท เว้นประเภทที่ 9-10 อาจใช้ได้แต่ไม่จำเป็น เพราะราคาแพงเป็นการสิ้นเปลือง เหมาะสำหรับครูใช้ทำสี กรอบรูป กรอบกระดาน ป้าย หรือ ซ่อมแซมเครื่องใช้ต่าง ๆ เพราะติดทนมาก

การจัดหาและสร้างเครื่องอุปกรณ์การสอน

เครื่องอุปกรณ์การสอนการเรียนบางชนิดไม่จำเป็นต้องจัดหาซื้อด้วยราคาแพง อาจใช้วัสดุที่อาจหาได้ในท้องถิ่นหรือในบริเวณใกล้เคียง จะซื้อก็เพียงบางสิ่งบางอย่างที่จำเป็นเพื่อมาประกอบเป็นรูปสำเร็จได้ ยิ่งวัสดุต่าง ๆ สมบูรณ์เพียงใดการเรียนการสอนในวิชาศิลปะยิ่งได้ผลดีมากขึ้นเพียงนั้น

แฟ้มครู จัดหาวัสดุราคาถูก เช่น กระดาษแข็ง ขนาดใหญ่พอถือไปมาได้ 2 ชิ้น หากวางประกบกันคล้ายปกหนังสือหนาบางแล้วแต่จะหาที่สัน จัดหาภาพตั้งกล่าวมาแล้ว เก็บเรื่องของภาพแต่ละเรื่องเป็นเล่ม ๆ เขียนชื่อไว้หน้าแฟ้มว่าภาพเรื่องอะไร เช่น เรื่องสัตว์ ฯลฯ

ภาพในห้องเรียน จัดหาภาพเช่นเดียวกับภาพเก็บในแฟ้มครู แต่ควรให้ขนาดใหญ่กว่าและชัดเจน (ไม่ควรเป็นเชิงโฆษณามากนัก) หากวางหลังภาพติดบนกระดาษแข็ง เหลือที่ว่างไว้รอบภาพทองามเพื่อให้ภาพเด่น ตอนบนสำหรับเป็นที่ร้อยเชือกแขวน หรือใช้หมุดติดกระดาษติดบนที่ปิดภาพก็ได้ ภาพที่ติดนี้ควรสับเปลี่ยนกันไปเป็นชุดอื่น ๆ บาง ภาพทุกภาพมีคำอธิบายใต้ภาพ มีคำน้อยคำได้ความชัดเจน บางภาพอาจไม่ต้องมีคำอธิบาย เพื่อให้เด็กได้ใช้ความคิดและให้คำอธิบายได้ถูกต้อง การจัดหาภาพ จะหาได้โดย

- ก. ตัดจากนิตยสาร หนังสือพิมพ์เก่า ๆ ทั้งไทยและต่างประเทศ
- ข. เขียนจดหมายขอจากสำนักข่าวสารออเมริกัน (กรุงเทพมหานคร)

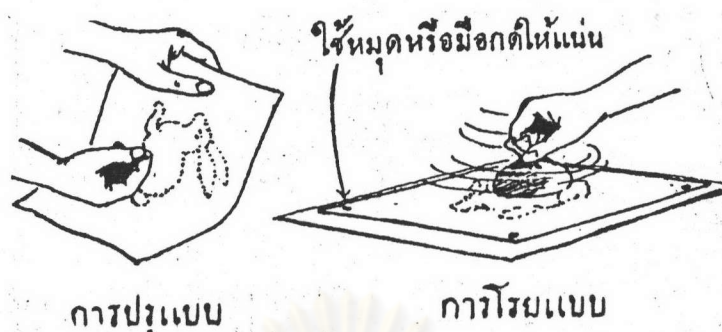
ในกรุงเทพมหานคร

- ค. เขียนขอไปตามกระทรวงต่าง ๆ ของประเทศไทย ขอให้ส่งรูปภาพที่ใช้ในการศึกษาของเด็ก ๆ ได้
- ง. ยืมกล้องถ่ายภาพมาถ่ายภาพที่ต้องการ
- จ. ขอไปตามบริษัทต่าง ๆ ที่ผลิตวัตถุที่ต้องการ
- ฉ. ให้เด็กวาดภาพจากของจริงที่เด็กเคยเห็นเคยมาแล้ว ควรเป็นภาพที่แสดงความคิดเห็นของเด็กเองมากกว่าการลอกแบบโดยตรง

สมุดภาพและแผ่นภาพสำหรับระบายสี

สมุดภาพหรือแผ่นภาพระบายสี อาจทำขึ้นได้เองโดยใช้กระดาษวาดเขียนอย่างขาว โทประมาณ 12" x 8" คุรุลอก (ก๊อปปี) ภาพสัตว์หรือดอกไม้ ฯลฯ แล้วมาก๊อปปีลงบนกระดาษคาร์บอน ภาพจะติดลงบนกระดาษขาวเป็นภาพที่มีเส้นง่าย ๆ รอมส่วนสำคัญเท่านั้น ทำไว้ให้มากพอแจกแก่เด็กคนละแผ่นก็ได้ทั่วถึง

การทำอีกวิธีหนึ่ง คือ ใช้กระดาษแก้วอย่างหนาหั่น ลอกภาพที่ต้องการเสียบก่อนด้วยเส้นคินสอ แล้วใช้เข็มหมุดปรุบนกระดาษแก้วตามรอยคินสอจนหมดภาพของปรุทางสี่สองของปรุต่อหนึ่งของปรุ ท่อไปใช้ด้านทำจนเป็นดวงละเยียดห่อลูกประคบ วางแบบปรุลงบนกระดาษเด็กแล้วถูลูกประคบไปมา ดวงด้านจะลงตามรอยปรุไปติดเป็นรูปภาพจุด ๆ บนกระดาษ ให้เด็กเขียนเส้นตามจุดนั้นจนหมดจะได้ภาพชัดเจนนั่น เสร็จแล้วเป่าหรือพัดดวงด้านให้หมด ท่อไปใช้คินสอสีหรือสีน้ำระบายภาพนั้นได้ ภาพก๊อปปีชนิดนี้ควรทำไว้คราวละมาก ๆ ส่วนชนิดหลังแบบปรุโรยแจกขณะนั้นได้ทุกคนในเวลาไม่ช้า

กระดาษวาดเขียน

กระดาษวาดเขียนที่ใช้กับเด็กในวัยแรกเรียนนี้สีนวลเปลืองมาก ต้องมีจำนวนเพียงพอกับเด็ก การกระทำของเด็กย่อมมีค้ำข้างเสียบ้าง เพราะเป็นการให้เด็กเขียนภาพตามความนึกคิด ฉะนั้นไม่จำเป็นต้องไปซื้อกระดาษวาดเขียนราคาแพง ๆ ใช้กระดาษปรุฟ กระดาษห่อของบาง ๆ และกระดาษหนังสือพิมพ์เก่า ๆ นับว่าเหมาะสมที่สุด เพราะซื้อได้จำนวนมากแต่ราคาถูก

พู่กัน

พู่กันระบายสีน้ำขนาดเบอร์ 5-12 พู่กันสีฝุ่นอย่างกลมและแบน 1-4 ขนาด ถ้าไม่จำเป็นต้องซื้อ อาจทำได้จากวัสดุที่พอจะหาได้ในท้องถิ่น คือ ขนหุ้ว ทำได้ทั้งขนาดใหญ่และเล็ก

กระดาษแก้วและกระดาษคาร์บอน

กระดาษแก้วไว้ลอกภาพและปรุภาพโรยผงถ่าน นอกจากจะซื้อเขาแล้ว ยังพอจะหาได้จากองค์การที่ทำการรัฐบาลหรือบริษัทห้างร้านใหญ่ ๆ เป็นกระดาษแก้วที่ติดอยู่กับกระดาษไซท์พิมพ์สำหรับอัดสำเนา

กระดาษคาร์บอนหาได้จากที่ทำการรัฐบาล เป็นกระดาษที่ไซท์พิมพ์อัดสำเนา

แล้ว

กระดานคำเล็ก

กระดานคำเล็กมีขนาดกว้าง ประมาณ $1\frac{1}{2}$ - 2 ฟุต ทำด้วยไม้หรือ
กระดานแข็ง (Mesonite) ทาสีดำ (Black-Board Painting) หรือ
แรลแล็คกับเซมาท์ก็ได้

ที่ปักภาพ

ทำด้วยซีโลเท็กซ์ สีอะลูมิเนียม หรือไม้อัด เพื่อกลมุ่คิ้วง่าย
ซีโลเท็กซ์เป็นแผ่นตัดได้ตามต้องการ สีอะลูมิเนียมได้ จำเป็นต้องทำ
กรอบไม้ประอบบนและล่าง ทึคขอบหรือลวดแชนข้างฝา ขนาดสูงเท่ากระดานคำ
ครู กว้างพอที่จะปักภาพได้หลาย ๆ ภาพ

สี

ส่วนมากจัดหาซื้อได้ตามร้านค้าในท้องถิ่น หรือในบริเวณใกล้เคียงได้
สีบางอย่างไม่จำเป็นต้องหาซื้อ ครูจำเป็นจะต้องทราบว่าสีอะลูมิเนียมบางที่จะ
หาได้ในท้องถิ่นนั้น เช่น ดิน หิน แกนไม้ และยางไม้บางชนิด มาผลิตเป็นสีใช้
ในการสอนการเขียนได้ ไม่จำเป็นต้องมีคุณภาพดีนัก ใช้สอนได้ก็พอ ทั้งเป็นการ
ประหยัด สีอะไรทำจากวัสดุอะไร จะได้กล่าวพอเป็นแนวทางแต่ละประเภทดังนี้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สี	วัสดุ	วิธีทำ	ประเภท
แดง		<p>นำดินแดงมาบดให้ละเอียด แล้วใส่ดินน้ำกวนให้ละลายจนตกตะกอนเป็นน้ำใส เทน้ำออกเหลือแต่ตะกอน ตอนหน้าเป็นผงละเอียด ตอนล่างหยาบ ช้อนเอาตอนหน้าใส่ภาชนะไปยิงแดดจนแห้ง เวลาเขียนภาพผสมน้ำกับกาวพอสมควร</p> <p>ดินแดงมีรูปร่างคล้ายหิน แต่มีเนื้ออ่อนนุ่ม มีคามกรุหยาและดำทั่ว ๆ ไป มีตั้งแต่สีแดงแก่ กลาง และอ่อน ตามลำดับ</p>	สีฝุ่น
	ชาก่อน	นำมาบดให้ละเอียด ใส่น้ำและกาวเขียนภาพสีแดงชาก่อนหรือใช้ตามร้านขายเครื่องยาจีน	สีฝุ่น
	ทันผง	<p>ใช้แทนมาต้มเคี่ยวจนน้ำงวด น้ำเป็นสีแดงเข้ม ใส่น้ำยภาพ ย้อมผ้า และทำยา</p> <p>ทันผงมีตามป่าบางตอนหรือในสวน</p>	สีน้ำ
น้ำเงิน (คราม)	ทันคราม	นำใบทันคราม ใส่น้ำต้มเคี่ยวจนงวด สีในใบจะออกเป็นสีน้ำเงิน แล้วเอากากใบทิ้ง เคี่ยวต่อไปจนงวดแห้ง นำมาตากแดดให้แห้งสนิท สีที่ตกตะกอนเป็นผงละเอียด เอามาบดละเอียดส่วนละเอียดที่สุดผสมน้ำกับกาวเขียนภาพ	สีฝุ่น
เหลือง	<p>รงทอง (ยางไม้)</p> <p>ดินเหลือง</p>	<p>นำรงทองมาฝนละลายน้ำ เขียนภาพได้หรือใช้ตามร้านเครื่องยาจีน หรือเก็บจากต้นไม้ชนิดหนึ่งในป่าในสวน</p> <p>วิธีทำเช่นเดียวกับทำดินแดงหาได้ตามภูเขาและในดงทั่ว ๆ ไป มีตั้งแต่ เหลืองแก่ กลาง และอ่อน</p>	สีน้ำ

สี	วัสดุ	วิธีทำ	ประเภท
เขียว	รงกา (ยางไม้)	ฝนละลายกับน้ำเช่นเดียวกับรงทอง สีเขียวปนเหลือง หาซื้อได้ตามร้านเครื่องยาจีน หรือเก็บจากต้นไมชนิดหนึ่งในป่าในสวน	สีน้ำ
ดำ	เขม่า	นำมามากแล้วร่อนให้เหลือผงละเอียด ผสมน้ำกับกาวยื่นภาพ หรือผสมทากระดานดำก็ได้	สีฝุ่น
ขาว	คินขาว	มีลักษณะและวิธีทำเป็นสี เหมือนกับคินแดง คินเหลือง หาได้ตามภูเขาในถ้ำ และไต้พื้นดินบางแห่ง ถ้าจะให้ขาวขึ้นอีกผสมคิ้วปูนขาว สี $\frac{1}{4}$	

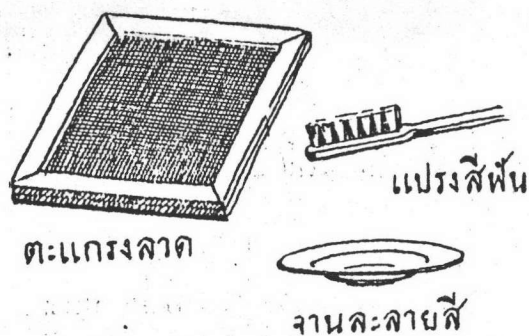
วัสดุและวิธีจัดหาเรื่องสีที่กล่าวมาแล้วข้างนั้น เป็นการเพียงพอสำหรับใช้ในการสอนการเขียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ ส่วนสีสีกอื่น ๆ ที่มีขาย เช่น สีน้ำ สีน้ำมัน นั้นเป็นผลิตภัณฑ์ที่ทำขึ้นทางเคมี

ชอล์กสี

ทำขึ้นใช้เองได้โดยไม่ต้องซื้อในตลาด โดยใช้ชอล์กขาวชุบสีน้ำ สีฝุ่นหรือสีย้อมผ้าตามสีที่ต้องการ แล้วนำไปตากแดดให้แห้งสนิท นำมาใช้เขียนกระดานดำ

อุปกรณ์การโปรยสี (Stencil)

ใช้ตะแกรงลวดหรือลวดมุ้งตาถี่ ตัดเป็นชิ้นสี่เหลี่ยมก้านเท่าขนาด 1 หรือ 4 นิ้วฟุต หากรวมไม้ฉากรอบทุกด้านเพื่อกันมิให้ตะแกรงอ่อนหรือบิดไปมาได้ ตะแกรงลวดจัดหาซื้อได้ตามท้องตลาดในท้องถิ่น หรือในบริเวณใกล้เคียง และแปรงสีพื้นเก่า ๆ หนึ่งอัน

วิธีสอนการเขียนภาพ

ตามธรรมชาติ เด็กเป็นผู้ที่ชอบขีดชอบเขียน ชอบจับคลำ และชอบของที่มีสีสวย ๆ งาม ๆ โดยเฉพาะที่ชอบอย่างยิ่ง คือ การขย่ำขยี้ของเหลว ๆ เละ ๆ เช่น ดิน โคลน เป็นต้น ฉะนั้นการสอนเด็กในวัยนี้ในชั้นแรก นอกจากการจับดินสอหรือพู่กันซึ่งไม่ค่อยถนัดนั้นแล้ว ควรสอนให้เด็กไต่รู้จักและเล่นคลุกคลีกับสี สลับกับการสอนเขียนด้วยดินสอและชอล์ก ทั้งนี้จะทำให้เด็กเกิดอารมณ์สนุกสนานตามความต้องการของเขา ไม่ทำให้เบื่อ เพราะพอใจที่ได้ระบายความนึกคิดออกมา

เล่นกับสี

ให้เด็กรู้จักการเขียนภาพด้วยนิ้วมือ (ด้วยสีผสมแป้ง) โดยใช้ตั้งแต่ นิ้วเดียวจนทุกนิ้ว ฝ่ามือ อุ้งมือ ข้างมือ หลังมือ ข้อศอก และแขน ตามลำดับ ครูทำตัวอย่างให้ดูก่อนสักครั้งสองครั้ง ที่เป็นภาพง่าย ๆ เช่น ดอกไม้ กอหญ้า ก้อนเมฆ ต่อจากนั้นปล่อยให้เด็กมีโอกาสได้กระทำเอง โดยทั่วถึงกัน ครูคอยแนะนำอย่างพอสมควร เด็กที่เกิดอารมณ์สนุกอาจใช้สองมือก็ได้ ภาพที่เด็กเขียนนั้น จะเป็นภาพที่เด็กใช้ความคิดคำนึงเอาเองหรือเป็นภาพที่เกี่ยวข้องกับประสบการณ์ของเด็กเอง เช่น นก ปลา ผีเสื้อ บ้าน รถ เรือ เป็นต้น

เตรียมวัสดุและวิธีทำ

1. กระจกบางหรือของสีขาว หรือสีน้ำตาล เป็นกระจกมัน หน้าเดียว

ขนาดไม่ต่ำกว่า 15 x 18 นิ้วฟุต หรือไม่เกินกว่า 18 x 24 นิ้วฟุต แล้วแต่วัย
ของเด็กแต่ละชั้น

2. แป้งที่ผสมสีแล้วควรเป็นสีแก่ ๆ เช่น ดำ น้ำเงิน เขียว
หรือ แดง อ่างน้ำ น้ำ ฝ้ายาง หรือฝ้ายาสติก ไซ้รองกับพื้นโต๊ะกันเปื้อน
3. นำกระดาษบางนั้นจุ่มน้ำให้เปียกจนทั่ว (เพื่อวางได้ติดแน่นกับที่
รองเปื้อน)
4. นำกระดาษขึ้นจากน้ำมาวางแป้นโต๊ะ (ที่มีฝ้ายางแล้ว) ให้ทาง
ก้านมันขึ้น ไซ้มือรีดกระดาษที่เป็นเมือกฟองอากาศ เพื่อไล่อากาศออกให้หมดจน
กระดาษเรียบ
5. ทักแป้งผสมสีมาใส่กระดาษ แล้วละเลงด้วยฝ่ามือจนแป้งทั่วทั้งแผ่น
เรียบดี
6. เริ่มให้เด็กลงมือทำได้ ในระยะแรกหัดนี้เด็กยังไม่เคยทำมาก่อน
ไซ้สีแก่ ๆ จะช่วยให้เด็กได้เห็นภาพที่เขียนชัดเจนนิด เป็นที่พอใจ ระยะนี้ไซ้เพียง
สีเดียว ครุผสมมาก่อน ระยะต่อไปไซ้หลายสีก็ได้ คือ ผสมแป้งสีเอาไว้อย่างละสี
หลาย ๆ สี หรือจะให้เด็กไซ้ผสมกับแป้งบนกระดาษก็ได้ จะเป็นสีนั้นแล้วแต่
ความต้องการ
7. เด็กแรกหัด อาจจะไซ้กระดาษวาดเขียนที่ไซ้แล้วมาละเลงสีก็ได้
โดยไม่ต้องไซ้กระดาษบางชุบน้ำดังกล่าว ทักแป้งใส่กระดาษเลยทีเดียว แต่ภาพ
ที่ได้นั้นจะมีคุณภาพไม่ดีเท่าอย่างกระดาษชุบน้ำ
8. เมื่อเขียนเสร็จแล้วจะลบและเขียนใหม่ได้อีกหลายหน จนกว่าสีนั้น
จะเหนียวจนเกือบแห้ง ภาพที่เสร็จเป็นที่พอใจแล้ว ควรทำเป็นภาพถาวรต่อไป
คือ ลอกกระดาษแผ่นภาพนั้นออกจากที่รองเปื้อน นำไปฝังลงไว้ในที่รมจนแห้ง อาจ
เร็วหรือช้าแล้วแต่อากาศ ไม่ควรไปตากแดดเพราะจะแห้งไม่เสมอกัน ตอน
ผิวหน้าแห้งก่อน ตอนล่างอาจยังไม่แห้ง
9. เมื่อภาพแห้งดีแล้ว ไซ้เตารีดรีดทับภาพให้กระดาษและสีเรียบ จะ
ให้คงทนยิ่งขึ้น ไซ้ทาด้วยน้ำมันชักเงาหรือทันท้ายน้ำมันแล็คเกอร์ก็ได้
10. ภาพถาวร คิดไว้ในที่ปิดภาพเพื่อเป็นตัวอย่างอันดีทั้งเป็นการ
ส่งเสริมผลงานของเด็ก และควรมีชื่อ อายุ และชั้น ของผู้ทำกำกับไว้ด้วย

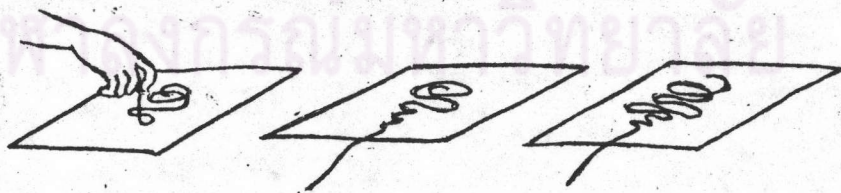

ประโยชน์

1. เด็กได้ใช้มือและแขนเคลื่อนไหวกล้ามเนื้อส่วนใหญ่โดยเสรี ทำให้เกิดความเจริญงอกงามทางกาย
2. ช่วยสนองความต้องการทางอารมณ์ของเด็ก ทำให้เด็กภูมิใจในผลงานของแต่ละคน
3. เหมาะสมกับวัยเด็กเล็ก ในระยะที่กล้ามเนื้อส่วนแขนยังไม่เจริญพอ จะจับเครื่องมืออย่างอื่นได้ถนัด
4. เป็นการส่งเสริมให้เด็กได้แสดงความสามารถในการแสดงออกมาเป็นภาพ
กายฟอกกับสี

เป็นการเล่นกับสีอีกอย่างหนึ่ง เครื่องอุปกรณ์มี กายฟอก (เหนียว) สีน้ำ สีย้อมผ้า หรือน้ำหมึกแดง น้ำเงิน และกระดาษวาดเขียน

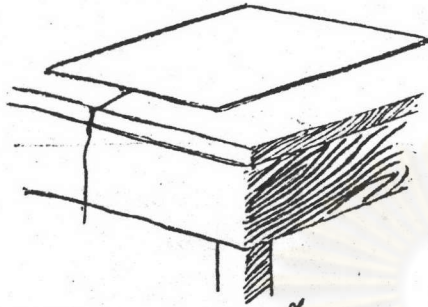
การสอนขั้นแรก นำกายฟอกยาว 2-3 ฟุต ขอบในจานหรือชามหมึกแดง หรือน้ำเงิน ชุบให้คายนั้นเปียกเกือบหมดเส้น เหลือชายไว้ดี 4-5 นิ้ว จับชายที่ไม่เปียกยกขึ้น ปลอ่ยชายเปียกลงบนกระดาษ แล้ววางช้อนทับลงไปหลาย ๆ วง ใหญ่บ้าง เล็กบ้างตามต้องการ เหลือชายที่ดีออกนอกกระดาษ

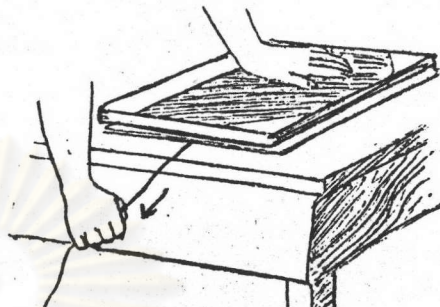
การวางค้ำยฟอกบนกระดาษ

แล้วเอากระดาษขาวอีกแผ่นหนึ่งขนาดเท่ากัน วางทับบนค้ำยเปียกสีนั้น และเอาสมุดปกแข็งหนา ๆ ทับบนกระดาษนั้นอีกชั้นหนึ่ง มือซ้ายกดสมุดปกแข็ง

พอแน่น มือขวาจับปลายค้ำยที่ห้อยออกมาแล้วค่อย ๆ ดึงค้ำยนั้นออกมาให้หมด

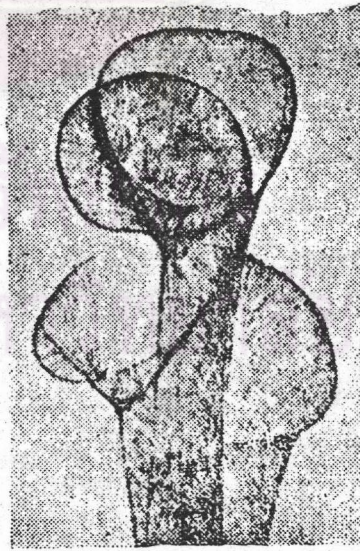
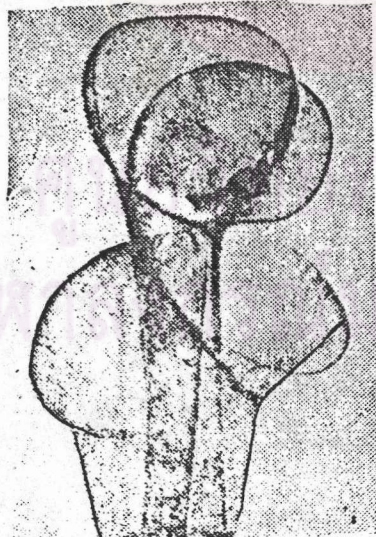

วางกระดาษทับ

วางสมุดปกแข็งทับ

แล้วยกสมุดปกแข็งและกระดาษแผ่นบนนั้นขึ้น ภาพจะปรากฏที่กระดาษ
แผ่นล่าง มีลักษณะคล้ายดอกไม้ หรืออาจเป็นภาพอื่น ๆ ใดก็ตามที่คนของแต่ละคน
ส่วนกระดาษแผ่นที่วางทับนั้นจะเป็นภาพในลักษณะเดียวกัน แต่กลับซ้ายเป็นขวา

โปรยสี (Stencil)

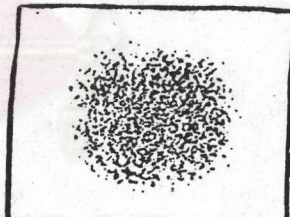
ให้เด็กรู้จักวิธีใช้เครื่องมือในการโปรยสี (พ่นสี) ซึ่งมีตะแกรงลวด และแปรงสีฟัน แนววิธีจับให้ถูกต้อง ครูทำตัวอย่างให้ดูก่อน ตั้งแต่การจับ ตะแกรงควยมือซ้าย จับแปรงควยมือขวา เอาแปรงจุ่มสีน้ำที่ละลายไว้ในจาน แล้วเอามาถูกลงบนตะแกรงลวดซึ่งอยู่เหนือกระดาษประมาณ 1-2 นิ้ว ถูแปรงไปมาซ้ำ ๆ จนสีที่ติดแปรงโปรยลงเป็นฝอยติดกระดาษ หนา ๆ เป็นสีเม็ดหนา ถูน้อยเป็นสีบางแล้วแต่ต้องการ ให้เด็กทำโดยทั่วถึง ครูคอยช่วยเหลือแนะนำ ควร เตรียมเครื่องมือในการนี้ไว้หลาย ๆ ชุด เพื่อให้เด็กได้ทำครั้งละหลาย ๆ คน

การโปรยสีลงแบบ

สีบาง

สีหนา

การสอน ตามลำดับ

1. วางแบบที่ครูเตรียมไว้ เช่น ใบไม้รูปต่าง ๆ ที่มีริมมน ริมแฉก ริมจัก หรือกระดาษตัดเป็นรูป ดาว นก ปลา บ้าน ดอกไม้ ฯลฯ ลงบนกระดาษขาว แล้วโปรยสีลงบนแบบนั้น พอสีแห้งหยิบแบบขึ้น ทรงที่แบบวางจะเป็นรูปขาวตามแบบที่วาง

ภาพไปรษย์จากแบบตัด

2. ทำจากแบบกระดาษคล้ายรูปเดิม แต่เพิ่มการเจาะรูภายในแผ่นแบบนั้น เช่น ปลาเจาะเหงือก ลูกตา หรือเกล็ด ดอกไม้ถูเป็นกลีบซ้อน หรือ เกสร

ภาพไปรษย์จากแบบตัดผสมเจาะ

3. ให้เด็กเขียนแบบโดยตนเองด้วยกระดาษวาดเขียน หรือปกสมุดที่ใช่แล้ว เป็นภาพตามความนึกคิดของเด็ก และสอนให้ตัดตามแบบนั้นรอบนอกแล้วไปรษย์สีลงบนแบบต่อไป

4. ให้รู้จักเจาะแบบด้วยมีด จากแบบที่เคยตัดนั้น เจาะภายใน แต่เปลี่ยนเป็นภาพอื่น ๆ บาง

5. ให้เจาะแบบที่มีช่องมากขึ้น หรือมีเส้นโยงยึดเหนี่ยวกัน

แบบเจาะที่มีเส้นยึด

6. เจาะแบบภาพทิวทัศน์อย่างง่าย ๆ เช่น ทะเลมีภูเขา แล้ว
ไปรษณีย์เดียว หนามบางตามความต้องการ

ภาพไปรษณีย์เดียว สีแก่และอ่อน

7. ทำแบบไปรษณีย์ตั้งแต่ 1 สีขึ้นไป ต้องเจาะแบบเท่าจำนวนสีที่
ต้องการในภาพ แล้วแต่จะใช้สีไหนก่อนหลัง การไปรษณีย์ต้องให้สีที่หนึ่งแห้งคิ
เสียก่อน แล้วจึงไปรษณีย์ที่สองตามลำดับ

การทำแบบหลายสีต้องใช้ความระมัดระวังในเรื่องวางแบบให้มาก เพื่อ
ให้สีของภาพแต่ละแบบตรงกับต้นฉบับเดิม ไม่เลอะเทอะหรือซ้อนกันจนดูไม่งาม
เป็นระเบียบ ก่อนอื่นต้องมีแบบเขียนที่แน่นอน และกำหนดสีเสียก่อนว่าจะใช้สีที่
สีอะไร ทอนไหน แล้วใช้กระดาษแก้วกอบบีภาพต้นฉบับ ตอนที่จะใช้สีอะไร มา
กอบบีลงบนกระดาษที่จะเจาะเป็นแบบไปรษณีย์ชั้นที่หนึ่ง แบบที่สองกระทำเช่นเดียวกัน
แบบสองสีที่กล่าวมานี้อาจใช้ทำสีเดียวก็ได้ คือ แบบชั้นที่หนึ่งไปรษณีย์อ่อนบาง ๆ
ชั้นที่สองไปรษณีย์หนาเป็นสีแก่

ตัวอย่างแบบสองสี

ภาพไปรษณีย์ สองสี

แบบเจาะ ชั้นที่ ๑

แบบเจาะ ชั้นที่ ๒

ภาพสำเร็จ

วางแบบขึ้นที่หนึ่งแล้วไปรษย์แดงลงไปก่อน เมื่อแห้งแล้วยกขึ้น วางแบบขึ้นที่สองให้ตรงตำแหน่งเดิมแล้วไปรษย์เขียว จะได้ภาพดอกไม้สีแดง ก้านและใบเขียว ขณะที่ไปรษย์แต่ละสีนั้น จะทำเป็นสีแก๊สอ่อนก็ได้ การใช้สองสี ถ้าเป็นแปรงอันเกี่ยวข้องกับล่างสีเดิมให้หมกเสียก่อน เพื่อความรวดเร็วควรใช้แปรงประจำสี

แบบสองสีหรือสามสี

ภาพไปรษย์ สอง หรือ สามสี

แบบเจาะ ชั้นที่ ๑

แบบเจาะ ชั้นที่ ๒

ภาพสำเร็จ

วางแบบขึ้นที่หนึ่ง และวางกระดาษกลมวงพระจันทร์ที่คัดจากแบบขึ้นที่สอง ให้ตรงกับตำแหน่งในแบบขึ้นที่สอง แล้วไปรษย์สีน้ำเงินลงให้ทั่ว จะได้ภาพ พื้นน้ำท้องฟ้า เป็นสีน้ำเงิน ดวงจันทร์ ต้นไม้ และภูเขา เป็นสีขาว (พื้นกระดาษเดิม)

ต่อไปวางแบบขึ้นที่สองลงให้ตรงกับต้นไม้และภูเขา ส่วนตรงดวงจันทร์ใช้เศษกระดาษชิ้นเล็กปิดไว้ก่อน แล้วไปรษย์สีค่าหรือน้ำเงินแก่ ๆ ลงหนา ๆ จะได้ภาพต้นไม้และภูเขาเป็นสีค่า

ถ้าต้องการภาพสามสี ต้องใช้กระดาษปิดภูเขา และต้นไม้ ในแบบขึ้นที่สองนั้น แล้วไปรษย์ที่เหลือลงที่วงพระจันทร์ จะได้ภาพทั้งหมดเป็นสามสี

ปล่อยให้เขียนภาพโดยเสรี

สอนให้เขียนด้วยดินสอสีบนกระดาษวาดเขียน โดยไม่ต้องร่างด้วยดินสอ
 และวิธีจับดินสอสีและวิธีระบายสีให้สม่ำเสมอ ส่วนภาพนั้นปล่อยให้เด็กใช้
 ความนึกคิดตามจินตนาการหรือจากประสบการณ์ อาจจะเป็นภาพเครื่องใช้ประจำวัน
 ในบ้านเรือน เช่น ถ้วยชาม แปร่ง หนังสือ สมุด ดินสอ หรือ บ้าน รถ
 เรือ เรือบิน รถไฟ ฯลฯ ร่างและเขียนด้วยดินสอเลยที่เดียว ครูคอยช่วย
 สนับสนุนแนะนำบางพอสมควร เช่น เด็กเขียนภาพบ้านแต่ขาดประตู หรือส่วนใด
 ส่วนหนึ่ง ครูไม่ควรติหรือดู แต่ควรถามว่า บ้านของหนูที่อยู่เวลานี้มีประตูไหม
 มีหน้าต่างไหม หรือมีบันไดไหม เด็กก็จะใช้ความจำนึกคิดของตน และตกแต่ง
 ภาพนั้นจนสมบูรณ์ เพราะเด็กวัยนี้การจำสิ่งของมาก ๆ อย่าง และถ่ายทอดเป็น
 ภาพนั้น อาจจะทำในเวลาอันสั้นได้ไม่สมบูรณ์

การระบายสีก็เช่นกัน ครูช่วยให้เด็กนึกถึงสีที่เห็นมา และแนะนำบาง
 เวลา

ศูนย์วิทยทรัพยากร
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กิน สอสี (ชนิดซีฟิ่ง)

ใช้ในการเรียนการสอนเช่นเกี่ยวกับกินสอสี แต่อาจจะขยายสีพลิกแพลงได้ คือ เมื่อเด็กได้เขียนทิวทัศน์ มีต้นไม้เป็นพุ่ม หองฟ้า และอาคาร และระบายสี ไปหมดแล้วทั้งภาพ ต่อไปให้ใช้สีระบายภาพนั้นให้หมดไม่เห็นรอยสีเดิม แล้ว ไขปลายไม้หรือค้ำพุกันที่ไม่แหลมนักขูดสีค่าตอนบนต้นไม้และอื่น ๆ ออกเป็นเส้น ๆ ตอนต้นไม้เมื่อขูดแล้วจะเห็นสีเขียวเดิมขึ้นเป็นเส้น ถ้าต้องการเส้นใหญ่ให้ไขไม้ขูด ปลายแบนคล้ายปากเป็คขูดตามพุ่มไม้ จะทำให้ดูงามและแปลกขึ้นอีก

สีน้ำหรือสีฝุ่น

สอนให้รู้จักการจับพู่กันให้คล่องแคล่วถูกวิธี ปล่อยให้เขียนไปตามความ นึกคิดหรือประสบการณ์ สำหรับกระดาษควรใช้ชนิดใหญ่ เช่น กระดาษหนังสือพิมพ์ หน้าที่มีแค่ครึ่งหน้าหรือครึ่งล่าง ๆ แนะนำให้เขียนภาพใหญ่ขยายความนึกคิดได้กว้างขวาง เด็กบางคนอาจจะเขียนภาพเล็กไม่เต็มหน้า อยู่ตอนกลางบ้าง ตอนมุมใดมุมหนึ่งบ้าง ไม่ควรติหรือว่า ที่เป็นเช่นนี้ไม่ได้หมายความว่าเด็กชอบเขียนรูปเล็ก แต่เป็นเพราะ เด็กยังไม่รู้จักกับหน้ากระดาษที่พอ ครูต้องแนะนำให้ว่า ที่เขียนภาพโต ๆ นั้นเพื่อให้ได้ เห็นชัดเจน ต่อเติมอะไร ๆ ใดอีกมาก ทั้งนี้ยอมเป็นประโยชน์แก่ความเจริญ งดงามทางร่างกาย

ให้รู้จักเขียนภาพตามกำหนด

เมื่อเด็กสนใจและเพลิดเพลินกับสีแล้ว ขั้นต่อไปสอนให้รู้จักระบายสีในภาพ ตามกำหนด เช่น รูปสามเหลี่ยม สีเหลี่ยม ไข่ไม้ ดอกไม้ พระอาทิตย์ พระจันทร์ ทะเล ภูเขา ทั้งนี้ให้เด็กใช้ความนึกคิดของตนเองว่า สีของสิ่งนั้น ๆ เป็นสีอะไร ให้ใช้สีให้ถูกต้อง ถ้าเด็กคิดไม่ได้ ครูช่วยแนะนำบ้างตามสมควร

สอนให้เด็กร่างภาพขึ้นเองตามฉันทน์ แล้วระบายสีให้ถูกต้อง เป็นภาพ เครื่องใช้ประจำวันในที่โรงเรียน ที่บ้าน ภาพคน ภาพสัตว์ ดอกไม้ ยานพาหนะ ฯลฯ จากประสบการณ์ที่เด็กได้รู้จักมาแล้ว

ในขณะนี้ควรสอนให้เด็กเขียนภาพด้วยชอล์กสีบนกระดานคำเป็นภาพตามความนึกคิดของเด็ก

สอนให้เขียนภาพตามวิธีที่ครูเขียนให้ดูในกระดานคำ หรือมีภาพนั้งติดบนกระดาน ให้เด็กพยายามสังเกตแบบให้ถี่ถ้วน ครูคอยแนะนำ แล้วให้ระบายสีน้ำหรือกินสอสีตามสีที่ครูบอกให้ หรือตามสีในแผนภาพตัวอย่าง เป็นภาพเส้นตรง เส้นโค้ง และเส้นตรงกับเส้นโค้งปนกันเป็นลำดับจากง่ายไปหายาก เช่น ภาพเครื่องเรือน เครื่องใช้ ภาพคน ภาพสัตว์ และภาพธรรมชาติ ทิวทัศน์ต่าง ๆ

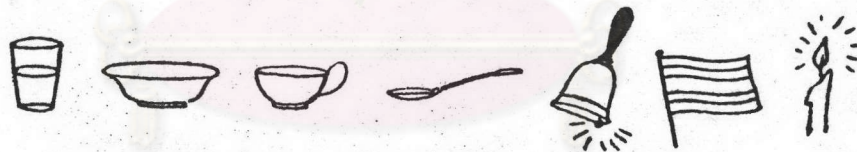
ภาพเส้นตรง

เครื่องใช้
เครื่องใช้

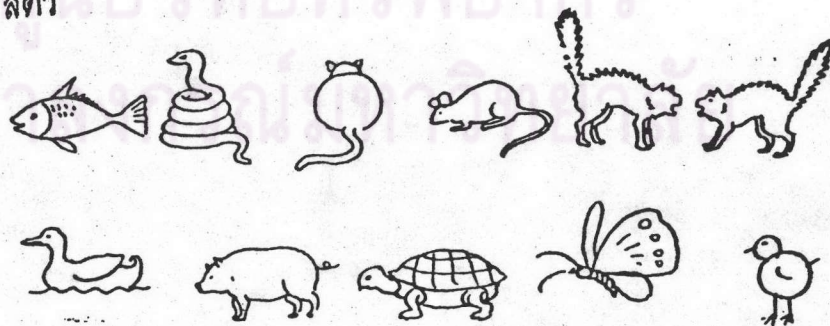

เครื่องใช้

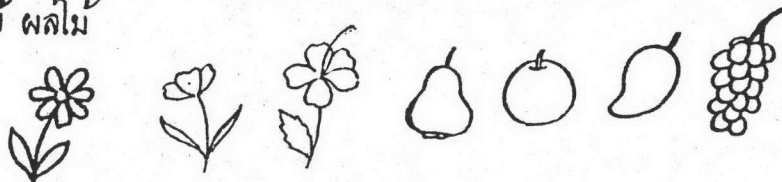
ภาพเส้นโค้ง

สัตว์

ดอกไม้ ผลไม้

จากการที่เด็กได้เขียนภาพตามกำหนดตนเอง ตามกำหนดจากครูหรือจากภาพนิ่งแล้ว การกำหนดของครูใช้ไปอีก 2 วิธี คือ

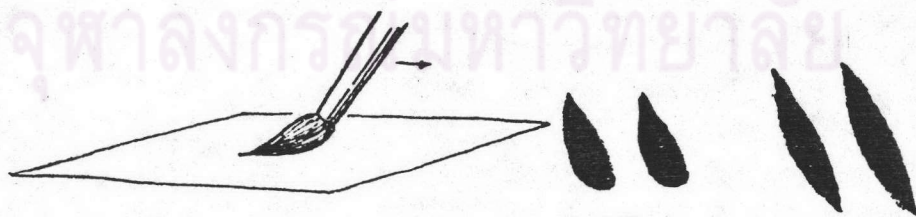
ก. นำกระดาษแก้วที่ครูเขียนขึ้นเอง หรือลอกมาจากภาพอื่น ๆ นั้นมาให้เด็กฝึกทาบไปโดยตรง แล้วเขียนตาม พร้อมทั้งระบายสีให้ถูกต้องตามของสิ่งนั้น ๆ

ข. นำแบบรูปที่เป็นรูปต่าง ๆ อย่างใดอย่างหนึ่ง มาโรยผงถ่านลงในกระดาษของเด็ก แล้วให้ร่างเส้นคินสอตามรอยผงถ่านเบา ๆ เมื่อเสร็จแล้วเป่าผงให้หมดและให้เติมทาบในภาพนั้นได้อีก เสร็จแล้วระบายสีด้วยคินสอสีหรือสีน้ำ ให้ถูกต้องตามของสิ่งนั้น

ป้ายสีตามกำหนด

ให้รู้จักจับพู่กันป้ายสีที่เดียว โดยไม่ต้องร่างด้วยคินสอ เด็กได้เคยจับพู่กันเขียนภาพตามลำพังมาแล้ว ในขั้นนี้ให้รู้จักป้ายโดยการเอียงมือไปทางซ้ายและขวาให้คล่องแคล่วยิ่งขึ้น

ใช้พู่กันขนาดใหญ่ นุ่มเบอร์ 6-7 หรือ 8 จุ่มสีน้ำที่ละลายไว้ไม่ให้จางจนเกินไป ทอปลายพู่กันให้เอน ตอนใดต้องการแหลมเล็กแฉ่วมือจรดแต่ปลายพู่กัน ตอนใดต้องการใหญ่กทพู่กันแฉ่แบนแล้วยกพู่กันขึ้น หรือต้องการทอนปลายสีเล็กให้แฉ่วมือเหลือแต่ปลายพู่กันบนกระดาษแล้วยกขึ้น การป้ายทุกครั้งทำเพียงหนึ่งเดียวหมายความว่า เมื่อจกพู่กันลงบนกระดาษแล้วป้าย พอยกขึ้นก็เสร็จเป็นรูปร่างคล้ายกลีบดอกไม้

วิธีป้ายสีด้วยพู่กัน เขา หน้าแล้วยก เขาหน้ายกเขา

แบบฝึกหัดตามลำดับดังนี้

ปลายท่อนเฉียงมาทางซ้ายและทางขวาตามลำดับ

เมื่อตัดไม้ทั้งสองแบบแล้ว ปลายตรงหรือบนล่างจะถนัดตามไปด้วย ต่อ
จากนี้จะปลายเป็นลวดลายติดต่อกันหรือเป็นช่อดอกไม้ได้ตามต้องการ

การละลายสีในการป้ายนี้ใช้สีสด ๆ เช่น แดง ม่วง น้ำเงิน เขียว
ก่อนช่างแก่ ทุกสี ภาพจะชัดเจน

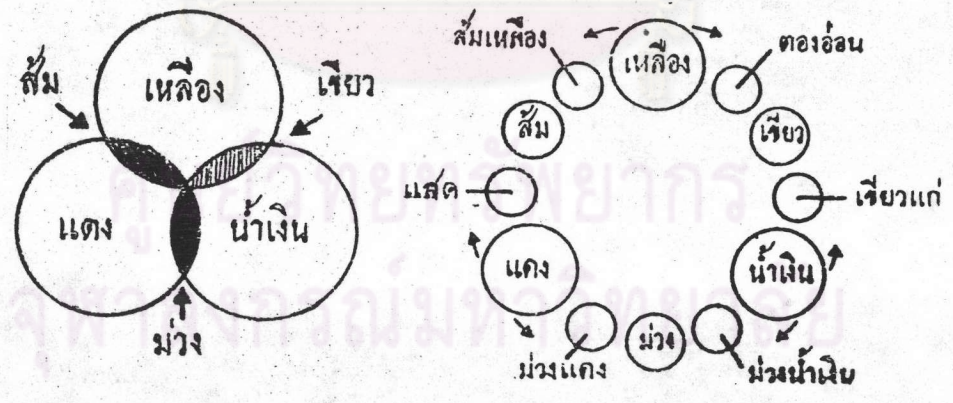
การไข่ม่มสีและการผสมสี

ให้รู้สีแม่สี 3 สี แดง เหลือง น้ำเงิน ผสมอย่างละเท่า ๆ กันแล้ว
แบ่งแยกออกเป็นสีอื่น ๆ อีกหลายสี

สีแดง ผสม สีน้ำเงิน เป็น สีม่วง
น้ำเงินมากกว่า เป็น ม่วงน้ำเงิน
แดงมากกว่า เป็น ม่วงแดง

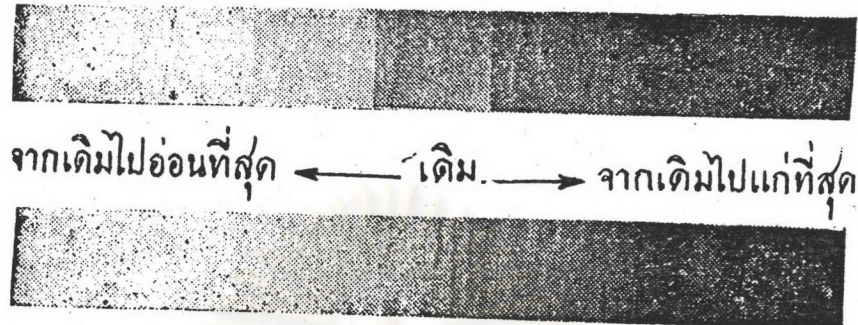
สีน้ำเงินผสม สีเหลือง เป็น สีเขียว
น้ำเงินมากกว่า เป็น เขียวแก่
เหลืองมากกว่า เป็น เขียวอ่อน (ทองอ่อน)

สีแดง ผสม สีเหลือง เป็น สีส้ม
แดงมากกว่า เป็น แสด
เหลืองมากกว่า เป็น ส้มเหลือง

ครูทำแบบการผสมสีเป็นภาพผนังแผ่นใหญ่ติดบนกระดานคำ
ใช้สีหนักเบาในการแรเงากระทำไค้ทั้งสีน้ำและดินสอสี

น้ำหนักของสี

กินสอสี

การแรเงาใช้น้ำหนักมือ เช่น จะตั้งคันทังแก่ที่สุด (เงาในที่มืด) ให้อ่อนสีนั้นแรงแล้วค่อย ๆ ระบายอ่อนเบา (ทางแสงสว่าง) ลงตามลำดับจนจางหาย ถ้าเป็นรูปเหลี่ยมมีสันชัดขึ้น สีหนักอยู่ในด้านเดียวเท่านั้น ด้านสีเบาสีอ่อนเท่านั้น

สีน้ำ

การแรเงาสีน้ำ ใช้น้ำมากสีจาง ใช้น้ำน้อยสีจาง เช่น ของกลมให้สีหนักในคานมืด แล้วใช้พู่กันจุ่มน้ำสะบัดให้แห้ง ค่อย ๆ เกือบสีแก่ให้จางลงจนถึงที่สว่าง สีจะหมดไปเกือบเหมือนเนื้อกระดาษเดิม ถ้าเป็นของเหลี่ยมคานในที่มืดสีแก่สีเดียว คานสว่างสีอ่อนสีเดียว และถ้ามีคานบนทวย ต้องสังเกตคว้ามี่สีแก่-อ่อน เพียงใด โดยมากจะเป็นสีกลาง ๆ คือ ไม่แก่เท่าสีแก่ ไม่อ่อนเท่าสีอ่อน

เขียนภาพประกอบเรื่อง

การเขียนภาพในขั้นนี้ เป็นการที่เด็กใช้ความนึกคิดโดยตนเอง จากเรื่อง ที่ประสบการณ์ตามข่าว หรือนิทานที่เคยได้ยินได้ฟังมา และในหนังสือเรียน การเขียนภาพประกอบนี้เป็นการแสดงออกมาเป็นภาพให้สัมพันธ์กับวิชาอื่น ๆ ในหลักสูตร ควรส่งเสริมต่อไป

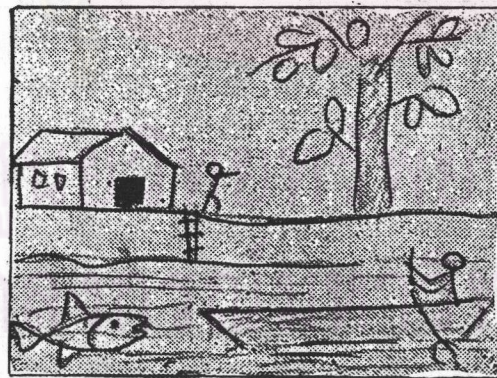
ภาพเขียนประกอบได้จากเรื่อง

1. นิทาน-นิยาย ที่กำหนด	5. สุขศึกษา
2. พุทธประวัติ	6. พละนามัย-กายบริหาร
3. หนังสือเรียนในชั้น หรือ หนังสืออ่านประกอบ	7. ศิลปกรรม
4. แต่งความ	8. สังคมศึกษา
	9. ประสบการณ์หรือคามข่าว

ให้เด็กเขียนภาพจากเรื่องดังกล่าวตามฉันทน์ ระบายสีด้วยดินสอสีหรือ
สีน้ำโคโดยเสรี

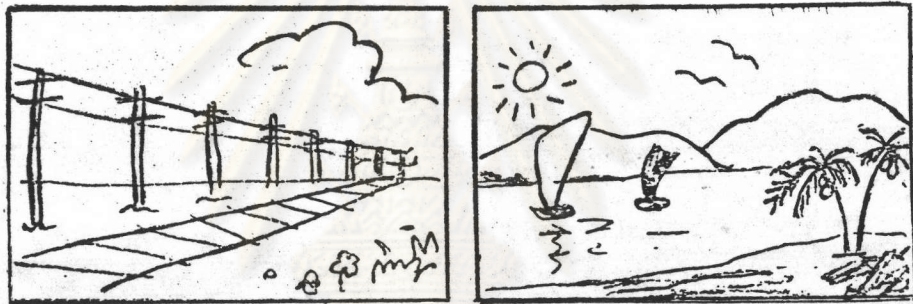
การเขียนภาพให้ดูตามหลักระยะและเส้นฐาน

การเขียนภาพในชั้นนี้ ให้รู้จักสังเกตความแตกต่างของภาพหรือสิ่งของใน
เรื่อง ระยะ และขนาดใกล้ไกล เช่น กำหนดให้เด็กเขียนภาพ เป็นภาพบ้าน
ของเด็กอยู่ริมคลอง เด็กจะเขียนรูปบ้าน ท่อน้ำ คน เรือ คันไม้ ตามที่นึกได้ จะ
ได้ภาพดังนี้

คนโทหรือเล็กกว่าบ้านมากเกินไป
คันไม้ลำต้นเล็กหรือใหญ่ มีใบโท ๆ สองสามใบ
บันไดท่อน้ำเล็กเกินไป
เรือแจวในคลองโตกว่าบ้าน
ปลาโตเกือบเท่าเรือ

ภาพของเด็กที่ปรากฏเช่นนี้ มิใช่ว่าเด็กเขียนภาพไม่ถูก ความจริงเด็กเขียนภาพถูกทุกอย่าง แต่การสังเกตความแตกต่างของของเหล่านั้นเด็กยังไม่สามารถเปรียบเทียบแต่ละสิ่งได้คือ ครรต้องแนะนำชี้ให้เห็น และให้แก้ไขใหม่ โดยแนะนำคนโตกว่าบ้านจะเข้าไปในบ้านใดอย่างไรทั้ง ๆ ที่คนยืนอยู่ใกล้ประตูจะทำอย่างไร จึงจะเข้าบ้านได้ เด็กจะใช้ความนึกคิดแก้ไขส่วนให้ถูกต้องตามคำแนะนำของครู บันใดลงน้ำ แล้วมีคนขนาดนี้จะพอเหมาะสมกันไหม เด็กก็จะใช้ความนึกคิดแก้ไขเอง เรือแจวในคลองตามธรรมชาติจะต่องเล็กกว่าบ้าน ครรต้องแนะนำให้เด็กนึกเปรียบเทียบของใหญ่เล็กให้แน่เสียก่อนแล้วจึงแก้ไขภาพต่อไปให้ใกล้ความจริง

ภาพทางรถไฟมีเสาโทรเลขตลอดทาง ครรแนะนำให้เด็กนึกถึงส่วนใกล้ ใกล้เสาโทรเลขต้นใกล้ใหญ่ สูงและเล็กค่าลดหลั่นกันไปตามลำดับจนถึงไกลสุดสายตารางรถไฟก็เช่นเดียวกับเสา ตอนไกลก็กว้าง เรียวแคบเล็กจนสุดสายตา การแนะนำเช่นนี้เด็กอาจยังไม่มีความรู้สึกซาบซึ้งพอ ควรหาภาพเขียนภาพถ่ายจากสถานที่จริงขยายใหญ่เป็นภาพผนังให้เด็กดู พร้อมกับแนะนำ ถ้ามีโอกาสจะพาไปสถานที่จริงก็ได้ จะทำให้เด็กได้สังเกตเปรียบเทียบ การเขียนภาพในลักษณะเช่นนี้ มีอีกหลายอย่าง เช่น ภาพท้องนา ภาพทะเล มีเรือใบ ภูเขา ต้นมะพร้าว ฯลฯ

ภาพสิ่งของเครื่องใช้หรือผลไม้ตั้งแต่สองผลขึ้นไปวางในที่เดียว และมีขนาดต่าง ๆ กัน เช่น มีส้มโอหนึ่งผล ชมพู่หนึ่งผล ก่อนเขียนภาพให้เด็กสังเกตเปรียบเทียบส่วนขนาดเสียก่อน ชั้นแรกเด็กจะเห็นว่าอะไรใหญ่กว่าหรือเล็กกว่า

จะต้องสอนให้รู้จักหลักเกณฑ์เปรียบเทียบ โดยการวัดด้วยสายตากับคินสอ ไม่ต้องไปวัดจนชิดกับของนั้น เค็กอยู่ในที่ ๆ เค็มของคน

วิธีวัดเปรียบเทียบคือมือจับคินสอยื่นให้ทางโคนยาวออกไป หัวแม่มือคิกกับแท่งคินสอ พร้อมทั้งจะขยับเลื่อนไปซ้ายหรือขวาได้แล้วเหยียดแขนตรงไปยังของที่ตั้ง

การวัดเปรียบเทียบ

นั้น หรือทำชายคู่ด้วยตาขวา แนวคินสอตรงกับสิ่งของชิ้นเล็ก (ในที่นี้คือ ชมพู่) ให้ปลายสุดของคินสอตรงกับริมขวาของชมพู่ แล้วขยับหัวแม่มือมาให้ตรงกับริมซ้ายของชมพู่ จะได้ส่วนกว้างของชมพู่ แล้วเลื่อนมือไปให้ตรงกับส้มโอ ก็จะทราบได้ว่า

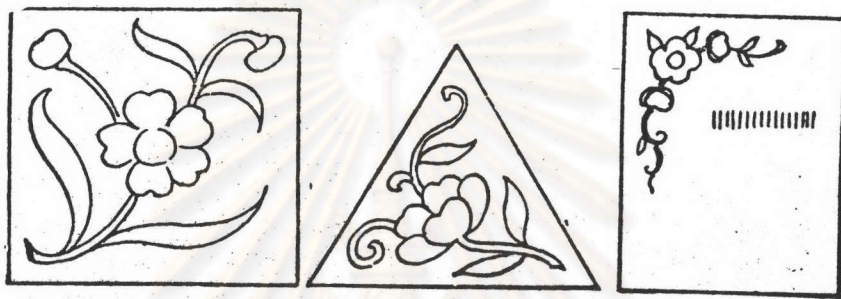

ชมพู่เล็กกว่าส้มโอก็เท่า ในทำนองเดียวกัน การวัดส่วนสูงก็เหมือนกัน เป็นแต่ตั้งคินสอที่ถืออยู่ให้ไต่จากเท่านั้น การวัดเปรียบเทียบใช้ในการเขียนภาพใ้ทุกชนิดที่ส่วนของของในภาพ มีขนาดแตกต่างกัน เช่น ภาพเครื่องใช้ ภาพทิวทัศน์ มีรถ มีเรือ ต้นไม้ ภูเขา ฯลฯ

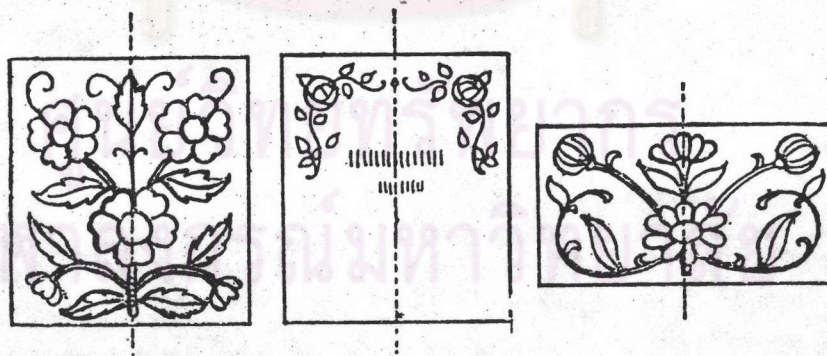

เขียนภาพประดิษฐ์ลวดลาย

ให้เด็กรู้จักประดิษฐ์ลวดลายใบไม้-ดอกไม้ อย่างง่าย ๆ หยิบ ๆ เป็นลายธรรมดา (ไม่ใช่ซ้ายขวา) ในที่ ๆ กำหนด เช่น ในรูป สีเหลี่ยม สามเหลี่ยม กรอบ ลายหน้าปกสมุดภาพ หรือลายกระดาษห่อหนังสือที่มีลายเรียบ ๆ ไม่ซับซ้อน

ในขั้นต่อไปให้รู้จักการประดิษฐ์ลายซ้ายขวา จากลายหยิบ ๆ จนถึง สลับซับซ้อนพอสมควร ตามกำลังความคิดของเด็ก ครูช่วยแนะให้บ้างเล็กน้อย

วิธีเขียนลายซ้ายขวา

วิธีเขียนลายซ้ายขวา

ลายที่จะประดิษฐ์ลงในรูปกำหนดอะไรก็ตาม ต้องแบ่งครึ่งในกรอบที่กำหนด เสียก่อนให้เป็นครึ่งซ้ายและครึ่งขวา แล้วเขียนลายในคานซ้าย เมื่อร่างลาย

ค่านขายเสร็จเป็นที่พอใจแล้ว ไซ้กระต่ายแก้วขนาดโตพอกับลายที่ร่างไว้วางบนลายนั้น กอปปี้ลายให้หมดทุกเส้น ถัดมกระต่ายแก้วตามเส้นคินสอที่กอปปี้ไว้มาลงในค่านขวาที่ยังไม่มีลาย วางให้ลายต่อตรงกับค่านขาย ผ่นด้วยเล็บมือตามรอยเส้นลายทุกเส้น แล้วยกกระต่ายแก้วขึ้น ในกระต่ายจะปรากฏเป็นลายค่านขวา ต่อจากนี้แต่งเส้นให้เรียบรอยค้วยคินสอแผ่วเบาพอเห็นจนหมดลาย ไซ้คินสอสีหรือสีน้ำระบายตามสีดอกไม้ ไข่มุไม่ให้ถูกต้อง การระบายสีต้องแล้วแต่ความถนัดจิตใจในการใช้สีของเท็ก คือ บางคนอาจชอบคินสอสี บางคนอาจชอบสีน้ำ ปล่อยให้เขาระบายสีได้ตามสะดวก ครูคอยส่งเสริมหรือแนะนำพอสมควร

การระบายสีลายมีสองอย่าง คือ ระบายแต่ตัวลายไม่ต้องมีพื้น และระบายตัวลายและพื้นด้วย การระบายพื้นควรระบายเสียก่อนให้ทั่วถึง เว้นที่ตัวลายไว้ แล้วจึงระบายที่ตัวลายภายหลัง ตลอดจนระบายที่กรอบ เพื่อให้ภาพลายนั้นเด่นชัดขึ้น

เขียนภาพจากของจริง

การเขียนภาพจากของจริง ฝึกให้เด็กรู้จักการสังเกตเปรียบเทียบลักษณะของสิ่งของนั้น ๆ อันมีความกว้าง ยาว และสูง หรือลักษณะของ ๆ หลายอย่างในที่เดียวกัน โดยใช้การวัดเปรียบเทียบทั้งใ้ก่กลางมาแล้วในหัวข้อการเขียนภาพตามหลักระยยะและเส้นฐาน

ให้เด็กเขียนภาพจากของจริง เป็นภาพคินสอคำ คินสอสี กลองไม้ซีก กลองซอลัก หรือสิ่งของที่ครูพอจะหาได้โดยสิ่งนั้นไม่เป็นสิ่งของที่มีเส้นซับซ้อนมากนัก ถ้าจะเขียนภาพคินสอคำ ให้ไซ้คินสอวางบนโต๊ะครู หรือบางสิ่งไซ้แขวนติดบนกระดานค่าน้ำขึ้นให้เห็นได้ทั่วถึงกัน เช่น หีบ หรือกลองกระต่ายใหญ่ พัด หมวก ฯลฯ หรือของอื่นที่มีความง่ายหัดเทียมกัน เหมาะสำหรับวัยเด็ก สำหรับเด็กเล็กของนั้น ๆ ควรเป็นของที่มีสีสด ๆ งดงาม เพื่อล่อตาเด็กให้สนใจ

เขียนภาพจากความจำ

มี 3 วิธี

1. เขียนจากสิ่งของเครื่องใช้ที่ใช้ในการสอนการเรียน ที่ไม่มีเส้นซับซ้อนเกินความทรงจำของเด็ก เช่น กล้องขอลค์ แปรงลบกระดาน ราวา ครูนำสิ่งของมาวางบนโต๊ะหน้าชั้น ให้เด็กสังเกตจำรูปร่างลักษณะของ ๆ นั้นสักครู แล้วครูนำไปเก็บเสีย ต่อจากนี้ให้เด็กนึกเขียนภาพตามความจำของแต่ละคนจากของที่ใหญ่ กลอกจนการระบายสีด้วยดินสอสี หรือสีน้ำ ตามถนัด

2. เขียนจากสิ่งของเครื่องใช้ทางบ้านที่เคยเห็นเคยใช้เป็นประจำ ที่ไม่ยากนัก เช่น แปรงสีฟัน หวี ขวดยา หรือของเล่นที่บ้าน ให้เด็กนึกจำของเหล่านั้น มาเขียนถ่ายทอดลงในกระดาษแล้วระบายด้วยดินสอสี หรือสีน้ำ ก็ได้ ครูคอยแนะนำตามสมควรในเรื่องการเขียนฝึกส่วนบางตอน นอกจากเขียนภาพที่กล่าวมาแล้ว อาจเป็นภาพที่เด็กรักเด็กชอบมาก เช่น นก ลูกสุนัข ลูกแมว ปลา ฝี่เลื้อย ดอกไม้ เสื้อผ้า เครื่องแต่งกาย ราวา

3. เขียนจากความจำให้เป็นภาพใด ๆ ขึ้นมาก็ได้ ภาพนั้น ๆ จะเขียนขึ้นจากสิ่งที่น่าสนใจเด็กจนจำได้แม่นยำ เช่น ภาพที่ได้มาจากการที่ครูหรือผู้ปกครองพาเด็กไปเที่ยวชมสถานที่ต่าง ๆ ทั้งในกรุงหรือในชนบทไกลเคียง เช่น หองนา โรงนา ควาย วัว วัด ศาลา ชายหาด ทะเล เรือใบ ภูเขา เรือบิน รถต่าง ๆ และสัตว์ในสวนสัตว์ ราวา นอกจากภาพที่กล่าวแล้วอาจเป็นภาพเหตุการณ์ที่ได้ประสบในคราวไปเที่ยวตามสถานที่ต่าง ๆ ก็ได้แล้วระบายสีดินสอหรือสีน้ำ ให้ใกล้เคียง

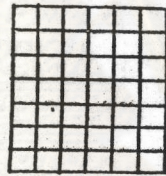
ทั้ง 3 วิธีที่กล่าวมาใช้ได้ทั้งการเขียนในกระดาษ และในกระดานดำ ครูควรช่วยแนะนำในเรื่องการเขียน และการระบายสีตามหลักที่ครูได้เรียนมา หรือจากประสบการณ์ของครูเอง แต่ควรปล่อยให้เด็กทำจนสุดความสามารถเสียก่อน และในเวลาเดียวกัน ครูเองควรมหาประสบการณ์ใหม่ ๆ และทราบว่า การเขียนภาพอาจแยกคณะ (Schools) เป็นประเภทต่าง ๆ ได้ ไม่จำเป็นต้องเป็นแบบเดียวกัน

การขยายและย่อภาพเพื่อทำแบบ (สำหรับครู)

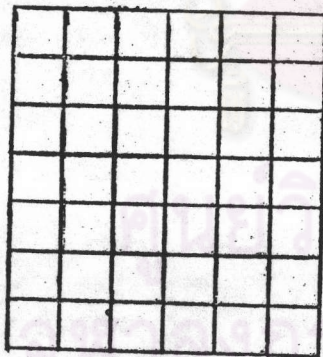
ครูจำเป็นต้องอย่างยิ่งที่จะต้องทำการขยายและย่อภาพได้ เนื่องด้วยการสะสมภาพในแฟ้มของครูที่ไต่คืบจากหนังสือพิมพ์หรือนิตยสาร ทั้งไทยและต่างประเทศต่าง ๆ นั้น บางภาพมีขนาดใหญ่หรือเล็กจนเกินไป ยากแก่การที่จะนำมาติดให้เก๋กดู หรือไม่เหมาะแก่การเก็บในแฟ้ม เมื่อครูได้พบภาพ ๆ หนึ่งจากที่อื่นเหมาะสำหรับทำแบบได้ แต่ภาพนั้นเล็กมากครูจึงต้องขยายขึ้นอีกภาพหนึ่ง จากภาพเดิมจะให้ใหญ่กว่าเดิมสักกี่เท่าก็ได้แล้วแต่ต้องการ ลงในกระดาษอีกแผ่นหนึ่งต่างหาก

การขยายและย่อภาพ

ทำได้อย่างง่ายโดยวิธีเขียนตารางสี่เหลี่ยมจัตุรัส

เส้นตารางในภาพตัวแบบ

เส้นตารางขยายขึ้นหนึ่งเท่าตัว

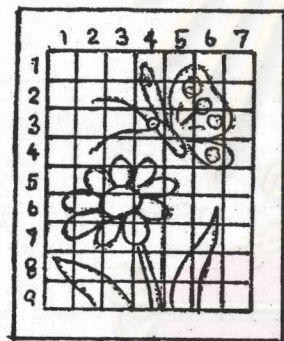
เส้นตารางย่อลงครึ่งเท่าตัว

การขยายภาพตามลำดับ ดังนี้

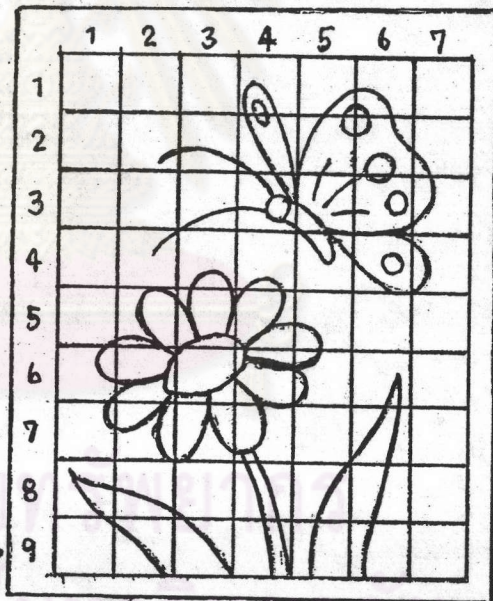
- เขียนเส้นตารางสี่เหลี่ยมจัตุรัสอย่างแนว เบาทัวด้วยดินสอลงบนกระดาษแก้ว โปร่งใสที่มีขนาดเท่าภาพตัวแบบ แล้วทาบกระดาษแก้วลงบนภาพตัวแบบเดิมกดหมึกหรือติดแมงเปี้ยกเพื่อไม่ให้กระดาษเคลื่อนทั้งสี่มุม ภายนอกภาพตัวแบบ หรือจะขีดเส้นตารางลงบนภาพตัวแบบนั้นเลยก็ได้ แต่การทำเช่นนี้อาจทำให้ภาพตัวแบบเสีย

2. กำหนดเสียก่อนว่า จะขยายจากตัวแบบเดิมที่เท่า แล้วจึงขีดเส้นตารางควยคินสอให้แนวเขาลงบนกระดาษวาดเขียนเปล่า ๆ อีกแผ่นหนึ่ง ขีดเส้นตารางทอมองเห็นและลบไถ่ง่าย เส้นตารางในแผ่นนี้จะโตกว่าเส้นตารางในภาพตัวแบบที่เท่าก็ได้แล้วแต่ต้องการ เช่น เส้นตารางในภาพตัวแบบของละหนึ่งนิ้วฟุต ต้องการขยายขึ้นสามเท่า เอาสามคูณหนึ่งเท่ากับสามนิ้ว หมายความว่า ตารางในกระดาษที่จะขยายภาพนั้นเป็นสี่เหลี่ยมจัตุรัสคานละสามนิ้ว

3. กำหนดของตารางในภาพตัวแบบเดิม ทั้งตอนบนและคานขวาของภาพใหม่เลขกำกับช่อง ทั้งแต่ช่องที่ 1 เป็นลำดับไปจนช่องสุดท้าย แล้วเขียนเลขกำกับเช่นเดียวกับในภาพตัวแบบ ลงบนตารางของกระดาษที่จะขยายภาพให้ครบตามตัวแบบ

กระดาษแก้ววางบนภาพ

กระดาษขยายภาพ

การขยายภาพขึ้นหนึ่งเท่า

4. สังเกตดูภาพตัวแบบว่าจะเริ่มตั้งต้นเขียนจากส่วนไหนของภาพตรงกับช่องใด ว่าเป็นเส้นตรง เอน หรือโค้ง แล้วมาเขียนลงในกระดาษที่จะขยายให้ตรงตามช่องนั้น ๆ ทิศต่อกันไปจนหมดภาพควยเส้นแนวเขา

5. เมื่อร่างคินสอตรงตามภาพเดิมแล้ว จึงค่อยลบเส้นตารางออกให้หมด

เหลือแต่เส้นรูปเท่านั้น แต่งต่อเติมเล็กน้อยด้วยเส้นเบา ๆ ต่อจากนี้ก็ขีดเส้นให้ชัด
ด้วยดินสอคำ หรือจะระบายน้ำ ดินสอสี เพื่อให้สดสวยคล้ายภาพเดิมก็ได้

การย่อภาพ กระทำในทำนองเกี่ยวกับการขยายภาพแต่กลับกัน โดย
ภาพเดิมเป็นภาพใหญ่ขีดเส้นตารางใหญ่ ย่อมาเป็นภาพเล็ก ขีดเส้นตารางใน
กระดาษที่จะย่อให้เล็กลงก็เท่าก็ได้ตามความต้องการ ถ้าโอกาสอำนวยอาจใช้
การสอนให้เด็กรู้จักย่อหรือขยายภาพได้

การเขียนภาพสัมพันธ์กับวิชาอื่น ๆ

การเขียนภาพเป็นศิลปะที่มีความสัมพันธ์กับวิชาอื่น ๆ ในหลักสูตรได้อย่างดี
เช่น การเขียนภาพประกอบในวิชาวิทยาศาสตร์ ชรรถชาติศึกษา สุขศึกษา
ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ นอกจากนี้ ยังได้มีส่วนใช้วิชาระบายสีในวิชาศิลปะ
แขนงอื่น ๆ ด้วย เช่น ในประเภทการตัด พับกระดาษ บันทึกดาคด้วยดินเหนียว
หรือกระดาษ เพื่อทำเป็นหุ่นกระบอกสำหรับเด็ก และเขียนฉากลละครสำหรับเด็กหุ่น

การเขียนภาพของเด็กวัยนี้ ใช้เป็นเครื่องมือประกอบกิจกรรมอื่น ๆ โดย
ใช้ความสามารถ ความชำนาญที่มีอยู่ในเรื่องการเขียนและการใช้สี ในโอกาส
ที่จะร่วมจัดสิ่งหนึ่งสิ่งใดเพื่อประโยชน์ส่วนรวม เช่น ตกแต่งห้องเรียนขณะมีงาน
จัดทำป้ายประกาศข่าวของโรงเรียน เด็กจะได้ใช้ความสามารถอย่างเต็มที่ในการ
ประกอบกิจกรรมเหล่านั้น ทั้งนี้แล้วแต่ความสามารถของเด็กแต่ละคน บางคนอาจ
ชอบหรือถนัดในการใช้สีชนิดใดชนิดหนึ่งโดยเฉพาะ เรื่องเหล่านี้เด็กควรได้รับการ
ส่งเสริมตลอดไป

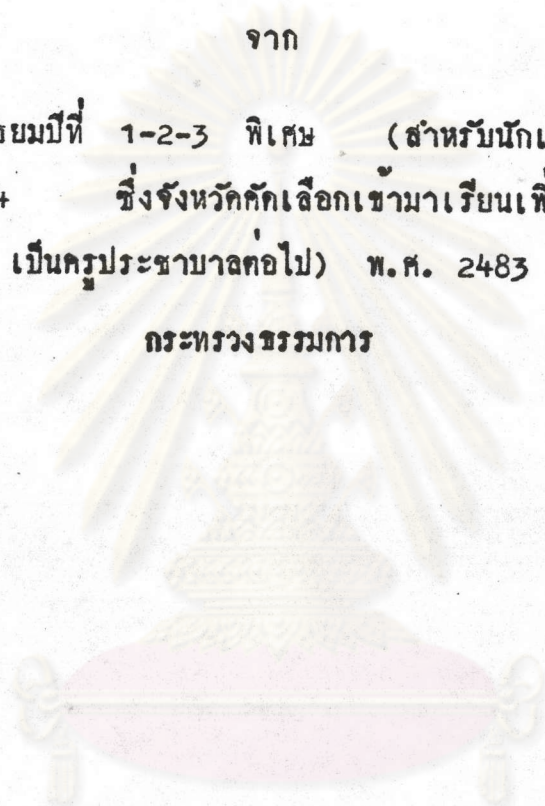
ภาคผนวก ฉ

ตัวอย่างเนื้อเรื่องและภาพประกอบการสอนศิลปศึกษาในชั้นประถมศึกษา

จาก

หลักสูตรชั้นมัธยมปีที่ 1-2-3 พิเศษ (สำหรับนักเรียนที่สำเร็จ
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ซึ่งจังหวัดคัดเลือกเข้ามาเรียนเพิ่มเติมเพื่อบรรจุ
เป็นครูประจำภาคต่อไป) พ.ศ. 2483

กระทรวงธรรมการ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตัวอย่างเนื้อเรื่องที่จะโยกย้ายให้หัดเขียนภาพ

รูปเส้นตรง

โต๊ะครู โต๊ะนักเรียน เก้าอี้ ม้านั่ง ตู้ บ้านกลางนา เรือน ตึก
โรงพยาบาล โรงเรียน วัด โรงสี โรงเลื่อย เที่ยง โต๊ะอาหารและเก้าอี้
นาฬิกา ปฏิทิน ที่ตั้งกรอบรูป รั้ว โบลด์ วิหาร ชรรมาสน์ เจตีย์ การุค
กรอบรูป บัญชีอาหาร ไปสค์การุค หน้าปกหนังสือ วัด ฯลฯ

รูปเส้นโค้ง

รูปวงกลม (ก) สำหรับเด็กหัดเขียนใหม่ ๆ ให้ใช้ของกลมช่วย เช่น
เอาลูกกลมเป็นแบบ ต่อเติมเป็นรูปนก รูปกระต่าย รูปนาฬิกาตั้ง รูปดอกไม้ชนิดกลม
รูปพัดใบลาน ผลไม้ กาน้ำชา ลูกกัญแจ พระอาทิตย์ ลูกบอล ลูกบอล
กระบอก นก ลูกไก่ นกยูง หอยทาก ฯลฯ ล้วนเป็นสิ่งของที่ใช่รูปวงกลม
หรือส่วนของวงกลมหรือวงกลม ซึ่งมีเส้นอื่นเสริมอยู่ด้วย เมื่อได้หัดเขียนในเรื่อง
วงกลมพอสมควรแล้ว ก็ให้นักเรียนไปนึกคิดเอาเองบ้าง ใครเห็นว่ามีอะไร
อีกบ้างที่ตนเห็นว่าเป็นของกลมอีก เขียนมาให้ดูด้วย ฯลฯ

(ข) ลวดลายซึ่งเกิดจากวงกลม วงเล็กบ้างใหญ่บ้างสลับกันเป็น
ลวดลายต่าง ๆ โดยวิธีเสริม ต่อเติมด้วยเส้นตรง ด้วยรูปเหลี่ยม หรือแบ่งออก
เป็นเสี้ยว ๆ ส่วน ๆ หรือใช้จานวางทาบกระดาษตัดออกเป็นวงกลมพับสี่ ตัด
เป็นลวดลายแล้วคลี่ออกวางทาบกระดาษใช้เป็นแบบสำหรับเขียนลวดลายทรงกลม
ตามนั้น หรือวงกลมตัดออกเป็นเสี้ยว ๆ แล้วเอามาวางสลับกันใหม่เป็นลวดลาย

รูปซับซ้อนขึ้น รูปผักในสวนครัว สัตว์สำหรับสวนครัว สัตว์ต่าง ๆ
นก ดอกไม้ในสวน ผึ้ง ผีเสื้อปีกสีต่าง ๆ แมงปอ แมงมุม ตัวไหม กบ งู
กระต่าย กา ฯลฯ

ตัวหนังสือแบบต่าง ๆ สลัปสี เช่น ป้ายชื่อโรงเรียน ชื่อถนน
ชื่อสถานี ชื่อชั้น เลข ฯลฯ

เครื่องหมาย เครื่องหมายลูกเสือ ของชาติต่าง ๆ ป้ายจราจร
เช่น ที่บอกว่า มีรถไฟ มีโรงเรียน ถนนคกเคี้ยว ฯลฯ

ภาชนะต่าง ๆ และเครื่องใช้ในบ้านและโรงเรียน ขวดมีสติกมิก
กะจ๋า กะทะ หม้อ ไห ตะกร้าหามคอน ขวาน เลื่อย สิ่ว ทัพพี ค้อน
จาน ชาม อ่าง ถังน้ำ ถ้วย ช้อน ช่อม มีด เขียง ถังไม้ขีดไฟ
กะคานชะนวน วงเวียน ไม้กวาด กะถางต้นไม้ แจกกันปักดอกไม้ หีบ
หมวกนักเรียน หักใบลาน หักค้ำจิว กะคิง ระฆัง สตางค์และเหรียญ ขอ
กลอง ลูกฟุตบอล หมวกเจ๊ก งอบขาวนา ทาขี้ผึ้ง รม หวี ฯลฯ

เครื่องรบ ปืนกล ปืนใหญ่ ปืนพก ปืนร.ศ. หอก คาน กะปี่
หมวกทหาร รถเกราะ เรือรบ เรือไต้หน้า เรือบิน

การคมนาคม เรือยนต์ รถไฟ รถสามล้อ เรือแจว เรือไฟ
รถม้า เกวียน ให้นักเรียนเขียนต่อไปอีก มีอะไรอีกบ้างนอกจากนี้

ให้เขียนภาพเจ้านิทานที่นักเรียนเคยเรียนมาแล้ว แบ่งเป็นฉาก ๆ ตาม
ลำดับ ทำนองการดู เขียนเรื่องที่นักเรียนจะเล่าเองให้ครูดู

ตาม้า ตาม้าไสร่ง ผ้าลาย เน็กไท ลวดลายอย่างอื่น ๆ ลวดลาย
ชายผ้า ชายผ้าปูโต๊ะ ผ้าเช็ดหน้า ให้นักเรียนประดิษฐ์เอาเองบ้าง ลวดลาย
ฉีกเป็นสะเก็ดขลิบ ลวดลายกะเบือองปู้พื้น ลวดลายขอบโป๊ะตะเกียง แจกกันแบบ
ต่าง ๆ ให้นักเรียนจัดสีทำลายเป็นตารางบ้าง

รูปเกาะประหลาด บนเกาะของใครมีสิ่งประหลาดอะไรบ้าง (เพื่อ
ส่งเสริมให้เกิดแนวความคิด)

รูปวิว รูปวิวต้นไม้ หุ่นา ภูเขา ห้วยหนอง พระอาทิตย์ตกดิน
ให้นักเรียนเขียนเอาเองบ้าง และหัดสังเกตธรรมชาติในดินที่ตนอยู่เพื่อนำมา

เขียนตามความนึกชอบ เอาแต่เพียงภาพแมน ๆ และมีแต่โครงใหญ่ ๆ เท่านั้น

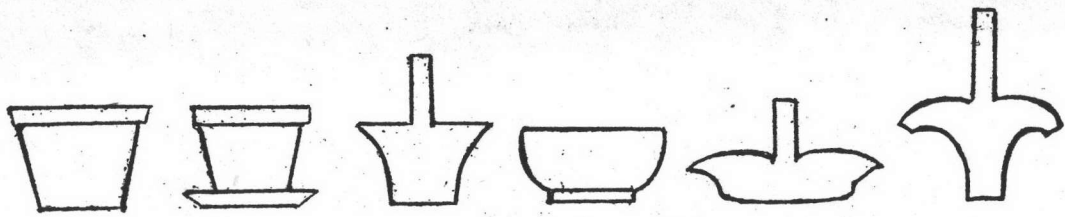
รูปคน หัวเด็กผู้ชาย หัวเด็กผู้หญิงใส่หมวกต่าง ๆ ให้นักเรียนเขียนเอาเองบ้าง รูปทศกอกไม้ คนสูบบุหรี่ ใส่แว่นตา มีหนวด ยิ้ม หัวเราะ ร้องไห้ เจกมีหางเปีย ผึ้งจุมพิต้อง เด็กนักเรียนชายในเครื่องแบบ เด็กนักเรียนหญิงในเครื่องแบบ เครื่องแบบต่าง ๆ ตามที่ตนเคยเห็นมา เช่น ของนักเรียน ลูกเสือเสนา สมุทรเสนา ยุวชนทหาร อนุสมาชิก ทหาร พลเรือน คนงู่นา กะลาสี การุครดไฟ ชาวนา ฯลฯ ใครเคยเห็นอะไรอีกบ้างให้เขียนมาให้ดู

รูปใบไม้ต่าง ๆ เขียนให้ดูสัก 2-3 อย่าง แค่นี้แตกต่างกันจริง ๆ เช่น ะนิกกลม ะนิกยาวอย่างใบสน ะนิกแปดคู่ ใบมะขาม ใบเป็นจัก ใบโกสนเป็นชด ๆ ใบเฟิน ฯลฯ เพื่อส่งเสริมให้เป็นคนช่างสังเกตธรรมชาติ ในที่แวดล้อมแต่ในส่วนใหญ่ ๆ ว่ามีลักษณะแตกต่างกันอย่างไรบ้าง ใครเคยเห็นรูปร่างอย่างไหนอีกบ้าง เขียนมาให้ครูดูแล้วบอกชื่อด้วย

รูปดอกไม้ต่าง ๆ ครูเขียนให้ดูสัก 2-3 อย่าง ใครเคยเห็นดอกไม้ อย่างไหนอีกบ้าง เขียนมาให้ดูให้มากที่สุดที่จะมากได้ ดอกไม้เหล่านั้นอย่างไหนมีสีอะไร (ระบายสีมาให้ครูดูด้วย) แล้วบอกชื่อว่าอย่างไหนเป็นดอกอะไร

รูปสัตว์ ฯลฯ รูปผลไม้ ฯลฯ รูปนก ฯลฯ รูปแมลง ฯลฯ บ้านเรือน บ้านอาจจะประดิษฐ์ไต่ต่าง ๆ นานา มีรั้วบ้าง มีฝักหญ้าบ้าง มีต้นไม้บ้าง มีโรงรถ มีครุ่บ้าง ฯลฯ หรือเป็นบ้านกลางนา ตึก โรงเรียน โรงพยาบาล ศาลากลาง ห้องแถว กะทอม ศาลา ฯลฯ เป็นเรื่องที่จะส่งเสริมให้นักเรียนประดิษฐ์ไต่ต่าง ๆ นานา และจำต้องใช้ความคิดในการสร้างบ้านที่เขาอยากอยู่ด้วยภาพ ควรส่งเสริม ที่แรกก็เขียนให้ดู แต่ไม่เขียนให้ดูเสมอไป ให้คิดประดิษฐ์เขียนเอาเองบ้าง

กะดางดอกไม้ กะเข่าดอกไม้ อาจจะส่งเสริมให้เด็กออกความคิด และประดิษฐ์เป็นแบบต่าง ๆ นานา และสลัสนี้ไต่ต่าง ๆ

ใช้การตัดกระดาษช่วยเพื่อทดลองค้นหาแบบรูปที่ศึกษาก่อนเขียนจริง

ก) กระดาษตัดเป็นรูปกลม รูป 4 สีเหลี่ยม 3 เหลี่ยม เสร็จแล้ว
ตัดให้เป็นรูปต่าง ๆ เพื่อหาแบบสำหรับกะด่างรูปต่าง ๆ เช่น

ข) แจกันรูปต่าง ๆ ใช้กระดาษตัดช่วยบ้างก็ได้ เพื่อหาแบบที่สวยงามก่อน
เขียนจริง

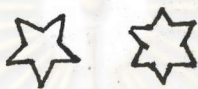

สร้างลวดเกิดสำหรับห้อยคอ

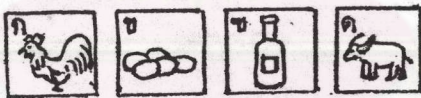
ทำโปสเตอร์การศอกโดยวิธีนี้ ทำการศอกส่งความสุขปีใหม่โดยวิธีนี้

เขียนภาพและลวดลาย หน้าปกหนังสือ การศอกส่งความสุข โดยใช้รูป
 คาวห้าแฉก หกแฉกประกอบ คาวไขกระต่ายพันคักเป็นแบบ
 สำหรับทาบเอา

รูปขงชาติต่าง ๆ และลวดประคิมรูปตัวเองบ้าง เป็นการศอกสลบสีและ
 ทำลวดลาย

เขียนเรื่อง ก.ไก่ ข.ไข่ จ.จวค ยิงทำเป็นการศอกเป็นใบ ๆ ไป
 ยิงคี่ วิธีนี้เพื่อล่อให้นักศอก

ในจำพวกตัวอักษรเดียวกันจะมีอะไรอีกบ้าง เช่น ก.ไก่ กา
 เกือก ผักกาด กบ

ภาพเงาคำแบบหนึ่งตะลุด

การวางรูปในหน้ากระต่าย ให้อยู่ตรงกลาง กะโดยร่างโครงใหญ่ ๆ
 เสียก่อนอย่างคร่าว ๆ อีกวิธีหนึ่งก็คือร่างบนเศษกระต่ายคร่าว ๆ แล้วเอา
 กระต่ายคักเป็นกรอบ 4 ด้าน เลื่อนกว่าได้ภาพท่อนไหนจึงจะเหมาะแล้วจึงค่อย
 เขียนกันจริงต่อไป จัดให้เป็นพวก ๆ จัดแบบอัลบั้ม

ประติมากรรมแบบตู้ ตู้เสื้อผ้า ตู้กระจก ตู้หนังสือ ตู้ด้วยขาม ตู้ในครัว
อาลา โดยใช้เส้นตรง

ประติมากรรมแบบหมอนลายทอผ้า

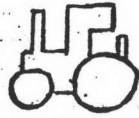
แบบรั้วและประตูรั้ว

ให้สังเกตดูต่อไปว่าจะไปพบประตูหรือรั้วกำแพง รูปอย่างใดก็ร่างสะสม
เพิ่มเติมขึ้นให้มากกว่านี้ยิ่งขึ้น

รถต่าง ๆ

ตะเกียงต่าง ๆ ใครเคยเห็นตะเกียงอย่างไรบ้าง

แบบโປ้ะโคมไฟ

ประติมากรรมดอกไม้ที่ใกล้เคียงกัน 2 ชิ้น ไขว้กระดาษทับตัดเป็นรูปเสียก่อน แล้วเอามาวางตามเขียนตามนั้น

การสลักรูป

ก) สี่ให้ตัดกันโดยไขว้ สี่มีกับสี่สว่าง สี่จางกับสี่หนา สี่ร้อนกับสี่เย็น ถ้าสี่พื้นสว่างสี่ค้ำหน้าต้องมืด อย่าให้สี่สว่างเสียหมดทุกสี่แลดูจะไม่ขึ้น ก่อนไขว้สี่ ลองทศลองกบนพิเศษกระดาษอย่างหยาว ๆ สัก 4-5 อย่าง ว่าอย่างไหนจะขึ้นเด่น ก็ จึงค่อยไขว้การสลักรูปอย่างนั้น อย่าเพื่อลงสีบนภาพที่แท้จริงที่เกี่ยว เวลาสี่ไม่ขึ้น แล้วจะแก้ไม่ได้

ข) สีที่สลับกันโคติ คือ เหลืองกับส้ม ส้มกับแดง แดงกับเม็คมะปราง
เม็คมะปรางกับน้ำเงิน น้ำเงินกับเขียว เขียวกับเหลือง แดงกับเขียว
เหลืองกับเม็คมะปราง น้ำเงินกับส้ม สีพยายามให้สละสะอาดย่าให้สีอื่นมาปน
หรือมาถู จะทำให้สีว่าหมองดูไม่สะอาดไป พยายามใช้แม่สีที่ใสสะอาดไม่เจือปน

การใช้สีหรือฉีกกระดาษช่วยในการทำลวดลาย

ก) ฉีกหรือตัดกระดาษรูปใดรูปหนึ่ง แล้วทำเป็นแม่พิมพ์สำหรับลวดลายที่มี
ดอกเช่นนี้มาก ๆ

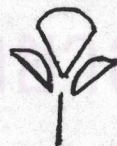

ตัดดูให้มาก ๆ อย่าง เลือกดูว่าอย่างไรจะเข้าที่จึงค่อยใช้อันนั้นเป็นแบบต่อไป
โดยวิธีนี้เราอาจจะหีบกระดาษทำเป็นแบบลวดลายทั้งอันเลยก็ได้

อีกวิธีหนึ่ง ก่อนเอาแบบแม่พิมพ์นี้หาม สีตารางต่าง ๆ ไว้เป็นช่อง ๆ
เสียก่อน จะทำให้แบบเวลาหามลงแล้วเป็นแถวเป็นแนวอยู่ในระเบียบอันดีด้วย

ข) ลวดลายโดยเอาวงกลมมาตัดแล้วเอาเศษที่ตัดนั้นมาเรียงสลับเสียใหม่

ให้เป็นลวดลาย เช่น
เป็นต้น ดอกไม้ 4 เหลี่ยม
ดูบ้าง

เช่นนี้
3 เหลี่ยม

รูปแบบหน้าปกหนังสือ

ใช้กระดาษสีต่าง ๆ ตักปะสลับสีกันให้งดงามแทนการวาดก็ได้

สะเต็มซิด ทำเป็นแม่พิมพ์คอกไม้ แล้วเอาตามกระดาษและผ้า เรียง เป็นคอกไม้หลายคอกเป็นแถว ใส่น้ำสีฉิ่งเขียนลงตรงช่องสะเต็มซิด ทาสีให้ทั่ว ถ้าเป็นผ้าเอาเทารีคนามอีกทีหนึ่งสีจะเข้มติดลงไปเนื้อผ้าติดแน่น

คีตราควยไม้ทำเป็นลวดลาย เอาไม้ตรงหัวแมน แกะเป็นลวดลายอย่าง ใดก็ได้ เสร็จแล้วเตรียมกระดาษที่เป็นตารางไว้ เอาสีน้ำใส่ในจานที่มี กระดาษขั้มนสีเข้มแล้วเอาหัวไม้จิ้มสีที่กระดาษขั้มน ทอกเป็นลวดลายแบบตาม้า มนตารางที่เตรียมไว้

ประติมากรรมตัวอักษร

ก) เอาอย่างง่าย ๆ ทรง ๆ สลับสีลงบนพื้นอีกสีหนึ่ง ทำเป็นป้าย หน้าปกหนังสือ การดู ฯลฯ และสอดลวดลายควย

ข) เขียนการดูคำโคลงบทกอกสร้อย แล้วมีรูปภาพที่เกี่ยวกับเนื้อเรื่อง ประทับบ้างพอสมควร เก็บการดูบทกอกสร้อยทุกบทที่นักเรียนร้องใจเป็นสมบัติ ของนักเรียนเองเอาไว้อวดกัน และรักษาไว้อ่านให้หาย

ค) ไปเที่ยวหาสุภาพณ์หรือคำโคลง หรือคำพูดที่นักเรียนชอบใจมาทำ เป็นการดูอย่างนี้แชนไวที่ในห้อง

การปิดภาพหน้าชั้น

1. เป็นการส่งเสริมให้เห็นแนวความคิดของคนอื่น ทำให้แนวความคิด ของคนกว้างขวางยิ่งขึ้น
2. เป็นการส่งเสริมให้เจ้าของภูมิใจและสนใจยิ่งขึ้น
3. เป็นการส่งเสริมให้สนใจและรักความสวยงาม
4. ครีกรื่นและสนุกสนาน
5. ครูรวบรวมภาพไว้มาก ๆ และหาของแปลก ๆ มาปิดให้นักเรียนดู เสมอ เพื่อเป็นการส่งเสริมให้เกิดความคิดใหม่ ๆ ขึ้น

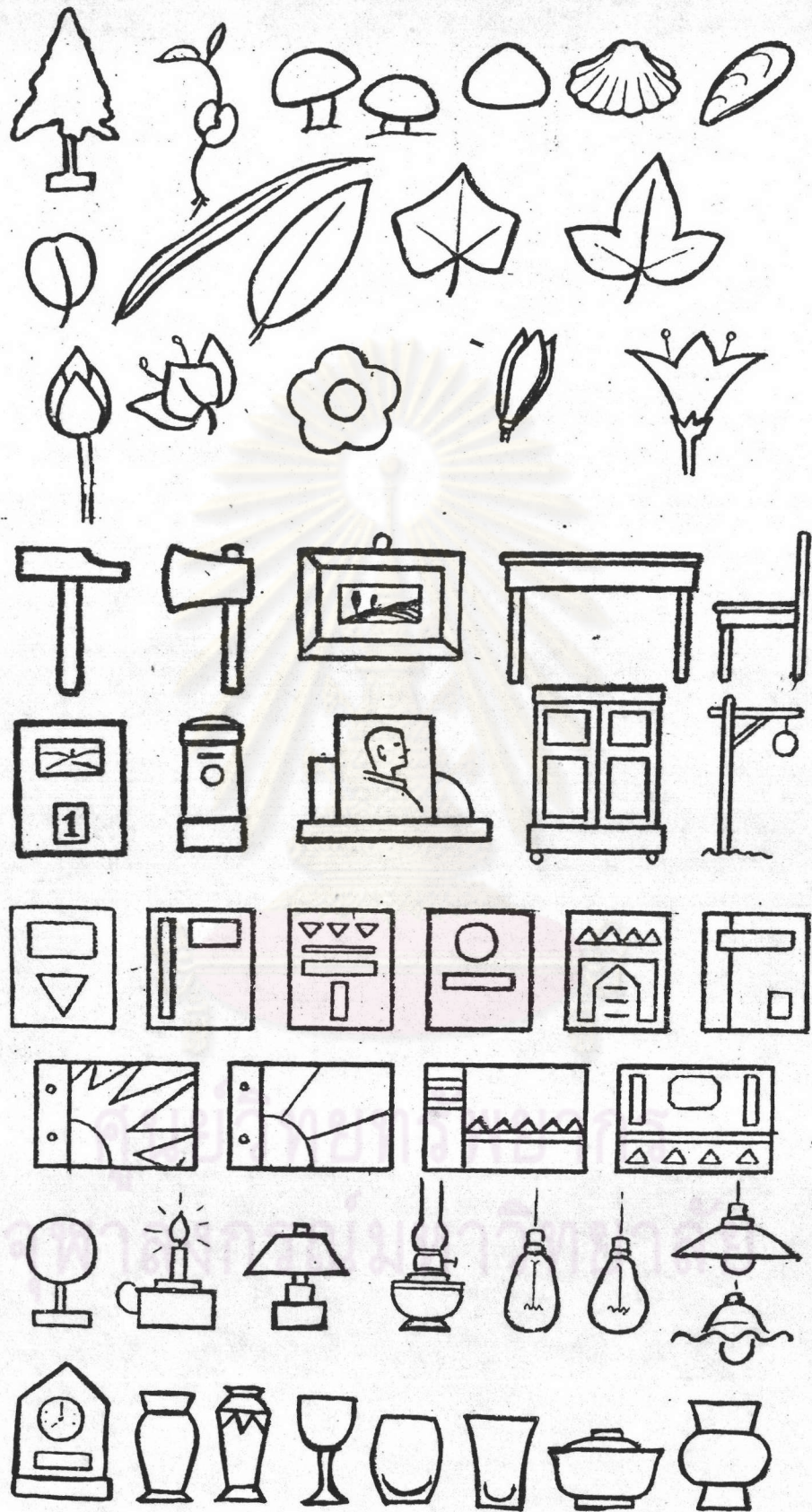

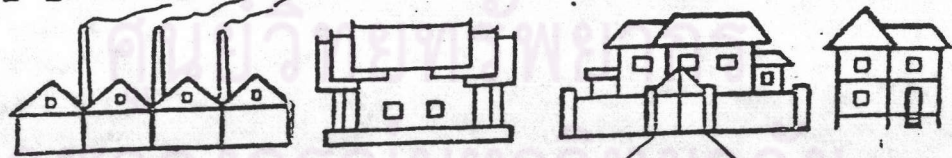
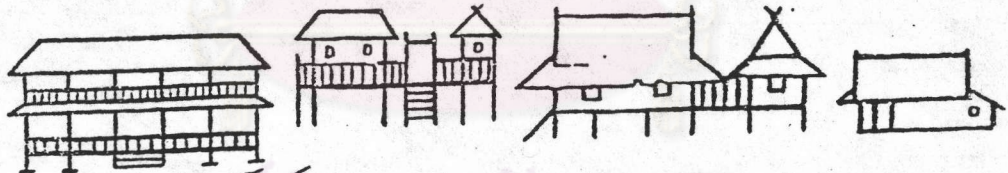
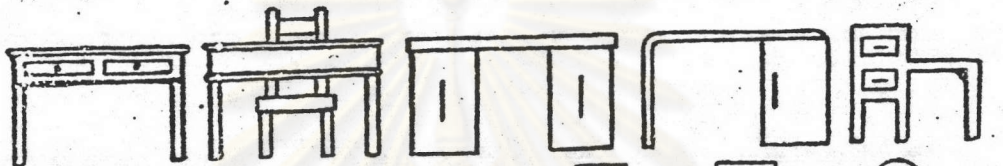
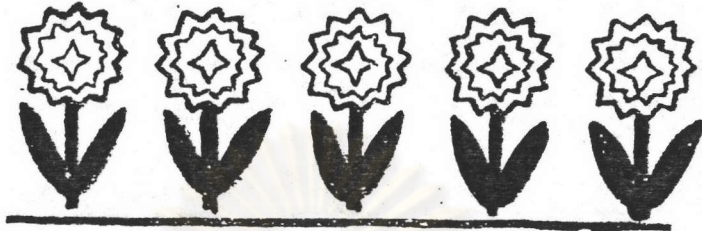
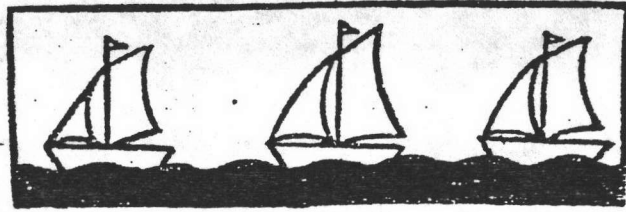
ตัวอย่างวาดเขียนชั้น ป.1

ตัวอย่างวาดเขียน ชั้น ป.2

ตัวอย่างวาดเขียนชั้น ป.3

ประวัติผู้เขียน

นางสาวบุษมา กาญจนวาริทธิย์ เกิดเมื่อวันที่ 23 พฤษภาคม พ.ศ. 2500
ที่จังหวัดกาญจนบุรี สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี จากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ขอนแก่น เมื่อปีการศึกษา 2519 ปัจจุบันรับราชการในตำแหน่งอาจารย์ 1 ระดับ 4
โรงเรียนเทศบาล 3 (บ้านขบ) อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี

การวิจัยครั้งนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
เป็นจำนวนเงิน 1,300 บาท

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย